

Íyi ulitane e' wì tkënewami Génesis

Si'kuaie yëkkuö i' kiè *Génesis*, e' wà kiane chè, *íyi ulitane e' wì tkënewami*. Yëkkuö i' blatëule böt tsíní. Et tsíní e' dör capítulo et dò capítulo dabom eyök kí et (1–11). Ièt tsíní e' dör capítulo dabom eyök kí böt dò capítulo dabom skeyök (12–50). Et tsíní e' tò se' a íyi kōs e' wì pakè. Ká jaì ena ká i' e' yöne kewe. Ñies ñiwe, nañewe, diwö, si'wö ena bëkwö e' yöne tsawe. Es ñies dayë, ká sí, iyiwak, se' wëpa ena alakölpa, e' kōs yö' Skëköl tö, e' pakè yëkkuö et tsíní tö. Ñies wes s'ditsö tsá e'pa tö ì sulu wamblé' ena ì o' Skëköl tö ie'pa tsatkoie inuí yöki, e' tso' kitule yëkkuö et tsíní ki. Ñies wes s'ditsö pone'mi ká wa'ñe senuk ditséwö wa ditséwö wa ena ì kuëki s'ttò tso' taië kuá'ki kuá'ki, e' kōs pakè yëkkuö et tsíní tö.

Yëkkuö ièt tsíní tö ikkachè se' a tö wes Israel aleripa e'pa dë'bitü wëm eköl kiè Abraham e' wa. Israel aleripa wa Skëköl tö ibikeitsétke ká ulitane wakpa tsatkök inuí yöki. As e' wà tkò, e' kuëki Skëköl tö Abraham klöo' iwák a. Abraham erblé' Skëköl mik buaë, e' kuëki Skëköl tö ittè me' ie' a. E' tso' kitule yëkkuö ièt tsíní ki.

Ttè me' Skëköl tö Abraham a, e' è me'itö Abraham alà Isaac ena Isaac alà Jacob e'pa a. Jacob ñe' è kiè ñies Israel. E' kuëki ie' aleripa kièsö Israel aleripa. Yëkkuö ièt tsíní è ki itso' kitule tö wes Skëköl tö Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa tsatké'bitü ibolökpa kōs yöki as ttè me'itö ie'pa a e' wà tkò wake'.

Skëköl tö íyi ulitane yö'

¹ Tsawe ta ká jai ena ká i', e' yö'at Skëköl tö. ² Mik ie' tö íyi ulitane tsá yö'mi, eta ká wa'ñe kè kī ì ku' yës. Ká sí kè tã'. Di' è me'r iskië. Ká dör ttsettseë. Erë Skëköl Wiköl shkõar di' tsaka.

³ Eta Skëköl tö iché: “¡Ká ñinú!”

Eta ká ñine. ⁴ Ie' tö isué tö ká ñiwe e' dör buaë, e' méatitö ñiweie. Ká ttsettse, e' méatitö nañeweie. ⁵ Ñiwe, e' kiéitö ñiwe. Ká ttsettseë, e' kiéitö nañewe. Ekkë kanewéitö ká tsawe a.

⁶ E' bule es ta ie' tö iché: “¡Yönú wes skátke kkò dapee es di' shua iblatoie as kè iwöiërwane ñi a!”

⁷ Eta es iyuéitö di' blatoie. Es di' ate ká jaishet ena ká i' kī. ⁸ Ì yuéitö, e' kiéitö kakölttö. Ekkë kanewéitö eta ká de böt.

⁹ E' bule es ta ie' iché: “¡Di' ate ká i' kī, e' e' dapa'úka ek tsiní ème as íyök poppo döka!”

Eta es iyöne. ¹⁰ Wé íyök poppo deka, e' kiéitö íyök. Wé di' dapaneka, e' kiéitö dayë.

Ie' isué tö e' qos dör buaë. ¹¹ E' ukuöki ta ie' tö iché: “¡Íyök kī íyi kuá ulitane tskinú! Kákö wör ta' ese, ñies kal ulitane wör ta' ese qos tskinú iwakmik iwakmik.”

Eta es ekkëpa tschine. ¹² Es íyök kī íyi kuá ulitane tschine kakö wör ta' iwakmik iwakmik, ñies kal wör ta' iwakmik iwakmik. Ie' tö isué tö ekkëpa qos, e' dör buaë. ¹³ Ekkë kanewéitö eta ká de mañat.

¹⁴ E' bule es ta ie' iché: “¡Ì dalöburta' yönú ká jai a! Ekkëpa dör buaë ká blatoie ñiwe nañewe, ñies ikkachoie mik ta diwö de kawö tköwoie, ñies ká shta'woie ena duas tköke e' jchënoie. ¹⁵ Ekkëpa qos dalöburke taië ká i' kī.”

Eta es iyöne. ¹⁶ Es ie' tö ì dalöburta' taië ese yuëat bök. Ikibiie dör ká ñiwoie ñiweie. Wéne dalöbur diöshet e' dör olo'bunoie nañeweie. ¹⁷ Ekkëpa méatitö ká jai a dalöbunoie ká i' kī ¹⁸ ñië nañeë, ñies ká ñiwe ká nañewe e'

blatoie. Ie' tō isué tō ekkēpa dör buaë. ¹⁹ Ekkē kanewéitō etā ká de tkēl.

²⁰ E' bule es tã ie' tō iché: “¡Iyiwak serke di' a dayë a, e' kōs yönú taië! ¡Ñies dù ulitane yönú as iur kashuk a!”

²¹ Etã es iyiwak blubluë serke dayë a, ekkēpa yuéitō. Ñies iyiwak kōs serke di' a ena dayë a ekkēpa yuéitō iwakmik iwakmik. E' sù dù ulitane yuéitō, iwakmik iwakmik.

Ie' isué tō ekkēpa kōs dör buaë. ²² Etã iyiwak yuéitō e'pa a ie' er buaë ché ttè i' wa: “a' alónú taië, di' kōs, dayë kōs, e' wà iókã taië. Ñies as dù alör taië ká wa'ñe.”

²³ Ekkēpa kanewéitō etã ká de skēl.

²⁴ E' bule es tã ie' tō iché: “¡Iyiwak serke ká sí kī, e' ulitane yönú iwakmik iwakmik! ¡Iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kuke iski, ekkē kōs yönú iwakmik iwakmik!”

²⁵ Etã es ie' tō iyiwak ulitane yué ká sí kī iwakmik iwakmik. Ie' tō isué tō ekkēpa kōs dör buaë.

²⁶ E' ukuökī tã ie' tō iché: “Ditsö yuösö wēs se' es as ie'pa tkòkasö ká i' kōs wökirie. Nima, dù, iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kuke iski, ekkē kōs tso' ká i' kī, e' atdaë ie'pa ulà a.”

²⁷ Mik Skököl tō s'ditsö tsá yö',

etã yuéitō wēs ie' es;

Ie'pa yuéitō wēm eköl ena alaköl eköl.

²⁸ Ie' er buaë ché ie'pa a i' es:

“A' ala'r kókã taië,

a' alónú taië ká ulitane kī.

Ká i' kōs e' kané ú a' tō.

Nima, dù, ena iyiwak ulitane ekkēpa kōs wökir a' dör, e' wà ú.”

²⁹ E' ukuöki ta Skököl tö iché ie'pa a: “Ye' ttò ttsó. Íyi kuá kôs wörta' ñarta', ese méatyö a' a ñè. Ñies kalwö ulitane katarta' ku'yarta' ese kôs méatyö a' a katè ku'yè. ³⁰ Erè iyiwak kañiru, iyiwak uru ena dù, ekkëpa kôs a kakö méatyö katè.” Eta es iate. ³¹ Ie' isué tö ekkë kôs dör buaë shute. Ekkë kanewéitö eta ká de teröl.

2

¹ Es ká jai ena ká i', ñies íyi ulitane tso' iki, e' yöne one se. ² Ká de kul eta ì kôs yö'bituitö e' yöne one, e' kueki diwö e' wa ie' kè kaneblène. ³ E' diwö wa kè ie' kaneblèneia ká i' yuök e' kueki ie' iché tö diwö e' dör buaë. Ñies ie' iché tö semana bit e' diwö bata e' dör batse'r se' a.

Skököl Jehová tö s'ditsö tsá yué

⁴ I' dör ká jai ena ká i' tsá yöneat, e' pakè.

Mik Skököl Jehová tö ká jai ena ká i' e' yö', ⁵ e' kéwö ska' ta kam ie' tö kalj patkò ká i' ki, ñies kè yi ku' ká kanéuk. E' kueki kam kal kuá tskir ena kam kakö tskir. ⁶ Erè di' tskirke iyök a, e' tö iyök kôs nuweke. ⁷ Eta Skököl Jehová tö iyök yué s'ditsöie eköl wák dör wëm. Eta ie' tö iwöiké iyik a ta yöne se'ie ttsé'ka.

⁸ E' ukuöki ta ie' tö ká buaala yué ekwöki diwö tskirke e' éka, ká kiè Edén eë. Eta wëm yö'itö, e' méatitö ká buaala e' a senuk. ⁹ Eë ie' tö kal ulitane wër bua'buaë, ñies iwö dör buaë katano ese tské. Ká buaala e' shusha, ie' tö kal tské bölka. Kal elka dör sene michoë e' kéli. Kal iëlka e' dör íyi buaë ena íyi suluë ese jchenoie e' kéli.

¹⁰ Edén ká shua di' tskirke etö, e' tö ká buaala nuweke. Wé ká e' kkò dowa eë di' e' ulà jcherke doka tkëtö. ¹¹ Di' ulà etö kiè Pisón. E' tkökemi ká kiè Havilá, e' kôs a. Ká e' ki oro tso'. ¹² Oro e' dör oro bua'bua. Ñies kiò masmas bua'bua, ese tso' ena ák bua'bua kiè ónice ese tso'. ¹³ Di' ulà etö tkökemi ká kiè Cus, e' kôs a. E' kiè Guihón. ¹⁴ Iulà

ëtö skà mir ká kiè Asiria diwö tskirke, e' ëkä. E' kiè Tigris. Età di' ulà bataie, e' kiè Éufrates.

¹⁵ Mik Skëköl Jehovahá tö wëm tsémi méat ká buaala ate Edén e' shua as ikaneütö, as ikkö'nütö, ¹⁶ età ie' tö ttè dalöiëno i' mé ia: “Ká buaala e' kéliwö ulitane katëmibö.

¹⁷ Erë iyi buaë ena iyi suluë ese jchënoie e' kéliwö kè katar. Mik kal e' wö katébö, età be' duöwaraë. E' kuëkj kè ikatar.”

¹⁸ E' ukuökj ta ie' tö iché: “Kè idör bua' wëm a senuk ekörla. Súyö ie' a wapie yuè eköl ikimuk buaë.” ¹⁹ Età iyiwak yö'itö ýök wa ekkë kos debitu iwa wëm a suè tö ima ie' tö ikiè mekami. Ta wës wëm tö ikiè méka es iate.

²⁰ Es wëm tö iyiwak uru ena iyiwak kañiru, ñies dù, ekkë kos kiè méka. Erë kè ie' kimuk kune buaë ie' wapieie.

²¹ Età Skëköl Jehovahá tö wëm kapöwéwa taië, e' dalewa ie' tö ichane yéttsa etö, e' chkà woiéwaneitö. ²² Ichane e' yuëitö alakölie ta idebitu iwa wëm a. ²³ Mik wëm tö isuë, età ichéitö:

“I' je' dör ye' wák dichéwö ena ye' wák chkà! Alaköl dë'ka wëm wa, e' kuëkj ikirdaë alaköl.”*

²⁴ E' kuëkj wëpa kè serpaia iyé ena imì e'pa dapömik, iserdawa alaköl ta. Ie'pa böl serdaë ñita, ta imía wës wák eköl è es.

²⁵ E' këska' ta wëm ena alaköl iëter sume, erë ie'pa kè wa jaë jcher.

3

S'ditsö tö Skëköl ttò dalösewéwa

¹ Tkabè tso' etö, e' erbikö taië s'kitö'woie iyiwak kañiru yö' Skëköl Jehovahá tö, ekkë kos tsata. Ká et ta ie' tö alaköl a ichaké:

* ^{2:23} Hebreoie ttè kiane yënuq wëm e' dör ish ena ttè kiane yënuq alaköl e' dör isha.

—¿Mokī Skēköl tō iyē'at a' a tō ká buaē shuā kal ulitane tso', e' wō kē katar yēs?

² Alaköl tō iūté:

—Au, e' kē dör es. Ie' tō sa' a iché tō kal ulitane wō katarmi. ³ Erē kal àr ká i' shushaë, e' wō kē katanuk, kē e' kanuk sa' a. E' wamblé sa' tō, etā sa' duöralur.

⁴ Etā tkabè tō iché alaköl a:

—Au, e' dör kache. A' kē duòpawā. ⁵ Ie' wā ijcher buaë tō mik kalwö e' katéwa a' tō, etā ì dör buaë, ì dör suluë e' jcherdaë a' wā wes ie' wák wā ijcher es.

⁶ Etā alaköl isuë tō kalwö e' wër buaë katè. Ie' éna ikatak íyi jchenoie buaë. E' kueki ie' tō kalwö batsée, katéwaitö. E' ukuöki tā ie' tō imé iwëm a, etā iwëm ikatéwa ñies. ⁷ E' bet tā ì dör sulu, ì dör buaë ese ane ie'pa éna, etā ie'pa wā ijchenewā tō ie'pa iéter sume. Etā ie'pa tō kal kiè higuera, e' köyök yué banoie e' wa ie'pa e' patrēwā.

⁸ Siwā' bitsirke tsáli, etā wëm ena ilaköl tō Skēköl Jehová shkokedur ká buaë shuā, e' ttsé. E' yöki ie'pa e' blélur kal tso' tajë ese shuā.

⁹ Erē Skēköl Jehová tō wëm kié tā ichaké:

—¿Wé be' tso'?

¹⁰ Wëm tō iūté:

—Ye' tō ittés tō be' shkokedur ká buaala shuā. Ye' dur sume, e' kueki ye' suane be' yöki. E' kueki ye' e' bléwā be' yöki.

¹¹ Etā Skēköl tō ie' a iché:

—¿Yi be' a iché tō be' dur sume? Ichó ña tō kalwö yë'yö be' a tō kē ikatar ¿e' katébö?

¹² Ie' tō iūté:

—Be' tō ye' a alaköl me', ye' wapieie, e' tō ye' a kalwö mé katè. E' katéwayö.

¹³ Etā Skēköl Jehová tō alaköl a ichaké:

—¿Íók bö iwamblé?

Ie' tö iüté:

—Tkabè tö ye' kitéka, e' kuëki ye' tö kalwö e' katéwa.

¹⁴ Etä Skëköl Jehovahä tö tkabè a iché:

—Ì wamblé be' tö, e' kuëki ye' tö be' a ichè tö iyiwak kos shua be' è weirdaë michoë. Këkraë be' shköraë e' kuule be' batsi' ki ta be' kkò a ká po mirawa. ¹⁵ Be' ena alaköl meraatyö ñi bolökie. Be' aleripa kos ena alaköl aleripa kos, e' pa ate ñi bolökie ñies. Alaköl aleri eköl tö be' wökir shka'weraë ena be' tö ie' klò kaniñak shka'weraë.

¹⁶ E' ukuökì ta ie' tö iché alaköl a:

—Mik be' alà kurketke etä be' weirdaë siarë, idalè'r tajë e' ttseraëbö. Erë be' ki be' wëm kiardaë ena ie' döraë be' wökirie.*

¹⁷ E' ukuökì ta ie' tö iché wëm a:

—Be' tö be' alaköl ttò iüté, kalwö yè'yö be' a tö kè ikatar, e' wà katébö. E' kuëki be' weirdaë ñies. Be' kuëki íyök sulu'werawayö. Be' kaneblöraë darërëë be' chkè yuloie. ¹⁸ Íyök ki dika'chka ena kākō sulusi, alördaë. Ñies kalwö kañiru katerabö. ¹⁹ Be' kawötä kaneblök darërëë chkoie dò mik be' duowa, míane íyökie wes be' dör kuaë es etä. Be' yöne íyök wa, e' kuëki be' dörane íyökie.

²⁰ Wëm tsá yöne, e' kiè Adán. Ilaköl dör se' mì tsá. E' kuëki Adán tö ikiè méka Eva.†

²¹ Etä Skëköl tö datsi' yué ie'pa a iyiwak kkuölit wa, ta ie'pa paiéitö. ²² Etä ie' tö iché: “Ì'ñe ì dör buaë ena ì dör suluë, e' jcher ditsö wa wes se' wa ijcher es. E' kuëki dö' ie'pa mi', sene michoë e' kéli wöbatsök katè ta iser michorak.”

* 3:16 Mik be' alà kurketke...ie' döraë be' wökirie: Ñies ttè e' mane'wëmisö i' es: Be' éna e' alakka be' wëm ki, erë ie' e' alöraka be' ki. † 3:20 Eva: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë tsë'ka.

²³ E' kuəkᵢ ie' tō wēm ena ilaköl yéttsa ká buaala tso' Edén e' a, ta ipatkémiitō íyök wakanéuk. Íyök wa wēm yöne e' kᵢ ipatkémi kanéblök. ²⁴ Ie' tō itré'wéshka, e' ukuökᵢ ta ì ttsé'ka pik ta' tso' ká jaì a kiè kérub, e'pa tuléwaitō ká buaala e' ñalé ska' diwö tskirke e' éka ikkö'nuk. Ñies tabè wõnarke dalölöë ratkear siwa' kᵢ, e' méaititō as kè yi dōwaja sene michoë kéli ska'.

4

Caín tō iël kiè Abel, e' ttéwa

¹ Etā Adán sené Eva ta. Eva dunekā ta ilā kune wēm. Ikiè mékaitō Caín.* Mik alà kune, etā Eva tō iché: “Jehová tō ye' kimé, e' kuəkᵢ ye' alà kune eköl wēm.” ² E' ukuökᵢ ta ilā skà kune ek, e' kiè Abel, Caín èl tsirla. Abel tō obeja alöweke. Caín tō dalì kuatkeke.

³ Ká et ta, Caín wā idali wöne, ese kak mí mè Jehová a idalöioie. ⁴ Etā Abel wā ie' icha mí ñies. Ie' obeja tsá bua'buā, ese kak mí ie' wā mè Jehová a. Abel ena ì méitō e' wër buaë Jehová wa. ⁵ Erë ie' kè wā Caín ena ì méitō e' sune es, e' kuəkᵢ Caín ulunekā taië, iwö yée suluë. ⁶ E' kuəkᵢ Jehová tō Caín a ichaké: “¿Iók be' ulune wö yée sulu? ⁷ Be' tō ì bua' úpa, e'ma be' jañuke tsuleë. Erë ì sulu wamblébö, e' kuəkᵢ ì sulu e' métër bër be' panuk namuie e' aloka be' kᵢ. Erë be' ké e' alökka iki.”

⁸ Ká et ta, Caín tō iël Abel kiémi kañika. Mik ie'pa demi kañika, etā eë Caín ñippéka iël ta etā iël ttéwaitō. ⁹ E' ukuökᵢ ta bet, Jehová tō Caín a ichaké:

—¿Wé be' èl Abel?

Caín tō iiüté:

—Ye' kè wā ijcher. Ye' kè dör ie' kkö'nukwak.

¹⁰ Skököl tō ie' a iché:

* 4:1 Caín: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ye' ulà a ide.

—¿Iók bö iwamblé es? Be' èl ttéwəbō, e' pé tēne taiē íyök k_i, e' nuí tso' be' k_i. E' k_i ye' kawōtə be' we'ikök. ¹¹ E' kuek_i be' weirdaē íyök k_i wé be' tō be' èl pé tkö'wé, e' k_i be' yerattsayō. ¹² Be' kanablōmi taiē, erē kè wà wörpa buaē. Be' kawōtə shkök ká wa'ñe, kè a ɛno ta' yēs.

¹³ Etə ie' tō Jehová iuté:

—E' darerē ye' a. Kè ye' a idalē'ttsēnuk. ¹⁴ I'ñe be' tō ye' uyéttsə ká i' k_i, e' ukuök_i ta' ye' kawōtə shkök ká wa'ñe kamiē, kè a ɛno ta'. Be' kè ku'ia ye' ta, e' kuek_i yi ye' kuéwə, ese tō ye' tterawə.

¹⁵ Erē Jehová tō iuté:

—Yi be' ttéwə, ese k_i weirdaē siarē taiē iskieie.

Etə Skéköl tō iwakyuée iwà kkachōie as yi tō ikuéwə, ese kè tō ittōwə. ¹⁶ Etə Caín e' yéttsə Jehová wörk_i ta' imía ká kiè Nod ee, ká e' atə Edén diwō tskirke e' kke.

¹⁷ Etə Caín sené ilaköl ta. Idunekə ta' ilà kune wák dör wēm, e' kiè Enoc. E' ukuök_i ta' Caín tō ká yué et, kiè mékaitō ilà kiè wa Enoc. ¹⁸ Enoc dör Irad yé. Irad dör Mehujael yé. Mehujael dör Metusael yé. Metusael dör Lámeç yé.

¹⁹ Etə Lámeç senéwə alakölpa bōl ta. Eköl kiè Adá, eköl kiè Silá. ²⁰ Etə Adá dē' aläē kiè Jabal. E' aleripa dör iyiwak alökwakpa e' serke úla yöule datsi'tak wa ese a. ²¹ Ie' èl kiè Jubal. E' aleripa dör ma'ma kicha ta' guitarra sù ena ma'ma pulē sù ese bla'ukwakpa. ²² Silá dē' aläē ñies kiè Tubal-Caín. E' aleripa dör tabechka kiè bronze ena hierro ese sté. E' kutà kiè Naamá.

²³ Ká et ta' Lámeç tō iché ilakölpa a:

“A Adá, a Silá, ye' ttò ttsó:
Wēm eköl duladula tō ye' shkaō',
e' kuek_i ye' tō ikōtwə.

²⁴ Yi tō Caín ttéwə, e' tō iské tueraē siarē,

erë yi tö ye' ttéwā, e' tö iské kí tueraë jaishet shute.”

²⁵ Adán alá skà kékane ilaköl tā wák wëm. Eva tö iché: “Skököl tö ye' a alá ské mé eköl, Caín tö Abel kötwa, e' skéie.” E' kueki ie' tö ikiè méka Set.†

²⁶ Nies Set de aláë wák wëm kiè mékaitö Enós. E' kéwö ska' tā s'ditsö tö Skököl a íyi tsá ki'mi ena idalöië'mi ikiè Jehová e' wa.

5

Adán aleripa

¹⁻² Mik Skököl tö s'ditsö tsá yö', etā iyuéitö wes ie' wák es. Ie'pa yuéitö wëm ena alaköl. Ie' er buaë ché ie'pa a. Ie' tö ie'pa yué, e' diwö shà tā ikiè mékaitö s'ditsö. I' dör Adán aleripa e'pa kiè.

³ Mik Adán ki duas de cien eyök ki dabom mañayök (130), etā ie' alá kune eköl, e' dör wes ie' wák es, ikiè mékaitö Set. ⁴ E' ukuöki tā ie' kí seneia duas cien paryök (800). E' shua ie' ala'r kí kune wëpa ena alakölpa. ⁵ Es ie' ki duas deka sëraa cien suliyök ki dabom mañayök (930) etā ie' blënewa.

⁶ Mik Set ki duas de cien eyök ki skel (105), etā ie' alá wëm kiè Enós, e' kune. ⁷ E' ukuöki tā ie' kí seneia duas cien kuryök ki kul (807). E' shua ie' ala'r kí kune wëpa ena alakölpa. ⁸ Es ie' ki duas deka sëraa cien suliyök ki dabom eyök ki bök (912) tā iblënewa.

⁹ Mik Enós ki duas de dabom suliyök (90), etā ie' alá wëm kiè Cainán, e' kune. ¹⁰ E' ukuöki tā ie' kí seneia duas cien paryök ki dabom eyök ki skel (815). E' shua ie' ala'r kí kune wëpa ena alakölpa. ¹¹ Es ie' ki duas deka sëraa cien suliyök ki skel (905) tā iblënewa.

¹² Mik Cainán ki duas de dabom kuryök (70), etā ie' alá wëm kiè Mahalalel, e' kune. ¹³ E' ukuöki tā, ie' kí seneia

† 4:25 Set: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ie' tö imé.

duas cien paryök kî dabom tkëyök (840). E' shua ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ¹⁴ Es ie' kî duas deka sëraa cien suliyök kî dabop (910) ta iblënëwa.

¹⁵ Mik Mahalalel kî duas de dabom teryök kî skël (65), etä ie' alà wëm kiè Jéred, e' kune. ¹⁶ E' ukuökî ta, ie' kî seneia duas cien paryök kî dabom mañayök (830). E' shua ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ¹⁷ Es ie' kî duas deka sëraa cien paryök kî dabom suliyök kî skël (895) ta iblënëwa.

¹⁸ Mik Jéred kî duas de cien eyök kî dabom teryök kî bök (162), etä ie' alà wëm kiè Enoc, e' kune. ¹⁹ E' ukuökî ta, ie' kî seneia duas cien paryök (800). E' shua ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ²⁰ Es ie' kî duas deka sëraa cien suliyök kî dabom teryök kî bök (962) ta iblënëwa.

²¹ Mik Enoc kî duas de dabom teryök kî skël (65), etä ie' alà wëm kiè Matusalén, e' kune. ²² Ie' tö Skëköl ttò è dalöieke. Matusalén kune, etä ie' kî seneia duas cien mañayök (300). E' shua ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ²³ Es ie' kî duas deka sëraa cien mañayök kî dabom teryök kî skël (365). ²⁴ Ie' sene' buaë Skëköl ta, e' kueki ká et ta Skëköl wa ie' mítser ttsë'ka, e' kueki kè ie' ku'ia.

²⁵ Mik Matusalén kî duas de cien eyök kî dabom paryök kî kul (187), etä ie' alà wëm kiè Lámeç, e' kune. ²⁶ E' ukuökî ta, ie' kî seneia duas cien kuryök kî dabom paryök kî bök (782). E' shua ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ²⁷ Es ie' kî duas deka sëraa cien suliyök kî dabom teryök kî sulitu (969) ta iblënëwa.

²⁸ Mik Lámeç kî duas de cien eyök kî dabom paryök kî bök (182), etä ie' alà kune wëm. ²⁹ E' kiè mékaitö Noé.* Mik ie' tö ilà kiè méka, etä ie' tö iché: “Jehová tö íyök suluo'wa. E' kueki se' kawöta kanëblök darëre

* 5:29 Noé: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè enuk.

ikuatkoie; erë alà i' tō se' keraë enuk.”³⁰ Noé kune, e' itōki Lámeç kí seneia duas cien skeyök ki dabom suliyök ki skel (595). E' shua ila'r ki kune wëpa alakölpä;³¹ Es ie' ki duas deka seraä cien kuryök ki dabom kuryök ki kul (777) ta iblënewa.

³² Noé ki duas de cien skeyök, e' itōki ila'r kune mañal. Ikibi kië Sem. Ishu ék kië Cam. Ibata ék kië Jafet.

6

S'ditsö ì sulu è wambleke këkraë

¹⁻² Mik s'ditsö alónemi taië ká i' ki, etä Skëköl ala'r* tō isuë tō s'ditsö alà busipa dör bua'buuala. E' kuëki ie'pa tō busipa wa ie'pa wöbatse ese tsélur. ³ Erë Jehová tō iché: “Ditsö dör duöta'wa ese wakpa. I'ñe ta ye' kè tō kawö mepaiä ditsö a seno ká taië. Es iserdaë duas cien eyök ki dabom böyök (120), ekkë ulat.”

⁴ Mik Skëköl ala'r bak senuk s'ditsö alà busipa ta alà koka ie'pa ta, etä e' këska' ta wëpa blubluë, kakkeë, esepa welepa bak ká i' ki. Ñies e' ukuöki wëpa esepa bakia. E'pa dör pë' darërë kkeauleka taië ia'chki ta ese.

⁵ Jehová tō isuë tō s'ditsö tō ì sulu è wambleke taië shute. Ì suluë è bikeitseke ie'pa tō këkraë. ⁶ E' kuëki Skëköl er a idalënene taië. Ie' tō ibikeitsé: “Kè yö ditsö yuópa.” ⁷ Etä ie' iché: “Ditsö yö' ye' tō ká i' ki, súyö e'pa ewëwa. Ñies iyiwak kos serke ká sí ki, e' ewerawayö. ¿Iie ye' tō ie'pa yö'?” ⁸ Erë wëm tso' eköl kië Noé, e' sueke Jehová tō er bua' wa.

* 6:1-2 Skëköl ala'r: Kè s'wa ijcher moki tō yi chéitö es. Welepa tō ibikeitsè tō e' dör Skëköl biyöchökwakpaie ö aknamaie erë Jesús tō iché tō esepa kè a senukwa s'ditsö ta (Marcos 12.25). Welepa skà tō ibikeitsè tō e' dör s'ditsö wésele ser suluë. Ì wamblekerakitö ese kè wër buaë Skëköl wa, e' è jcher se' wa.

Noé tö kanò bërie yué

⁹ Ttè ikkè dör Noé pakè.

Noé dör wëm yësyësë Skëköl wörki. Kekraë ie' tö Skëköl ttò dalöieke buaë. Ie' eköl è serke wës Skëköl k_i ikiane es. ¹⁰ Ie' ala'r dör mañal wëpa kiè Sem, Cam, ena Jafet.

¹¹ Skëköl wörki s'ditsö tso' e' wamblök sulu ème, ñippök taië shute. ¹² Ie' tö isuë tö taië íyi suluë è tso' íyök k_i. ¹³ E' kueki ie' tö Noé a iché: “Ye' tö ibikeitsétke tö titsö qos tso' ká i' k_i e' ewerawayö se. Ie'pa ñippöke taië shute ká i' k_i. E' kueki ye' tö titsö qos tso' ká i' k_i e' ewerawa seraa di' taië wa. ¹⁴ E' kuëki kanò yuó etö bërie kal bua' bua ese wa, e' shu blató. Kanò wöar tso' ipamik, e' wötó kiöchka dalolo bötsböts ese wa u'rki ena ishua as di' kè tkòwajia. ¹⁵ Kanò yuó batsí metro döká cien eyök k_i dabom mañayök k_i skel (135 metros) ekkè. Ñies ishóló yuó metro döká dabom böyök k_i böt k_i shaböts (22,5 metros) ekkè. E' sù ispé yuó metro döká dabom eyök k_i mañat k_i shaböts (13,5 metros) ekkè. ¹⁶ Kanò k_i u yuóká, erè kanò kkò k_i iulat múat metro shaböts. Kanò shu blató mañat kuö. Ñies iwékkö yuó et kanò spé mik shkowaie kanò a. ¹⁷ Di' patkerayö íyi tso' ttsé'ka ká i' k_i e' qos ewowa. Ekkè duörawa seraa ká wa'ñe. ¹⁸ Erè ye' ttè meraë be' a tö be' tsatkeraëyö kanò a di' yöki. Be' ala'r ena be' alaköl ena be' yakpa, e'pa tsúmi e' ta kanò a. ¹⁹ E' sù iyiwak kua'k_i kua'k_i tso' ká sí k_i, e' íómi kanò a etö wë'ñe etö alaki as itsatkër wës be' es. ²⁰ Iyiwak qos íó kanò a. Iyiwak kua'k_i kua'k_i urta', iyiwak uru, dò iyiwak e' kuke iski, e' qos íómi kanò a, etö wë'ñe etö alaki, as kè iduölur. ²¹ Ñies chkè ulitane dapa'ú bló be' a ena iyiwak a katè.”

²² Eta ekkè qos wakanewé Noé tö se wës Skëköl tö iché ia es.

7

Di' bak taië ká i' kī

¹⁻⁴ E' ukuökī ta Jehovahá tö Noé a iché: “I'ñe kuiki ta ye' tö kalī patkeraë ká i' kī dōka ká dabom tkëyök (40) ñië nañeë. ¡E' wa íyi ulitane yō' ye' tö tso' ttsë'ka ká sí kī, e' kōs ewerawayō yēs! Erë ye' tö isué tö ditsō ulitane shua be' è serke buaë yësyësë wēs ye' kī ikiane es. E' kuekī be' e' iōka kanò a be' yamipa kōs ta. Ñies iyiwak batse'r* kōs ese tsúmi dōka kuktō wë'ñe kuktō alaki. Erë iyiwak kè dör batse'r, ese tsúmi etō wë'ñe etō alaki. E' sù ñies dù kuakī kuakī tsúmi dōka kul wë'ñe kul alaki as kè ierwa. Kōs ttè chéyō be' a, e' wakaneú es.” ⁵ Etā e' kōs wakanewé Noé tö yësyësë wēs Jehovahá tö ie' a iché es.

⁶ Mik di' bak taië ká i' kī, etā Noé kī duas tso' cien teryök (600). ⁷ Ie' e' iéka kanò a ila'r ena ilaköl ena iyakpa e'pa kōs ta e' tsatkök di' alörke taië e' yōki. ⁸⁻⁹ Iyiwak batse'r, e' sù iyiwak kè dör batse'r, iyiwak e' kuke ibatsī' kī ñies dù, ekkë kōs dewā kanò a Noé ta bōlka bōlka wēs Skëköl tö iché ia es.

¹⁰ Ká de kul, etā di' tö ká katémitke. ¹¹ Noé kī duas de cien teryök (600), kī si' et kī ká dabom eyök kī kul (17). E' diwō shā ta íyök tskirólone ta di' tso' idikīa e' deka taië ká wa'ñe. Ñies ká jaishet kköburoólone ta di' biteshka taië kalīie ká i' kī. ¹² Etā kalī yëne darërëë dōka ká dabom tkëyök (40) ñië nañeë. ¹³ Kalī yënëmi, e' diwō shā ta Noé e' iéka kanò a ila'r ta. Ila'r kiè Sem, Cam ena Jafet. E' sù ilaköl, iyakpa mañal, e'pa e' iéka ñies ie' ta kanò a. ¹⁴ Ie'pa ta iyiwak ulitane dewā kanò a, iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kuke įskī kī ena dù ulitane. Ekkë kōs dewā kanò a ie'pa ta. ¹⁵ Iyiwak kōs ekkë dewā kanò a bōlka bōlka. ¹⁶ E'

* 7:1-4 Iyiwak batse'r: E' wà kiane chè iyiwak kè dör ñá ie'pa a. Se' welepa tö ichè iyiwak skítane.

shuá imí wè'ñe etö alaki etö, wes Skéköl tö iché ia es. E' one yés ta, Skéköl tö kanò wékkö wötéwa.

¹⁷ Etá kalí yénemiie döká ká dabom tkéyök (40). Wes di' alör mirká es kanò batsemirkaitö. ¹⁸ Es di' kí alönèmi taiè ta kanò batsemirkaitö buaè. ¹⁹⁻²⁰ Es di' alöneka taiè kabata qos blubluë, e' tsatá jaishet dò metro kul ekkè. ²¹ Es qos íyi tso' ttsé'ka ká sí kī, ekképa duolur di' a se. Dù qos, iyiwak uru qos, iyiwak kañiru qos, iyiwak e' kuke iski qos, ñies s'ditsö ekképa qos duolur yés. ²² Ì qos tso' ká sí kī ttsé'ka, e' enewa se. ²³ Erë Noé ena ì tso' ie' ta kanò a, e' pa è tsatkène. Etá imalepa qos e' enewa. Es ñies iyiwak ulitane ewéwa di' tö. Dù ulitane, iyiwak uru, iyiwak kañiru dò iyiwak e' kuke iski, ekkè qos enewa seraá. ²⁴ Es di' até íyök kī ká döká cien eyök kī dabom skeyök (150) ekkè.

8

Di' sinewane

¹ Erë Skéköl kè éna Noé ché'wa. Ñies iyiwak ulitane tso' Noé ta kanò a e' kè ché'wa ie' éna. Ie' tö siwa' patké as itö di' siùwane ká wa'ñe. Etá di' pasinemine enaena. ² Íyök tskiro lone e' wöténene. Ñies ká jaishet kköburo lone e' wötèrulunene. Etá kalí wöklönewa kè yérku'ia. ³ Di' tso'ia e' pasirmirne enaena. Ká de cien eyök kī dabom skeyök (150), etá di' sirmir ème. ⁴ E' kī si' de teröl (6) diwö de dabom eyök kī kul (17), etá erpa kanò sineka kabata kiè Ararat e' kī. ⁵ Etá di' pasinemiie. Si' de dabop (10), e' tsá diwö, etá kabata kakkéè ese wènemitke.

⁶ E' kī ká de dabom tkéyök (40), etá Noé tö kanò wékkö tsitsir kköppée. ⁷ Ie' tö dù ölö sù, e' émi et. Erë dù e' kè dè'iane kanò a ie' urke wishwish dò mik di' sine etá. ⁸ E' ukuökī ta ie' tö nuböl émi et isuoie tö ká sinene. ⁹ Erë di' tso'ia íyök kī, kam isirwa, e' kueki nuböl dene kanò a. Kè

ie' wà ká ulat poppo kune e' tkowa. Noé tö nuböl klö'wéwa ulà wa tã itséwaneitö kanò a.

¹⁰ Ie' tö iskà pané döká ká kul, etã ie' tö nuböl skà émine.

¹¹ Ká tuinemitke tã nuböl dene, e' wà kal ulatska debitu iká kî. Es Noé éna iane tö íyök kí sirmir. ¹² Ie' tö iskà pané döká ká kul, etã ie' tö nuböl skà émine. Nuböl e' kè dè'iane.

¹³ Mik Noé kî duas tso' cien teryök kî et (601), etã íyök pasinene. Etã si' kewe, e' tsá diwö, ie' tö kanò kî u tso' e' kléttsa. Etã ie' isué tö íyök pasinene. ¹⁴ Kawö de si' et kî diwö dabom böyök kî kul (27), etã ie' isué tö íyök pasinene seraã. ¹⁵ Etã Skéköl tö ie' a iché: ¹⁶ “Be' e' yóttsa kanò a, be' alaköl tã, be' ala'r tã, be' yakpa tã ñies. ¹⁷ Es iyiwak ulitane yólurbö se. Dù ena iyiwak uru ena iyiwak e' kuke iski e' kos yólurbö kanò a, as imi' ká wa ñe alönuk taië ká wà iökne.”

¹⁸ Es Noé alaköl ena ila'r ena iyakpa, e' pa e' yélur kanò a. ¹⁹ Es ñies iyiwak ulitane, uru ena kañiru ena iyiwak e' kuke iski, ñies dù e' kos e' yéttsa kanò a se. ²⁰ E' ukuökî tã ie' tö ák kataté ka'ie* et Jehovahá a. E' bata kî ie' tö iyiwak batse'r ese jché ña'wéitö etö etö Jehovahá dalöioie. Ñies dù batse'r jchéitö ña'wéitö Jehovahá a etk etk. ²¹ Mik ishklé alar buaë, e' demi Jehovahá ska' tã ittseitö tã ibikeitséitö: “Eré ditsö ià duladula döká kéchke, etã ì sulu è bikeitsekeitö. Erë kè yö ká sulu'wepawaiã ie' pa kuëkî. Es ñies kè yö ì kos tso' ttsë'ka e' ewèwaiã wes yö iewéwa es.

²² “Ká i' tso'ia,
etã dalì kuatkërmi, iwà wörmi;
kaba tso', kase tso' ñies;
kalî tso', duas tso' ñies;
ká ñiwe tso', ká nañewe tso' ñies.”

* 8:20 Ák kataté ka'ie: E' wà kiane chè si'kuaie altar.

9

Skëköl Jehovahä tö ittè mé Noé a

¹ Etä Skëköl er buaë ché Noé a ñies ila'r a ta ichéitö ie'pa a: “A' alönú taië. Ká wa'ñe wà ióne a' ala'r wa. ² Ditsö yöki iyiwak ulitane suardaë. Iyiwak ulitane urke kashuk a ena iyiwak serke ká sí ki ena iyiwak serke dayë a, e' kos ate a' dikia. ³ Iyiwak ulitane ena kalwö ena kakö e' katëmi a' tö wé kiane a' ki ese. E' kos méatyö a' a katanoie. ⁴ Chkè ulitane katëmi a' tö, erë kè ikatar ipé ta, se' serke s'pé mik e' kuëki. ⁵ Se' serke s'pé mik, e' kuëki kè se' meneat ñi ttökwa, e' nuí ta'. Yi tö eköl ttéwa, ese kichatërdaë. E' sù iyiwak wé tö s'ttéwa, ese kawöta ttéwa ñies. A' wé tö s'ttéwa, ese nuí patueraëitö ye' a.

⁶ “Skëköl tö s'ditsö yö' wes ie' es, e' kuëki yi tö se' ttéwa, ese wák kawöta' ttéwa wake'.

⁷ Erë a' alönú taië, ká wa'ñe wà ió ala'r wa.”

⁸ Ñies Skëköl tö iché Noé a ena ila'r a: ⁹⁻¹⁰ “I'ñe ye' ttè mukeat a' a ena iyiwak e' yéttsa kanò a a' ta, e' kos a. ¹¹ Mokië ye' tö a' a ichè tö ye' kè tö ditsö ena iyiwak tso' ká wa'ñe, e' kos ewepawaia di' wa. Di' kè döpaia ká wa'ñe sulu'ukwa wes itka es.” ¹²⁻¹³ Ye' tö shkaba' tkekear mò shua iwà kkachoie a' a ena ditsö ulitane a tö ye' ttè méatyö a' a ena iyiwak kos a kekraë. ¹⁴ Mik ye' tö mò patké ta e' shua shkaba' tkëne e' wërmi, ¹⁵ etä ye' éna iane tö ye' ttè me'atbak a' a ena iyiwak kos a tö kè ye' tö ditsö ena iyiwak ulitane ewepawaia di' wa. ¹⁶ Es mik shkaba' tkëne mò shua e' suéyö, etä bet ye' éna idaa tö ye' ttè me'at ditsö a ena iyiwak kos a michoë kekraë. ¹⁷ E' dör iwà kkachoie tö ye'

ttè me'atbak ditsö ulitane a ñies iyiwak tso' ká i' ki e' kos a.” Es Skéköl tö Noé a iché.

Noé alà kiè Cam e' kè wá iyé dalò tá'

¹⁸ Noé ala'r e' yè'lur kanò a, e'pa kiè Sem, Cam ena Jafet. Cam dör Canaán yé. ¹⁹ E'pa mañal dör Noé ala'r. Ie'pa aleripa tö ká wà iéne.

²⁰ Noé dalí kuatkèmi. E' shua uva kuatkétö. ²¹ Ká et tá ie' tö uva diò shköshkö e' yé tá e' tö ie' ttéka tajë. Ie' datsi' yéttsa tá ianewa iski sume iu a. ²² Cam dör Canaán yé, mik e' tö iyé sué sume, eta ie' mía ibiyó chök ièlpa böl e'pa a. ²³ Erë Sem ena Jafet e'pa kè éna iyé tër sume e' suak. E' kueki ie'pa tö datsi' kló'wéwa, imékarakitö e' o' bataki tá ie'pa shkémi tsikka iwötrélur bánet dò wé iyé tër ee ta ipabakéwa datsi' e' wa.

²⁴ Noé tté tajë blo' tö e' tì'neka. Mik ie' wá ijchenewa ilà tsirla ék kè wá ie' dalöiène', ²⁵ eta ichéitö:

“¡As Canaán kawö tkò suluè!

¡Ie' weirdaë siarë shütë klöulewa ièlpa böl e'pa kanè mésoie!”

²⁶ E' ukuöki tá ikí chéitö:

“¡Jehová dör Sem Kéköl as e' kikarka!

As Canaán aleripa kanèblò Sem aleripa a ikanè mésopaie.

²⁷ As Skéköl kawö buaë mù Jafet a as ie' alör michoë.

As Jafet ditséwopa ser Sem yamipa ska'.

As Canaán aleripa kanèblò ie' a klöulewa ikanè mésopaie.”

²⁸ Di' bak tajë ká i' ki, e' ukuöki tá Noé sene'ia duas cien mañayök kí dabom skeyök (350). ²⁹ Mik ie' blénewa, eta ie' ki duas tso' cien suliyök kí dabom skeyök (950).

10

I' dör Noé aleripa kiè

¹ Noé ala'r kiè Sem, Cam ena Jafet. Di' bak taië e' ukuökì tã ie'pa wák ala'r kune. Ikkëpa dör Noé aleripa kiè.

² Jafet ala'r wëpa dör Gómer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Mésec, ena Tirás. ³ Gómer, e' ala'r wëpa dör Asquenaz, Rifat, ena Togarmá. ⁴ Javán e' ala'r wëpa dör Elisá, Tarsis, Quitim ena Rodanim. ⁵ E'pa kôs dör Jafet aleripa. Ie'pa ñi blatérak ulawa ulawa. Es iká yuérakitò tseë iwakpa a dayë kkömik. Ittò kua'ki kua'ki iwakpamik.

⁶ Cam ala'r wëpa dör Cus, Misraim, Fut, ena Canaán. ⁷ Cus ala'r wëpa dör Sebá, Havilá, Sabtá, Raamá ena Sabtecá. Raamá ala'r wëpa dör Sebá ena Dedán. ⁸ Cus dör wëm kiè Nimrod, e' yé. Nimrod de keweie blu' darërëë ká i' kì. ⁹ Jehová ttò wa Nimrod dör yëria poë. E' kuëkì ttè i' meneat se' a: “Be' dör yëria poë Skëköl ttò wa wës Nimrod es.” ¹⁰ Mik Nimrod bak ká kiè Sinar, e' wökirie etã ká e' shua ká tso' tkël kiè Babel, Érec, Acad, ena Calné. E' kôs dör ká bua'ie ese. ¹¹ Wëm e' yéttsã Sinar a eköl kiè Asur. E' míã ká bánet. Etã ee' ie' ká yué tkël kiè Nínive, Rehobotir, Quélah ena Resen. ¹² Resen dör ká bërìe. E' atë Nínive ena Quélah, e' shushã.

¹³ Etã Misraim aleripa míã ie'pa ikkë wakpaie: ludeowak, anameowak, lehabiwak, naftuhiwak, ¹⁴ patruseowak, casluhítawak, ena caftoritawak. Filisteowak datse caftoritawak wa.

¹⁵ Canaán dör Sidón yé. Sidón dör ie' alà tsá. Ie' alà skà kiè Het. ¹⁶ Canaán aleripa míã ie'pa ikkë wakpaie: jebuseowak, amorreowak, gergeseowak, ¹⁷ heveowak, araceowak, sineowak, ¹⁸ arvadeowak, semareowak ena hamateowak. Ká taië tã e' wakpa kôs ñi blabatsérak ponemi ká kua'ki kua'ki. ¹⁹ Canaánwak ká atë ká kiè Sidón döwã ká kiè Gaza. Gaza atë ká kiè Guerar e' kke. Nies ie'pa

ká atē dōwā ká kiè Lesa diwō tskirke e' kke. Lesa atē ká tkèl kiè Sodoma, Gomorra, Admá ena Seboím e' kke. ²⁰ E' wakpa kōs dōr Cam aleripa. Ie'pa ñì blabatsérak ulawa ulawa. Es iká yuéitōrak tseë iwakpa a. Ittò kuá'kì kuá'kì iwakpamik.

²¹ Ñies Sem dē' alàè, e' dōr Jafet èl kibi ék. Heber ala'r kōs dōr Sem aleripa. ²² Sem ala'r dōr Elam, Asur, Arfaxad, Lud ena Aram. ²³ Aram ala'r dōr Uz, Hul, Guéter ena Mas. ²⁴ Arfaxad dōr Sélah yé. Sélah dōr Heber yé. ²⁵ E' ukuōkì tã Heber alà de böl. Eköl kiè Péleg.* E' kēwō ska' tã sulitane ñì blabatsérak, e' kuēkì ikiè mékãitō es. Ièköl kiè Joctán. ²⁶ Joctán ala'r dōr Almodad, Sélef, Hasar-mávet, Jérach, ²⁷ Hadoram, Uzal, Diclá, ²⁸ Obal, Abimael, Sebá, ²⁹ Ofir, Havilá, ena Jobab. E'pa kōs dōr Joctán ala'r. ³⁰ Ie'pa serke ká micho ká kiè Mesá tkörö ká kiè Sefar e' shūulat a. Sefar atē kabata a, wé diwō tskirke, e' kke. ³¹ E' wakpa kōs dōr Sem aleripa. Ie'pa ñì blabatsérak ulawa ulawa. Es iká yuérakitō tseë iwakpa a. Ittò kuá'kì kuá'kì iwakpamik.

³² Pē' kōs ekkēpa dōr Noé aleripa kiè kitule wēs iditséwō kuá'kì kuá'kì ena wé iserke ká kuá'kì kuá'kì es. Di' bak taië, e' ukuōkì tã se' alönene taië e' ñì blabatsérak ká wa'ñe.

11

Skököl tō s'ditsö ké ttök kuá'kì kuá'kì

¹ Kuaë tã sulitane ttöke ttè etökicha è wa. ² Mik ie'pa míyaldak diwō tskirke, e' ëka, demirak kakkue kiè Sinar ee, etã ee ie'pa e' tséat senuk. ³ Ká et tã ie'pa iché ñì a: “Mishkarak skauchka yuök blok sù, e' kukuèsö bö' a as imi'a darërëè u yuoie.” Es iwakanewérakitō ák skéie. Ñies kiöchka dalolo bötsböts ese wa ibatsérakitō ì tso' shutuule ese skéie. ⁴ E' ukuōkì tã iskà chénerakitō ñì a: “Mishkarak

* 10:25 Péleg: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ñì blabatsè.

ká blublu yuök. E' shuá u yuösö kákkeë döka ká jaì a. Es se' e' chòmi buaë kèkèpa taië ena kè se' kawöta ñi blabatsök ká wa'ñe.”

⁵ Erë Jehová e' éwa isaṽkrak tö ie'pa ká blublu yueke ena u kákkeë yuekerakitö. ⁶ Eta ie' tö ibikeitsé: “Ie'pa dör ká etkè wak ena ittörak etkè ñies, e' kuëki ie'pa tö kanè i' kékami. E' ukuöki ta kè ì a ie'pa wöklönuk. Ie'pa sermi wës ie'pa ki ikiane es. ⁷ E' kuëki súyö ie'pa kè ttök kua'ki kua'ki as kè ñni ttö ania.”

⁸ Es Jehová tö iblabatséрак ká wa'ñe. Eë ie'pa ká yué e' kané wöpanere. ⁹ Ká e' ki Jehová tö ie'pa ké ttök kua'ki kua'ki ena iblabatséракitö ká wa'ñe. E' kuëki ká e' kinewa Babel.*

Sem aleripa

¹⁰ I' dör Sem aleripa kiè. Di' bak taië, e' ukuöki duas bök, e' kèwö ska' ta Sem ki duas tso' cien eyök (100). Eta ie' alà kune wëm kiè Arfaxad. ¹¹ Arfaxad kune, e' ukuöki Sem kí seneia duas deka cien skeyök (500), eta ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

¹² Mik Arfaxad ki duas tso' dabom mañayök kí skel (35) eta ie' alà kune wëm, e' kiè Sélah. ¹³ Sélah kune, e' ukuöki ta Arfaxad kí seneia duas cien tkëyök kí mañal (403), eta ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

¹⁴ Mik Sélah ki duas tso' dabom mañayök (30), eta ilà kune, e' kiè Heber. ¹⁵ Heber kune, e' ukuöki ta Sélah kí seneia duas cien tkëyök kí mañal (403), eta ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

¹⁶ Mik Heber ki duas tso' dabom mañayök kí tkël (34), eta ilà kune, e' kiè Péleg. ¹⁷ Péleg kune, e' ukuöki ta Heber kí seneia duas cien tkëyök kí dabom mañayök (430), eta ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

* 11:9 Babel: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè chilineka.

Génesis 11:18 22 Génesis 11:31

¹⁸ Mik Péleg k_i duas tso' dabom mañayök (30), e_ta ilà k_une, e' kiè Reú. ¹⁹ Reú k_une, e' ukuök_i t_a Péleg k_i senei_a duas cien böyök k_i sul_itu (209), e_ta ie' ala'r skà k_une wëpa ena alakölpa.

²⁰ Mik Reú k_i duas tso' dabom mañayök k_i bök (32), e_ta ilà k_une, e' kiè Serug. ²¹ Serug k_une, e' ukuök_i t_a Reú k_i senei_a duas cien böyök k_i kul (207), e_ta ie' ala'r skà k_une wëpa ena alakölpa.

²² Mik Serug k_i duas tso' dabom mañayök (30), e_ta ilà k_une, e' kiè Nahor. ²³ Nahor k_une, e' ukuök_i t_a Serug k_i senei_a duas cien böyök (200), e_ta ie' ala'r skà k_une wëpa ena alakölpa.

²⁴ Mik Nahor k_i duas tso' dabom böyök k_i sul_itu (29), e_ta ilà k_une, e' kiè Térah. ²⁵ Térah k_une, e' ukuök_i t_a Nahor k_i senei_a duas cien eyök k_i dabom eyök k_i sul_itu (119), e_ta ie' ala'r skà k_une wëpa ena alakölpa.

²⁶ Mik Térah k_i duas tso' dabom kuryök (70), e' ukuök_i t_a ie' ala'r k_une mañal. Ala'r e'pa kiè Abram, Nahor ena Harán.

Térah ala'r

²⁷ E'pa dör Térah ala'r. Térah dör Abram, Nahor ena Harán, e'pa yé. Harán, e' dör Lot yé. ²⁸ Harán blënew_a kewe iyé Térah e' yök_i k_a kiè Ur eë. K_a e' a_te Caldea. Ie' blënew_a wé ie' k_une eë.

²⁹ Abram senéw_a alaköl kiè Sarai, e' t_a. Nahor senéw_a alaköl kiè Milcá, e' t_a. Milcá dör Harán alà busi ena Iscá kutà. ³⁰ Sarai kè döt_a' alàë.

³¹ Térah e' yétts_a Ur, dör caldeawak k_a e' a. Ie' alà Abram ena itala kiè Lot dör Harán alà ena iyàk kiè Sarai e'pa mía ie' t_a. Warma ie'pa mírö dök_a k_a kiè Canaán eë, erè ie'pa demi k_a kiè Harán, e_ta eë ie'pa e' tséat senuk.

³² Eë Téraħ blënewa. Ie' ki duäs tso' cien böyök ki skel (205).

12

Jehová tté Abram ta

¹ Mik Abram bak senuk ká kiè Ur ee, eta Jehovah tö ie' a iyë': "Be' ká ena be' ditséwöpa ena be' yé yamipa, e' múat ta be' yúshka senuk, ká kkachekeyö be' a ee. ² Ká e' ki ye' tö be' aleripa alöweraë taië. Ie'pa döraë ká taië wakpaie. Ye' er buaë chöraë be' a. Ye' tö pë' taië keraë be' kkeökka taië. Nies be' er buaë chöraë pë' taië a. ³ Wépa er buaë ché be' a, esepa a ye' er bua' chöraë. Wépa tö alibché be' ki, esepa we'ikerayö. Be' batamik ye' er buaë chöraë ká ulitane wakpa a."

⁴ Eta Abram e' yéttsa ká kiè Harán wes Jehovah tö ie' a iyë' es. E' këska' ta ie' ki duäs tso' dabom kuryök kí skel (75). Ie' mía Canaán. ⁵ Eta ie' wa iyamipa mítser seraa. Ilaköl kiè Sarai ena ilayök kiè Lot ena íyi ulitane tso'rak iwa, ekkë qos mítserak iwa. Nies Harán wakpa welepa tso' ie' wa kanè mésoie, e' mítser ie' wa. Mik ie' demi Canaán, ⁶ eta ie' tkami ká qos ekkë dòmi ká kiè Siquem ate Canaán ee. Eë ká ate kiè Moré. Eë kós klò àr elka. Canaánwakpa a ká e' dör ká dalöiërta' ese. (E' kéwö ska' ta Canaánwakpa serkeia ee.) ⁷ Eta ee Jehovah e' kkaché Abram a ta ichéitö ia: "Ká í' meraëyö be' ditséwö a."

Eta Abram tö ák kataté ka'ie et iyiwak jchoie Jehovah dalöioie ee Jehovah e' kkayë' ie' a e' kueki. ⁸ E' ukuöki ta imía ká dör kabataie ate Betel diwö tskirke e' éka. Eta ee ie' sené ekuölö. Ká e' ate Betel ena ká kiè Ai e' shuulat a. Eë ie' tö ák ská kataténe et. Eë ie' tö Jehovah dalöié. ⁹ E' ukuöki ta Abram mía enaena Négueb kke.

Abram mía Egipto

¹⁰ E' k_éwö ska' t_a ketba tk_én_ew_a poë k_á e' k_i. K_è ì t_a' katè w_é Abram s_{er}ke e_e. E' k_{ue}k_i ie' m_ía Egipto s_{en}uk ekuölö. ¹¹ Abram dökemitke Egipto e_ta ilaköl Sarai, e' a ichéitö: “Ye' ttò t_só. Ye' w_a ijcher buaë tö be' dör buaala. ¹² Mik Egipto wakpa tö be' sué tö be' dör buaala, e_ta ie'pa tö ichèmi: ‘W_ì dör w_èm w_í alaköl.’ E_ta ye' tteraw_a ie'pa tö be' k_{ue}k_i erè ie'pa be' meraat s_{en}ukw_a ie'pa t_a. ¹³ E' k_{ue}k_i, be' we'ikèyö, ichó ie'pa a tö ye' dör be' ak_é a_s k_è itö ye' ttòw_a be' k_{ue}k_i a_s ye' kawö tkò buaë.”

¹⁴ Mik Abram demi Egipto, e_ta Egipto wakpa isué tö Sarai dör alaköl buaala. ¹⁵ K_á e' blú k_{ue}blupa tö isué ñies tö Sarai dör alaköl buaala. E' k_{ue}k_i ie'pa m_ía ichök blu' a tö alaköl e' dör buaala. E_ta imítserak iw_a blu' w_é a.

¹⁶ E_ta Egipto blú tö Abram kkö'né buaë Sarai dalèrmik. Taiè ie' tö Abram a iyiwak uru kakmé. Obeja, baka, burro ena kameio e' kakméitö ie' a. Se' ñies kakméitö ie' a kanè mésoie w_èpa ena alakölp_a. ¹⁷ Erè Sarai k_{ue}k_i Jehová tö Egipto blú ena iyamipa we'iké taiè. Duè mék_a taiè ie'pa k_i. Kawö darèrèè mék_aitö ie'pa k_i. ¹⁸ E' k_{ue}k_i Egipto blú tö Abram tsuk patké t_a ichéitö ia: “¿Iók bö iwamblé ye' t_a es? ¿ì k_{ue}k_i be' k_è w_a ye' a iyène tö alaköl i' dör be' alaköl? ¹⁹ Be' tö ye' a iyè' tö ie' dör be' kutà. E' k_{ue}k_i tsir e_ta ye' s_{en}éw_a ie' t_a. I' be' alaköl, itsúmine t_a be' yúshka.” ²⁰ E_ta Egipto blú tö ishkék_ipa patké Abram yökts_a k_á e' k_i ilaköl t_a ena ì k_{os} tso' ie' w_a ekképa t_a.

13

Abram ena Lot ñì blabatsélor

¹ E' ukuök_i t_a Abram ena ilaköl e' yélur Egipto míane Négueb. Ie' íyi k_{os} mítserak iw_a s_{er}a_a. Ie' alayök Lot e' m_ía ie'pa t_a ñies. ² Abram dör íyi blu' taiè. Ie' w_a oro tso'. Ie' w_a inuköl tso' taiè. Ñies ie' w_a iyiwak tso' taiè.

³ Négueb ee ta ie' míane enaena dò Betel. Betel ee ta ie' míane tkörö wé ie' bak senuk kewe ee. Ká e' atë Betel ena Ai e' ulat shusha. ⁴ Ká e' a ie' wa ák katatëulebak ka'ie, ee ie' tö Jehovahá dalöiéne.

⁵ Lot dör ñies íyi blú taië wes iyëla Abram es. Iyiwak tso' taië ie' wa obeja ena baka. Se' tso' ie' wa ñies kanè mésopaie. ⁶ Erë wé ie'pa serke ká e' ki kakö kè ku'ia ie'pa iyiwak kos a katè. Ie'pa kè chë'kaia ñi o'mik. ⁷ Abram ena Lot e'pa iyiwak kkö'nukwakpa ñippöke, ñi wöñatköke. Ñies pë' tso'tke kenet ká e' ki. E' wakpa dör canaanwak ena fereseowak. ⁸ Ká et ta Abram tö iché Lot a: “Se' dör ñi yami. Kè imène buaë tö se' ñippö. Ñies se' iyiwak kkö'nukwakpa ñippöke ème e' kè dör buaë. ⁹ Ká saú wì ká bua' tso'. Be' ishushtó wéne wa be' wöbatse, e' a be' yúshka. Be' mí wì ëka, e' ta ye' mí dià ëka. Eta be' mí dià ëka, e' ta ye' mí wì ëka.”

¹⁰ Eta Lot ká kí sué kamië, eta kos di' kiè Jordán, e' kkömik ká buaë tso', e' kí sué ie' tö. Eta ie' tö isué tö ká e' dör buaë dò ká kiè Sóar ee. Buaë di' tso' wes ká buaë yö' Jehovahá tö es ena wes Egipto es. (E' kèwö ska' ta kam Jehovahá tö ká kiè Sodoma ena ká kiè Gomorra, e' böt eüwa.) ¹¹ Eta kakkue tso' Jordán di' kkömik e' shushté Lot tö, eta e' wa ie' mía. Es ie'pa ñi blabatsélor. ¹² Abram e' tséat senuk Canaán. Lot mía senuk Jordán kakkue ki, ee ká tso' tseë. Ie' sené tsinet ká kiè Sodoma e' o'mik. ¹³ Sodoma wakpa, serke suluë. Ie'pa ì sulu è wambleke kekraë Jehovahá wöa.

¹⁴ Lot mía e' ukuökí ta, Jehovahá tö iché Abram a: “Wé be' tso' ee ká kí saú bua'ie shkit wöwí wöia dià ëka jaì ëka ká wa'ñe tö jis idör? ¹⁵ Ká kos kí suébö, e' meraëyö be' a ena be' aleripa a kekraë. ¹⁶ Ye' tö be' aleripa alöweraë taië wes íyök po taië es. Wes íyök po kè shtarṭa' es be' aleripa alördaë kè ishtarpa yi a. ¹⁷ Ká i' kos meraëyö be' a. E' kueki

be' yú iweblök seraá.”

¹⁸ Etá Abram e' yéttsa ta imía senuk kós klò wökir àr tajè dör wëm kiè Mamré e' icha eē. E' atē tsinet ká kiè Hebrón eē. Eē Abram tò ák skà kataté ka'ie Jehová dalöioie.

14

Abram tö ilayök Lot, e' tsatké

¹ E' kèwö ska' ta blu'pa tso' tkël. Eköl kiè Amrafel, e' dör ká kiè Sinar, e' blú. Ièköl kiè Arioc, e' dör ká kiè Elasar, e' blú. Ièköl skà kiè Quedorlaómer, e' dör ká kiè Elam, e' blú. Etá ibata ék kiè Tidal, e' dör ká kiè Goím, e' blú. ² Blu'pa skà tso' döka skel e' eköl kiè Bera, e' dör ká kiè Sodoma, e' blú. Ièköl kiè Birsá, e' dör ká kiè Gomorra, e' blú. Ièköl kiè Sinab, e' dör ká kiè Admá, e' blú. Skà kiè Seméber, e' dör ká kiè Seboím, e' blú. Ibata ekkè e' dör ká kiè Bela, e' blú. Ká e' kiè Sóar ñies. E' kèwö ska' ta blu'pa döka tkël ñe' e' kéka ñippök blu'pa skà döka skel ñe' ta. ³ Blu'pa skel e'pa tò ñippök wakpa dapa'wé ek tsíní ñippök blu'pa tkël e'pa ta kakkue kiè Sidim eē. Eē dayë wölö me'r bérie kiè Mar Muerto.

⁴ Blu'pa döka skel e'pa bak senuk iwakpa ta döka duas dabom eyök kī bök (12), blu' kiè Quedorlaómer, e' dikia. Mik e' kī duas de dabom eyök kī mañal (13) etá ie'pa kè éna Quedorlaómer ttè dalöiakia. Ie'pa e' kakka ñippök ie' ta. ⁵ E' kī duas de ek etá Quedorlaómer e' yéttsa mía ñippök ibolökpa ta. Blu'pa döka mañal dör ie' klépa, e' míyal ie' ta ñippök. Ie'pa mía ká kiè Astarot Carnaim ta eē ie'pa e' aléka refaftawak kī. E' ukuökī ta ie'pa e' aléka zuzitawak kī, ká kiè Ham eē. E' ukuökī ta ie'pa e' aléka emiwak kī, e' wakpa ká kiè Savé-quiriataim. ⁶ E' ukuökī ie'pa e' aléka horeowak kī kabata kiè Seír eē. Etá itötiémi ie'pa tò dò tkörö ká kiè El-parán eē. Ká e' atē ká sir poë, e' kkömik. ⁷ Etá eē ie'pa bitene itò wane dò ká kiè En-mispat.

Ká e' kiè Cadés ñies. Ie'pa e' aléka Amalec aleripa ki ta iká klö'wéwarakitö. Ñies ie'pa e' aléka amorreowak ki. E' wakpa ká kiè Hasesón-tamar. E' ukuökí ta ie'pa mi'ke ñippök blu'pa skel ta. E' kueki blu'pa skel e' dapa'wéka Sidim kékkue ki blu'pa tkél kinuk ñippoie.

⁸⁻⁹ Etá Sodoma blú ena Gomorra blú ena Admá blú ena Seboím blú ena Bela blú (Bela kiè Sóar ñies), blu'pa skel ekképa ñi dapa'wéka Sidim kékkue ki ñippoie, Quedor-laómer, e' dör Elam blu', e' ta ena blu'pa tso' ie' ta e'pa ta ñies. Blu'pa e'pa dör Tidal, e' dör Goím blu'. Iëköl dör Amrafel, e' dör Sinar blu'. Bata ék dör Arioc, e' dör Elasar blu'. Es blu'pa tkél míyal ñippök blu'pa skel ta. ¹⁰ E' kéwö ska' ta Sidim kékkue ki kiöchka dalolo bötsböts ese dapé tso' taië. Mik Sodoma wakpa ena Gomorra wakpa tkayal ñippè yöki etá ie'pa shäböts anemi kiöchka dapé tso' taië ese a. Imalepa tkayalmi kabata shua.

¹¹ Es blu'pa döka tkél e'pa e' aléka blu'pa skel ki. Etá ie'pa tö chkewö ena íyi bua'buá tso' Sodoma ena Gomorra e' kos klö'wéwarakitö ta iponemirak. ¹² E' kéwö ska' ta Abram alayök Lot serke Sodoma. E' mítserak iwá, es ie' dalì kos e' mítserak iwá ñies.

¹³ Etá ñippè shua wëm tkashkar eköl, e' wá ibiyó mí Abram a. Abram e' dör hebreowak. Ie' serke tsinet wëm kiè Mamré dör amorreowak e' kós klò wökir àr ee. Mamré dör Escol ena Aner él. Ie'pa wa Abram wër buaë.

¹⁴ Mik Abram tö ibiyó ttsé, etá ie' kanè mésopa kune ie' u a, e'pa dapa'wéitö döka cien mañayök ki dabom eyök ki pàköl (318) ilayök tsatkoie. Etá ie'pa míyal blu'pa tkél itöki döka ká kiè Dan ee. ¹⁵ Etá nañewe ie'pa demi me'ie ñippémiie blu'pa ta. Etá ie'pa tö blu'pa töiémi tkörö ká kiè Hobá ee. Hobá até ká kiè Damasco e' wöwí. ¹⁶ Etá ì kos minetser blu'pa wá, e' kos yélur ie'pa tö blu'pa ulà a. Es Abram tö ilayök Lot e' tsatkée. Ñies ì tso' ilayök wá e' kos

dene iulà a. Ñies alakölpa ena pë' malepa tso' klöulewa e'pa qos tsatkée ie' tö.

Melquisedec er buaë ché Abram a

¹⁷ Mik Abram e' aléka Quedorlaómer ki, e' sù blu'pa mañal shköke ie' ta, e'pa ki. E' ukuöki ta ie' bitene de Savé kékkue ki. Kakkue e' kiè ñies Blu' Kékkue. Eta ee Sodoma blú de ie' ñaletsuk ie' shké'uk. ¹⁸ Ñies ká kiè Salem, e' blú kiè Melquisedec, e' dör Skököl dör íyi ulitane tsata e' sacerdote. Ie' tö pan ena vino yéttsa. ¹⁹ Eta ie' er buaë ché Abram a ttè i' wa:

“Skököl dör íyi ulitane tsata, e' tö ká jai ena ká i' yö'.

Ie' tö be' kimè as be' kawö tkò buaë kekraë.

²⁰ Ie' dör íyi ulitane tsata, e' kikökasö.

Ie' tö be' kimé e' alökka be' bolökpa ki, e' kueki ikikökasö.”

Eta íyi qos de Abram ulà a ñippè shua, e' mú blatèsö döká dabop ta e' tsá eyök yéttsaitö méitö Melquisedec a Skököl dalöioie. ²¹ E' ukuöki ta Sodoma blu' tö iché Abram a:

—Sa' yamipa tsatkée be' tö, e'pa múne ye' a. Erë dali qos e' tsúmi be' tö be' a.

²² Erë Abram tö iiuté:

—Au. Jehová dör Skököl íyi ulitane tsata, e' tö ká jai ena ká i' yö', ie' a ye' kablétke ²³ tò ì qos dör be' icha, e' kè tsepaatyö yés. Dò be' datsi'takla ö be' klökkuö kicha kè tsepaatyö etkla wé'ia as kè be' ichò tö be' íyi wa ye' blune. ²⁴ Kè ì kiane ye' ki ye' wák a. Chkò qos ñétke ye' kanè mésopa tö, e' è dör wé' ye' a. Erë wépa dare ye' ta ñippök bulu'pa ta kiè Aner ena Escol ena Mamré, as ie'pa wa dali kakmi' qos ikawötá tsukmi eköl eköl ekké.

15

Jehová tō ittè mé Abram a

¹ E' ukuökj̄ tā Jehová tté Abram tā kabsueie, et̄ā ichéitō ia:

—A Abram, kè be' suanuk. Ye' dör be' tsatkökwak. Íyi buaë merayö be' ā taië shüt̄e.

²⁻³ Erë Abram tō iiüté:

—A Skököl, ye' wák alà kè tā', e' kuek̄i ì kōs memibö ye' a e' kè dör ìie bua' ye' a. Ye' íyi kōs atdaë ye' kanè méso kiè Eliézer dör Damasco wak e' ulà a. Erë ie' dör o'ka.

⁴ Et̄ā Jehová tō iiüté:

—Be' wák alà kurdaë, e' kè dör o'ka.

⁵ Et̄ā Jehová w̄a Abram mítser u'rki, tā ichéitō ia:

—Ká saú buaë siwa' ki. Bëkwö saú tā ishta'ú. ¿Be' a ishtarmi? E'ma bua', es be' aleripa alördaë taië.

⁶ Et̄ā Abram erblé Jehová mik, e' kuek̄i iklò'wéitō wēs pē' buaë yēsyesē es.

⁷ Et̄ā ichéitō ia:

—Ye' dör Jehová. Ye' tō be' ye'ttsā caldeawak ká kiè Ur e' ā ká i' moie be' ā ena be' aleripa kōs a.

⁸ Et̄ā Abram ie' ā ichaké:

—A Skököl, ¿wēs e' jchermi ye' w̄a yēsyesē tō ká i' dōmi ye' ulà a?

⁹ Jehová tō iiüté:

—Baka ena chibo ena obeja e' kōs kī duas tso' mañal, ese tsúbitū ña etō etō. Ñies nuböl et ena ipupula et, e' tsúbitū ña.

¹⁰ Et̄ā Abram w̄a iyiwak kōs ekkē debitū Jehová a. Et̄ā ie' tō iyiwak e' ttélur télor shushaë. Shaböts méwaitō wí wa shaböts méwaitō i' wa. Es iate ñi wōshaë. Erë dù kè tēnane ie' w̄a es. ¹¹ Et̄ā öló dettsā iyiwak chkà dalërmik, erë Abram tō ibukueke chkè ki. ¹² Ká tuinemitke, et̄ā

Abram kapowa tajë. E' bet Abram pamik ká míá ttsetseë shute se' suawè ekkë.

¹³ Etá Jehová tö iché ia:

—Be' wá ijchenú buaë tö be' aleripa serdaë ká kuá'ki ki wes ká kuá'ki wakpa es. Ee ie'pa klördawá kanè mésopaie kè patueta'. Ie'pa weirdaë döká duas cien tkëyök (400), ekkë ulatök. ¹⁴ Erë ká wé wakpa tö ie'pa we'ikera, e' wakpa ské we'ikerayö siarë. E' ukuökí ta be' aleripa yërdattsá ká e' a. Ie'pa wá íyi bua'buatuë darërëë ese miraë taië iwákpa a. ¹⁵ Etá mik be' kënewá eta be' duówami buaë, kè weir ta'. Es be' michoë be' dëutöpa itökí. ¹⁶ Etá mik be' aleripa tso' ká kuá'ki ñe' a e'pa de döká tkëtökicha, eta ie'pa dörane ká i' ki. Ká i' wakpa, kiè amorreowak, kam e'pa tö ì sulu wamblò dò wë' ishuloie. E' kueki be' aleripa kè döpane ká i' ki bet.

¹⁷ Katuine de kamië, eta ì dettsá tabechka ukuöie, e' shua shkle batröke taië. Ñies kuatak sí wöñarke taië ese dettsá ta itkami iyiwak chkà blatëule tkëter ee, e' shusha.

¹⁸ Etá Jehová tö ttè mé Abram a i' es:

—Ká i' meraëyö be' aleripa a. Di' kiè Egipto di' eemi döká di' kibi kiè Éufrates, ká ekkë kos meraëyö be' aleripa a. ¹⁹ I'ñe ta ká e' dör quenitawak, quenizitawak, cadmoneowak, ²⁰ hititawak, fereseowak, refaitawak, ²¹ amorreowak, canaánwak, gergeseowak ena jebuseowak e'pa kos wakpa ká.

16

Abram alà kune kiè Ismael

¹ Abram alaköl Sarai, e' kè döta' alàë. Ie' wá alaköl tkër eköl kanè mésoie kiè Agar. E' dör egiptowak. ² Etá Sarai tö iché Abram a:

* ^{15:18} Egipto dí: E' kè dör di' bérie tso' Egipto kiè Nilo e'. E' dör di' tsitsirla tso' Egipto ena Canaán e' shusha.

—Isaú tö Jehová kè wà ye' a alà mène. E' kuèkì be' senú ye' kanè méso Agar tã. Etã isalema ie' batamik alà dõmi ye' ulà a.

Etã Abram tö Sarai ttò iüté. ³ Etã Sarai tö egiptowak tso' ie' wà kanè mésoie, e' tsébitu, mé iwëm a alakölie. E' kéwö ska' tã ie'pa sené Canaán e' kì duas de dabop. ⁴ Etã Abram senéwã Agar tã, etã Agar dunekã. Mik ie' isué tö ie' dunekã, etã ie' tö iwökir Sarai suémi suluë. ⁵ Etã Sarai tö iché Abram a:

—jBe' iane iwiie tö Agar tö ye' sueke suluë! Ye' wák tö be' a Agar me' alakölie i' tã idurtke e' wà kurdäë, etã ie' e' ttsöke jaishet ye' tsatã. jAs Jehová tö se' a ichò tö yi iane iwiie, ye' ö be'!

⁶ Etã Abram tö iiüté:

—Ye' ttò ttsó, be' kanè méso tso' be' ulà a. Be' iú wes be' éna iwak es.

E' ukuökì tã Sarai tö ikanè méso we'ikémi tajë. E' kuèkì Agar tkashkar. ⁷ Etã Jehová biyöchökwak bua'ie, e' tö ikué di' tum o'mik ká wé kè yi ku' ese ska'. Di' tum e' tso' ñalã micho ká kiè Sur e' kkömik. ⁸ Etã Jehová biyöchökwak bua'ie tö ie' a ichaké:

—A Agar, Sarai kanè méso, jWé be' bite? jWé be' micho?

Ie' iüté:

—Ye' tkashkar ye' wökir Sarai yöki.

⁹ Etã ie' iché ia:

—Be' dakóne be' wökir ska' tã idalöió bèrë.

¹⁰ Ie' tö ikí ché ia:

“Ye' be' aleripa alöweraë tajë. Kè yi a ishtanuk ekkë.

¹¹ Be' eriarke, e' ttsé Jehová tö, e' kuèkì se be' dur, e' wà kune,

tā ikiè múkəbö Ismael.*

¹² Be' alà dōraë wəs burro pupula kè urutërta' es.

Ie' ñippōraë darërë sulitane tā. Nies sulitane ñippōraë ie' tā.”

Ie' serdaë kekraë ñippök iēlpa tā.

¹³ Jehová ttè Agar tā, e' ukuökī tā Agar tō iché: “Skököl ye' sué, e' wák suéwayö.” E' kuekī ie' tō Skököl kié i' es: “Skököl tō ye' sué e'.” ¹⁴ E' kuekī ñies di' tum e' kiè mékəitō: “Skököl tso' e' ye' suéke”. Di' tum e' tso' Cadés ena Béred e' shūshaë.

¹⁵ E' ukuökī tā Abram alà kéka Agar tā e' wà kune wák wēm. Abram tō ikiè méka Ismael. ¹⁶ Ismael kune, e' kéwö ska' tā Abram kī duas tso' dabom paryök kí teröl (86).

17

Jehová tō ittè mé Abraham a, e' wà kkacho méqtitō

¹ Mik Abram kī duas tso' dabom suliyök kí sulitu (99), etā Jehová e' kkaché ie' a tā iché ia:

—Ye' dör Skököl Diché Ta' Íyi Ulitane Tsata e'. Be' senú yēsüesë ye' wörkī kekraë, ² e' tā ye' ttè meraë be' a tō be' aleripa alördaë taië be' itöki.

³ Etā ie' e' téwa iski iwötsa méwa íyök kī. E' dalewa Skököl tso' ttök ie' tā, tā ichéitō ia:

⁴ —Ye' ttè meke be' a e' dör i' es: Be' dōraë ká taië wakpa yéie. ⁵ E' kuekī i' ñe tā be' kè kièia Abram. Ye' tō be' tkéka ká taië wakpa yéie, e' kuekī be' kiè mékəyö Abraham.*

⁶ Ye' tō be' aleripa alōwəraë taië. Ie'pa dōraë blu'paie ena ká taië wakpaie. ⁷ Kekraë ye' dör be' Kököl ñies be' aleripa Kököl. Kawö e' mekeyö be' a. ⁸ I' ñe tā be' serke Canaan,

* ^{16:11} Ismael: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè Skököl tō ittésé. * ^{17:5} Abraham: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ká wakpa taië, e' yé.

ká e' kōs meraëyö be' a ena be' aleripa a. E' atē ie'pa ulà a kēkraë. Ye' dör ie'pa Kēköl.

⁹ Skēköl tō iskà chéne Abraham a:

—Erë be' ena be' aleripa kōs e' kawōtā ttè muk ye' a ñies.

¹⁰ E' dör i' es: A' wēpa kōs kawōtā itóttola kkuōlitla tōk tsir.

¹¹ E' kuekī a' wēpa kōs e' wakyuó es. E' tō ikkacheraë tō se' ttè me' ñì a. ¹² Kēkraë kōs a' ala'r kūrke wēpa, ñies a' kanè mēsopa ala'r wēpa, mik e' kī ká de pāköl, etā a' kawōtā iwakyuök es. ¹³ A' kawōtā iuk kröröë ala'r kōs kūrke a' u a ekkēpa tā. Es ttè me'tkeyö a' a, e' atē wakyöule a' chkà kī kēkraë. ¹⁴ Wēm kè wakyöule, ese kè wā ye' ttò dalöiëne, e' kuekī kè ikawö ta'ia senuk a' shūa.

¹⁵ Ñies Skēköl tō iché Abraham a:

—Be' alaköl kè kiëia Sarai. I'ñe tā ikirdaë Sara.† ¹⁶ Ye' er buaë chöraë ie' a as ie' alà kōkā be' a. Moki ye' er buaë chöraë ie' a. Ie' dōraë ká taië wakpa mïe. Ñies ie' aleripa shū dōraë blu'paie.

¹⁷ Abraham skà e' téwane iski iwōtsā méwaitö íyök kī. E' dalewa ijañéka tā ibikeitséitö: “¿Ye' kī duas tso' cien eyök (100), wēs e' dōmi yéie? ¿Sara kī duas tso' dabom suliyök (90), etā wēs ie' dōmi alàë?”

¹⁸ Erë ie' tō iché Skēköl a:

—¿Be' mú er buaë chò Ismael a!

¹⁹ Erë Skēköl tō iüté:

—Au, e' kè dör es. Be' alaköl Sara, e' dōraë alàë tā ikië múkabö Isaac. Ttè me'yö be' a e' è meraneyö ie' a ena ie' aleripa a kēkraë. ²⁰ Kè ye' éna Ismael ché'wa. Ye' tō ie' kimeräë ñies. Ye' tō ie' ala'r alöweraë taië as ileripa dò

† 17:15 Sarai: Eré s'kiè e' ena Sara ttsër béré kuá'kī, erë iwà dör ñies. Iwà kiane ché blu' alà busi ö alaköl dalöiërtā' taië ese. Skēköl tō ie' kiè mane'wé es iwà kkachoie tō ttè mène Abraham a e' wà dōraë ie' kī ñies.

taië ká i' k_i. Ismael döraë s'blu'pa döka dabom eyök k_i böl e'pa yéie. Ie' aleripa alördaë taië. ²¹ Erë ttè me'tkeyö be' a e' atdaë be' alà kūrdaë kiè Isaac e' a. Be' alà e' keraka Sara tö duas iëk wa kawö ikkë ta.

²² Mik Skëköl tté one Abraham ta, ta imía. ²³ E' wöshaë Abraham tö ilà Ismael e' tottola kkuölitla téé tsir. Nies ie' wa kanè mésopa tso' kune ie' u a ena wëpa toule ese, e'pa qos tottola kkuölitla tééitö tsir wes Skëköl tö iyë'ia es. ²⁴⁻²⁵ Mik Abraham k_i duas tso' dabom suliyök k_i sulitu (99) ena ilà k_i itso' dabom eyök k_i mañal (13) eta ie'pa tottola kkuölitla tëne tsir.

²⁶⁻²⁷ Es e' diwö è wa Abraham ena ilà tottola kkuölitla tëne tsir. Nies wëpa dör ie' kanè mésopa, e'pa qos tottola kkuölitla tëne tsir.

18

Jehová tö iché Abraham a tö alà meraëyö be' a

¹ Ká et dibata a ta Abraham tkër ie' ukkö a. Ie' u tso' wé wëm kiè Mamré e' kós klò wökir àr ee. Ie' tkër ee eta Jehová e' kkaché ie' a. ² E' wà pakè i' es: Abraham wökéka ta ie' isué tö wëpa de iëter ie' wörki mañal. E' sué ie' tö ta bet ie' e' kéka, mía ie'pa ñaletsuk ta ie' e' téwa iski ta iwötsa méwa íyök k_i ie'pa shke'woie. ³ Ie' tö iché:

—A këkëpa, be' we'ikèyö, kè be' minuk bet. ⁴ Ye' mi' di' tsuk a' klò skuoie, e' ukuök_i ta a' enú bèrè kal i' dikia. ⁵ A' detke ye' ska', eta ilè mekeyö a' a ñè as a' diché iërne shkoie.

Età ie'pa tö ie' iuté:

—E' ma iú wes be' tö iché es.

⁶ Abraham tkawa iu a, ta ichéitö Sara a:

—Bet, harina bua' bua yuló kilo döka dabom böyök (20) ekkë, e' wa pan yuó.

⁷ E' ukuöki t̄a bet ie' wák tunemi baka pupula shushtök wé bua' bua ese kló'wéwaitö. E' mítser ie' wá méitö ikanè méso eköl a. Bet t̄a ikanè méso tö ikanewé ie' a katè. ⁸ Abraham tö baka chkà ena baka tsu'diö wösi ena baka tsu'diö pa'ali e' mé ie'pa a. Ie'pa tulur chkök kal àr ukkò a e' dikia. E' dalewa Abraham dur ie'pa tiök ee.

⁹ E' dalewa ie'pa tö ichaké Abraham a:

—¿Wé be' alaköl kiè Sara e'?

Ie' iüté:

—Ie' tkër weshke.

¹⁰ Et̄a ie'pa eköl tö iché ia:

—Duas ièk e' wa ye' döne be' pakök. E' kéwö t̄a be' alaköl Sara alà t̄a'tke.

E' dalewa Sara tkër Abraham tsikka u wékkò a. Ie' tso' ie'pa ttöke, e' ttsök. ¹¹ Abraham ena ilaköl, e' dewatke kéképara. Bànet Sara kè tö alakölpa duè sueta'ia. ¹² E' kueki Sara kè a jañè wöklönuk t̄a ibikeitsé: “¿Wes ye' tö ttè i' kló'wèmi tö sa' kèrulunetke e' dòmi alàè?” ¹³ Jehová tö iché Abraham a:

—¿Ì kueki Sara jañéka? ¿Ì kueki ie' tö iché: “¿Wes ye' kënewatke e' dòmi alàè?” ¹⁴ Kè ì t̄a ye' a darèrè. Duas ièk ye' döne, et̄a ie' alà t̄a'tke.

¹⁵ Sara suane e' kueki ichéitö: “Kè ye' jañine'.”

Erè Jehová tö iché ia:

—E' kè dör es. Moki be' jañéka.

Abraham kköché Jehová a Sodoma wakpa tsatkö

¹⁶ E' ukuöki t̄a ipakökwakpa e' duékarak t̄a imíyal dò wé Sodoma kí wène ee. Abraham tö inálé mére e' choat ie'pa a. ¹⁷⁻¹⁹ Et̄a Jehová tö ibikeitsé: “Abraham aleripa alördaè taiè diché t̄a' taiè. Ye' tö iyè'at ie' a tö ie' batamik ye' er buaè chöraè ká ulitane wakpa a. Ye' tö ie' shukit as ie' tö ila'r ena ileripa a ichò tö ye' ttè dalöió ñies tö ì qos buaè

yësyësë e' ú. Es ì kòş yë'yö ie' a e' weraëyö. E' kueki ye' kawötä ichökia tö iók ye' mí Sodoma.” ²⁰ E' kueki ie' tö iché Abraham a:

—Sodoma wakpa ena Gomorra wakpa e' wamblökerak suluë taië shütë, e' ché sulitane tö. ²¹ E' kueki ye' mía eë isaük tö yëne ie'pa e' wamblöke suluë ichók wës ye' a ikkatëne es.

²² Etä Abraham pakökwakpa böl e' yéttsa mía Sodoma. Erë Abraham atë dur Jehovahä tä. ²³ Ie' e' skéwä tsinet Jehovahä ska' tä ichakéitö ia:

—¿S'ser mokië esepa ewèwamibö se' sulusipa tä? ²⁴ Isalema s'ser mokië esepa tso' Sodoma döka dabom skeyök (50), etä ¿ká e' wakpa ewèwamibö sëraa? ¿Kè be' tö ilo'yepa ie'pa ki s'ser mokië tso' döka dabom skeyök (50), e'pa kueki? ²⁵ ¿Moki be' kè tö s'ser yësyësë esepa ewepawa se' sulusipa tä ñita! Kè bö iwamlepa es. ¿E' kè wamblërpa! Be' dör sulitane shulökwak e' kueki ¿wës e' kè tö se' shulepa yësyësë?

²⁶ Jehovahä tö iiüté:

—S'ser mokië esepa kuéyö döka dabom skeyök (50) e' tä e'pa dalërmik kè ye' tö imalepa ewepawa.

²⁷ Etä Abraham tö iskà chéne ia:

—Be' dör Skököl. Tä ye' dör wës ká po ena muluchka es be' wöa. E' tö be' chakè taië kè suane. Isalema s'ser mokië esepa kianeia skel (5) as idöka dabom skeyök (50). ²⁸ Skel e' kianeia, e' tä e'pa è kueki ¿ká e' wakpa ewèwamibö?

Jehová tö iiüté:

—S'ser mokië esepa kuéyö döka dabom tkéyök ki skel (45), e' tä kè ye' tö ká e' wakpa ewepawa.

²⁹ Abraham tö iskà chaké:

—Dö' dabom tkéyök (40) è tso', e' tä ¿be' tö ká e' wakpa ewèwami?

Jehová iiuté:

—Au, kè yò ká e' wakpa ewepawa dabom tkëyök (40) e' dalërmik.

³⁰ Etá Abraham tö ikí ché ia:

—Taië be' tsiriwëyö, e' kuëki kè be' ulunuk ye' kî. Dö' s'ser yësyësë tso'ia dabom mañayök (30) è.

Jehová tö iiuténe:

—Au, dabom mañayök (30), e'pa dalërmik kè yò iewepawa.

³¹ Abraham tö ikí chaké ème:

—A ye' Këköl, taië yò be' dalösewëwá be' chakök i' es, erë ká kî s'ser mokië tso' dabom böyök (20) è, e' ta e'pa kuëki, ¿ká e' wakpa ewëwamibö?

Jehová tö iiuté:

—Au, ie'pa dabom böyök (20), e' è dalërmik kè ye' tö ká e' wakpa ewepawa.

³² Abraham tö ikí chaké ta ichéitö ia:

—Kè be' ulunuk ye' kî. I' è chakekeyö be' a. S'ser mokië esepa tso' döka dabom eyök (10) è, e' ta ¿wes bö iwëmi? ¿ká e' wakpa ewëwamibö?

Jehová tö iiuté:

—Dabom eyök è dalërmik kè ye' tö ká e' wakpa ewepawa.

³³ Mik ie'pa tté one ñita etá Jehová míane. Abraham biteane ie' u a.

19

Skëköl tö Sodoma ena Gomorra wakpa ewéwa

¹ Ká tuinemitke ta Skëköl biyöchökwakpa böi e'pa demi ká kië Sodoma eë. Abraham alayök kië Lot, e' tkër ká e'

kköiëulewā e' wékkö ā.* Mik ie' tō Skëköl biyöchökwakpa sué, etā ie' e' kéka ie'pa shké'uk. Ie' e' téwā iski iwötsa méwaitō íyök ki. ² Ie' tō iché ie'pa ā:

—A kékëpa, ye' kköchò a' ā tō a' kapórö ye' ska'. Eë a' klò skuòmi etā bule bla'mi a' mi'mine.

Ie'pa iiuté:

—Au. Kè be' tkinuk. Sa' kapömi u'rki.

³ Erë Lot kköché taië ie'pa ā. Bata ekkë tā ie'pa míyal ie' u ā. Mik ie'pa dewā weshké, etā ie' tō ie'pa ā chkè yulé buaë. Pan kè wötuule iwölöwōkā wa ese yuéitō ie'pa ā. Ie'pa chké.

⁴ Kam ie'pa kapòlur e' yöki Sodoma wakpa wëpa debitu taië. E'pa tō Lot u kköiéwā shkit. Ie'pa ulitane, duladulapa dò kékëpaë, e'pa kulémi Lot wōā. ⁵ Ie'pa tō ichaké aneule:

—Íñe wëpa bøl debitu be' u ā ¿wé e'pa? ¡Ie'pa yólur íe sa' ā u'rki as sa' serkā ie'pa tā kësik wa!

⁶ Lot e' yéttsa ttök ie'pa tā. Ukkö wötéwaitō buaë itsikka. ⁷ Ie' tō ie'pa ā iché:

—A yamipa, ye' kköchò a' ā tō ì sulu e' kè wamblar ie'pa tā. ⁸ Ye' alà busipa tulur bøl kam ser wëpa tā, e'pa yekeluryö a' ā as a' tō iwamblò ie'pa tā wes a' ki ikiane es. Erë kè ì wamblar sulu ye' pakökwakpa dewā ye' ska', e'pa tā.

⁹ Erë ie'pa iiuté:

—¡Be' e' skóu bānet! Be' kè dör ká i' wak. Be' kè ā ì yënuke sa' ā. ¡E' kuëki be' we'ikeraë sa' tō ie'pa se tsata!

E' ukuöki tā iwe'ikémi ie'pa tō tā idemirak u wékkö batsökök. ¹⁰ Etā Lot pakökwakpa ulā tiéwā u'rki ukkó ā Lot tséwā weshké. Etā ie'pa tō ukkó wötéwā. ¹¹ Pë' sulusi qos wöbla sulu'wélur ie'pa tō, kè wawëneia. Duladulapa

* 19:1 ká e' kköiëulewā e' wékkö ā: E' kévö skà tā ká ulitane dör kköiëule ese ké wékkö tso'.

dò kékëpaë e'pa kos wöbla sulurulune. E' kueki ie'pa shtrineḡa ukkö yulök. Kè ie'pa ḡa ikune. ¹²⁻¹³ Lot pakökwakpa tö iché ia:

—Taië ká i' wakpa kkatëne e' tté demi Jehová wö ki. E' kueki sa' patkéitö ie'pa eukwa. Ie'pa ewekewa sa' tö yës. E' kueki be' yamipa ekka kí tso' ká i' ki, e' ta e'pa yólur. Be' alà duladulapa ta' ö be' alà busipa ta' ö be' nuakipa ta', ö be' yamipa skà tso' ká i' ki, e' ta jiyólur bet tsúmi kamië!

¹⁴ Etá Lot míá wëpa tté meule senukḡa ila'r busipa ta e'pa weblök ta' iché iarak:

—jA' e' kóka! jA' yúshka! Jehová tö ká i' ewekewa.

Erë ie'pa tö ibikeitsé tö ie' kalöke ie'pa ta. ¹⁵ Ká ñirketke, e' ulatök ta Skököl biyöchökwakpa tö iché Lot a:

—Sa' tö ká i' ewekewa. Kè be' duakwa, e' ta jbet, be' e' kóka! jBe' alaköl ena be' ala'r busipa tsúmi!

¹⁶ Erë ie' e' ukeia enaë. Erë Jehová er buaë ché ie' a, e' kueki Skököl biyöchökwakpa tö iklö'wëḡa iulà a yëttsa. E' sù ñies ilaköl ena ilà busipa yélur ie'pa tö Sodoma a itsatkoie. ¹⁷ Mik ie'pa tö iyëttsarak bánet etá Skököl biyöchökwakpa tö iché ie'pa a:

—jA' tünú as a' tsatkër! jKè a' ká i' saukia tsikkane yës! jE' sù kè a' e' wöklö'uk kakkue i' ki! jA' éna e' tsatkak, e' ta a' yúshka etkëme kabata a!

¹⁸ Erë Lot tö iché ia:

—jA kékëpa, au, a' we'ikëyö! ¹⁹ A' tö ye' kimé taië. A' tö ye' tsatké duöḡa ulà a, erë kè ye' shkak kabata a. Ye' ibikeitsé tö ì sulu datse ká i' eukwa, e' tö ye' kuëmi ñala ki etá ye' duöwami. ²⁰ Ká tsitsir tso' íe tsinet, ee ye' tkòshkarmi. Kawö mú ña shkowa ee e' tsatkoie. Moki e' dör ká tsir.

²¹ Etá ie'pa eköl tö iiuté:

—Ye' be' ttò ttsé, e' kuëki yö iwëke wes be' tò ye' a ikié es. Ká chébö ye' a e' kè ewëku'wayö. ²² Erë be' yú etkëme ee. Kè ye' a ì wamblënu_k kam be' dõmi e' dalewa.

E' kuëki ká e' kiè Sóar.†

²³ Mik ká ñine e_ta Lot demi Sóar. ²⁴ E_ta azufre wõnarke bö'ie e' patkébitu Jehová tö taië Sodoma ena Gomorra ki. ²⁵ Ká e' wakpa ewéwa bö' tö yës. Ñies dalikua kos tskirke ká e' ki e' ñanewa seraa. ²⁶ Erë Lot alaköl dami itöki. E' tö ká sué itsikka. Bet ie' yönane dayë wösiie shkë'ka.

²⁷ Bule es bla'mi t_a Abraham míane wé ikapaké Jehová t_a ee. ²⁸ Sodoma ena Gomorra kí suéitö t_a ishklé batróke taië wes tē blublu ña'wësö es. ²⁹ Es Skököl tö ká e' wakpa ewéwa. Erë ì ki' Abraham tö ie' a, e' ska' ie' er de, e' kuëki ie' tö Lot tsatkée.

Lot alà busipa alà kéká ie' t_a

³⁰ Sodoma ena Gomorra ewéwa Skököl tö, e' ukuöki t_a Lot suane senukiá Sóar. E' kuëki imía senuk kabata a ila'r busipa bö_l t_a. Ee ie'pa mañal sené ákuk a.

³¹ Ká et t_a ilà busi kibi tö iché itsirla a:

—Se' yé kënewatke e_ta kè wé wëpa t_a' senuk se' t_a wes alakölpa malepa wëpa t_a' es. ³² E' kuëki se' yé ttökasö blo' wa e_ta se' ser ie' t_a, e_ta es se' ulà a alà dõmi.

³³ E' nañewe t_a ie'pa tö iyé ttéka blo' wa taië, e_ta ilà busi kibi ék sené ie' t_a. Erë ie' tteke blo' tö taië, e' kuëki kè ie' éna ì aneia. ³⁴ Bule es t_a ilà busi kibi tö iché itsirla a:

—Bö ittso, ye' sené se' yé t_a. I'ñe nañewe iskà ttökasö blo' wa. E_ta be' senú ie' t_a. E_ta es se' bö_l ulà a alà dõmi.

³⁵ E' nañewe t_a ie'pa tö iyé skà ttéka blo' wa. E_ta ilà busi tsirla sené ie' t_a. Erë ie' tteke blo' tö taië, e' kuëki kè ie' éna ì aneia. ³⁶ Es ilà busipa bö_l e' bukluwéka iyé wa. ³⁷ E_ta ikibi

† 19:22 Sóar: Hebreoie ká kiè e' wà kiane chè ká tsir.

ék alá kune kiè mékãitö Moab. I'ñe tã Moab aleripa datse e' batamik. ³⁸ Ñies itsirla de alãè, kiè mékãitö Ben-amí. I'ñe tã amonwak datse e' batamik.

20

Abraham ena Abimélec

¹ Abraham e' yéttsã Mamré a, míã tkörö kã kiè Négueb ee. Etã ie' e' tséat senuk kã kiè Guerar ee. Guerar atë Cadés ena Sur e' shushãë. ² Ie' tã kã e' wakpa a iché tã Sara dör ie' kutà. Kã e' blú kiè Abimélec, e' tã Sara tsuk patké alakölie e' a. ³ Erë nañewe tã ie' kapowã e' dalewa, Skëköl tté ie' tã kabsuè a tã iché iã:

—Alaköl tsuk patkébö e' wëm tã', e' kuëki be' duöwami.

⁴ Erë kam ie' ser Abraham alaköl tã, e' kuëki ie' iüté:

—A këkëpa, ye' kè kã e' nuí ku' ¿wes e' ttëwamibö? ⁵ E'ma Abraham wák tã ye' a iché tã alaköl e' dör ie' kutà. Ñies ilaköl tã ye' a iché tã Abraham dör ie' akë. E' kuëki ye' tã ì kôs wé er bua' wa. Kè ye' wã iwamblëne er sulu wa.

⁶ Skëköl tã iskã iüténe kabsuè a tã ichéitö iã:

—Ye' éna iãne buaë tã be' tã iwé er bua' wa. E' kuëki kè ye' wã be' kàne ie' kökwã as be' kè tã ì sulu wamblò ye' kã.

⁷ Abraham dör ye' tteköl, e' kuëki bet be' yú ilaköl mukne iã. Ie' tã ye' a ikieraë as be' seriã ttsë'ka. Erë be' kè dë'ne imukne, e' tã be' ena be' yamipa kôs duöralur.

⁸ Bule es bla'mi tã Abimélec shkëne ikanè mésopa kiéitö tã ì suéitö kabsuè a e' kôs pakéitö ie'pa a. Mik e' ttsé ie'pa tã etã taië ie'pa suanáka iyöki.

⁹ Etã Abimélec tã Abraham kié tã iché iã:

—¿Iók be' tã iwamblé sa' tã es? Be' kuëki Skëköl tã sa' pauñé ewëwa, erë Skëköl tã sa' pauñé es, etã ¿ì sulu wambléyö be' tã? Íyi ese kè kawö tã' wamblënuke. ¹⁰ Be' tã ì sulu wamblé ye' tã, etã ¿ì dör iwà?

¹¹ Abraham tö iüté:

—Ye' tö ibikeitsé tö ká i' kī kè yi tö Skëköl dalöieta'. Ye' suane dö' a' ye' ttèwà ye' alaköl yottsà ye' ulà a. ¹² Eré iyène tö ie' dör ye' kutà. Ie' yé dör ye' yé, eré ie' mì kè dör ye' mì. Ñies ie' dör ye' tayè. ¹³ Mik Skëköl tö ye' a iyè' tö be' e' yóttasà be' yé ká a, età yö iché ye' alaköl a: “Ká wa'ñe wé se' demi, età ichó tö ye' dör be' akè.”

¹⁴ Età Abimélec tö Sara méne iwëm Abraham a. Ñies iyiwak kakméitö Abraham a obeja ena baka. Ñies kanè mésopa kakméitö ie' a wèpa ena alakölpa. ¹⁵ Età ie' iché Abraham a:

—Ye' ká saú seraà wé wa be' wöbatse e' kī be' yú senuk.

¹⁶ Età Sara a ichéitö:

—Ye' tö inuköl wömule kakmé be' akè a dökà mil ekkè. E' dör ì sulu wambléyö be' tã be' wakpa ulitane wöä e' patuoie. Es be' kè jaëneia.

¹⁷ Età Abraham tö Skëköl a ikié tö Abimélec ena ilaköl duöke, e' bua'üne. Età Skëköl tö ie'pa bua'wéne. ¹⁸ Alakölpa kôs tso' Abimélec u a, e'pa shü mo'wà Jehová tö as kè idöiarak aläë Sara kueki. Ie'pa kôs shü wötséene Jehová tö.

21

Sara alà kéka Abraham a

¹ Ì yé' Jehová tö Sara a tö be' alà kōrakà, e' wà tka wēs iyène bak es. ² Eré Sara ena iwëm dör kékēpalatke, eré ie' dunekà e' wà kune. Alà e' kune mik Skëköl tö ikéwö yé' ie' a età. ³ Sara alà kune wëm e' kiè méka Abraham tö Isaac. ⁴ Mik Isaac kī ká de pākōl, età Abraham tö itóttola kkuölitla téé tsir wēs Skëköl tö ie' a iyè' es. ⁵ E' kéwö ska' tã Abraham kī duas tso' cien eyök (100). ⁶ Età Sara tö ibikeitsé: “Skëköl tö ye' jañawéka. Mik sulitane wà

ijchenewa tö ye' de alàë eta taië ie' pa jañumi ye' ta. ⁷ Kam ye' alà kòka eta kè yi a iyènuke tö ye' dòmi alàë. Erè i' ta ye' alà kèka Abraham a, ie' kënewatke eta.”

Agar ena Ismael uyéttsa bánet

⁸ Eta Abraham alà Isaac de bërie ta itsu'batsée e' kèwö tkö'wé Abraham tö taië. ⁹ Eta Sara tö isuë tö Abraham alà kune egiptowak kiè Agar e' ta kiè Ismael, e' tö Isaac wayueke suluë. ¹⁰ E' kuëki Sara mía ichök Abraham a: “Ì kos tso' be' wa mè se' alà Isaac a, e' kè kawö ta' blatè se' kanè méso e' alà a. E' kuëki iyuóshkar alàë.”

¹¹ Ismael dör Abraham alà ñies e' kuëki ì ché Sara tö e' tö ie' eriauwé taië. ¹² Erè Skököl tö iché ia: “Be' aleripa chökke e' pa döraë Isaac wa. E' kuëki kè be' tkinuk be' alà kibi ék ki ena imì ki. Ì kos ché Sara tö e' ú. ¹³ Be' alà kune a' kanè méso ta, ñies e' aleripa alöweraëyö taië, ie' dör be' alà e' kuëki.”

¹⁴ Eta bule es bla'mi ta Abraham tö Agar a chkè mé. Ñies di' méitö ia iyiwak kkuölit yöule di' tsoie ese a. E' tiéka ie' tö seraa itsi ki ta iyuéshkar ilà Ismael e' ta. Agar mía shkémi éanas wé kè yi serku' ese ska' ká kiè Beerseba e' éka. ¹⁵ Mik idi' enewa, eta ilà tkésëritö kal dikia. ¹⁶ Ie' kè ki ilà kiane suë duökwa, e' kuëki imía e' tkésër kukuie. Mik ie' e' tkésër iski eta ilà íemi.

¹⁷ Ilà iuke e' ttsé Skököl tö ta bet Jehová biyöchökwak bua'ie e' tö Agar a ichaké ká jai a: “¿A Agar wes be' de? Kè be' suanuk. Be' alà tkër iuk e' ttsé Skököl tö. ¹⁸ Be' yú be' alà yulök. Ikóka ulà a kè arwa. Ye' tö ie' aleripa alöweraë taië.”

¹⁹ Eta Skököl tö Agar a di' tum kkaché et. Ie' mía di' e' tsuk, iyiwak kkuölit a e' méitö Ismael a yè. ²⁰ Skököl tö Ismael kk'né buaë. Ie' talane sené ká wé ki kè yi ku'

kiè Parán eē. Ie' de sulëname buaë. ²¹ Ie' kibine ta imì tò iulabatséwa alaköl dör egiptowak ese ta.

Abraham ena Abimélec tò kawö mé ñi a

²² E' kéwö ska' ta blu' kiè Abimélec má ttök Abraham ta. Ie' ñippökwakpa wökir, kiè Ficol, e' mí ie' wapie. Eta Abimélec tò iché Abraham a:

—Sa' wa ijcher tò Skéköl be' kimeke taië ì kos wekebö e' wa. ²³ E' kueki be' ttè mú ye' a íe Skéköl wö wa tò be' kè tò ì sulu wamblepa ye' ki ñies ye' ala'r ki ena ye' aleripa kos e'pa ki. Be' ttè mú ye' a tò be' er bua' chöraë ye' a wes ye' er buaë ché be' a es. Ñies be' ttè mú ye' a tò be' er buaë chöraë ká i' wé be' serke e' wakpa a.

²⁴ Abraham tò iiüté:

—Tó. Es ye' ttè mé be' a.

²⁵ Erë Abimélec wakpa tò di' tum biule yë'ttsa et Abraham wakpa ulà a. E' chaké Abraham tò ie' a. ²⁶ Ie' tò iiüté:

—Erpa be' ye' tkiwéwa ttè e' wa. Kè bö ichópa ye' a, e'ma kè ye' wa ijcher. Brör yi tò e' wamblé be' ki?

²⁷ Abraham tò baka ena obeja kakmé Abimélec a eta ie'pa böi kawö mé ñi a. ²⁸ E' ukuöki ta Abraham tò iobeja alakipa pupula e' dapa'wé döká kuktö ek tsjini. ²⁹ Mik e' sué Abimélec tò eta ie' tò Abraham a ichaké:

—¿Ì kueki be' iyiwak kuktö dapa'wé ek tsjini?

³⁰ Abraham tò iiüté:

—Iyiwak kuktö, e' meke ye' tò be' a iwà kkachoie tò moki ye' tò di' tum e' bi'.

³¹ Ie'pa böi kawö mé ñi a eē e' kueki ká e' kinewa Beerseba.*

³² Ie'pa kawö mé ñi a, e' ukuöki ta Abimélec ena Ficol e'pa biteyal filisteowak ká a. ³³ Eta Abraham tò kal kuá kiè

* 21:31 Beerseba: Hebreoie ká kiè e' wà kiane chè ttè mène ñi a e' di' tum biule ö Obeja kuktö e' di' tum biule.

tamarisco ese kuatké elka Beerseba. Eē ie' tō Jehová dör Skëköl yöbië e' dalöié. ³⁴ Eē ie' sené ká tajë filisteowak ká a.

22

Skëköl tō Abraham ma'wé ilà wa

¹ E' ukuökj̄ t̄a Skëköl tō Abraham ma'wé tō mokj̄ ie' tō idalöieta'. Ie' chakéitō:

—A Abraham.

Abraham tō iiüté:

—¿Ì?

² Et̄a Skëköl tō iché īa:

—Be' alà eköl è kiè Isaac e' dalër be' éna tajë, e' tsúmi Moria. Mik be' demi eē, et̄a ye' tō be' a kabata kkacheke, e' kj̄ be' alà ttówa t̄a ñna'úwa ye' a ye' dalöioie.

³ Bule es bla'mi t̄a Abraham e' kéka t̄a burro payuéitō. Bö' jchéitō tsèmi. Et̄a ie' mí wé Skëköl tō ie' a iyè eē ilà ena ikanè mésopa böl e'pa t̄a. ⁴ E' böiki es t̄a Abraham tō ká yène ie' a e' kj̄ sué kamië. ⁵ Et̄a ie' tō iché ikanè mésopa a:

—Íe a' e' tsúat burro i' t̄a. Ye' ena ye' alà, sa' micho kabata jai a Skëköl dalöiök, e' wa sa' döne.

⁶ Et̄a Abraham w̄a bö' mí e' ppékaitō Isaac kuli' kj̄. Tabela ena bö'ka bö' batsoie e' mí Abraham w̄a. Et̄a imíyal ñita. ⁷ Et̄a Isaac tō iché iyé a:

—A, yéwö.

Abraham tō iiüté:

—A alà, ¿ì kiane be' kj̄?

Isaac tō iché īa:

—A Yéwö, bö' tso' se' w̄a, ñies bö'ka, erë ¿wé obeja pupula ttekewa Skëköl a e'?

⁸ Iyé tō iiüté:

—A alà, Skëköl wák tō e' meraë se' a.

Ie'pa mir ñita. ⁹ Mik ie'pa demi wé Skëköl tö iyë' Abraham a ee, etä Abraham tö ák kataté et ka'ie. E' ukuöki ta ibö' dapa'wéka ka' e' ki ta ilà klö'wéwaitö payuéwa mékaitö bö' bata ki. ¹⁰⁻¹¹ Ie' tabela klö'wéwa ilà ttowa ña'wè Jehová a. E' wösha ta Jehová biyöchökwak bua'ie e' tö Abraham chaké siwa' ki:

—¡A Abraham, a Abraham!

Ie' tö iüté bet:

—¿Ì?

¹² Jehová biyöchökwak bua'ie e' tö iché ia:

—¡Be' alà kè shka'war, kè ittarwa! Be' wák alà eköl ème e' kè kkëone be' wa ye' yöki. E' wa ye' wa ijcher tö moki be' tö ye' dalöieta' taië.

¹³ E' wösha Abraham tö isué tö obeja wë'ñe e' malítséwa idula' a kal tsitsir chale a. Ie' tö iyiwak e' klö'wéwa jché ña'wéwa ilà skéie Jehová dalöioie. ¹⁴ Ie' tö ká e' kiè méka i' es: “Ì kiane se' ki e' mera Jehová tö.” E' kueki i'ñe ta se' tö ichekeia: “Ì kiane se' ki, e' merdaë se' a Jehová kébata a.”

¹⁵⁻¹⁶ Jehová biyöchökwak bua'ie e' tö Abraham skà kié ká jai a ta ichéitö ia:

—Jehová tö iché: ‘Buaë be' tö ye' dalöieke, be' alà eköl è, e' méttsabö ye' a. ¹⁷ E' kueki ye' er buaë chöraë be' a taië. Be' aleripa alöwëraëyö taië wes bëkwö tso' taië ká jai a es, wes ttsa'wö tso' taië dayë kkömik es. Ñies ie'pa e' alöraká ibolökpa ki kékraë. ¹⁸ Be' tö ye' ttö dalöié, e' kueki be' aleripa batamik ye' er buaë chöraë ká ulitane wakpa a.’

¹⁹ Etä Abraham biteane wé ikanè mésopa atéat ee ta imíyal seraa ñita dömine Beerseba wé ie' serke ee.

Nahor ala'r

20-23 E' ukuöki ta biyò debitu Abraham ki tö ie' èl kiè Nahor, e' alaköl kiè Milcá, e' ala'r de pàköl (8). E' alà ko'k kiè Uz. Imalepa kiè dör Buz, Quemuel, e' dör Aram yé, Quésed, Hazó, Pildás, Ildaf ena Betuel e' dör Rebeca yé.

24 Nahor alaköl skà tso' kiè Reumá, e' ta ie' ala'r kéka tkél. E'pa kiè dör Teba, Gáham, Tahas, ena Maacá.

23

Sara blënewa

1 Mik Sara ki duas tso' cien eyök kí dabom böyök kí kul (127), 2 eta ie' blënewa ká kiè Quiriat-arbá ate Canaán ee. Nies ká e' kiè Hebrón. Abraham schöne e' ieitséitö siarë. 3 Ie' tkër idëütö nu o'mik e' e' kéka ta imía ttök hititawakpa ta, ta ichéitö ie'pa a:

4 —Eré ye' dör ká kuakí wak serke a' shua e' è, eré ká wataü ña pöie ye' dëütö blowa.

5 Ie'pa tö iüté:

6 —A këkëpa, be' we'ikè sa' tö, sa' ttò ttsó. Sa' a ta be' dör këkëpa tajë e' serke sa' shua. E' kuëki be' dëütö nu bló sa' pö bua'ie ese a. Sa' ulitane kè tö ichëpa be' a tö kè iblar sa' pö a.

7 Ie' e' duéka ie'pa wörki ta ie' e' tkéwa kuchë ki ie'pa dalöiök 8 ta ichéitö ie'pa a:

—Moki a' ki ikiane tö ye' dëütö nu blëwayö ie a' ká a, e' ta wëm kiè Efrón dör Sóhar alà, e' a ichó 9 tö ákuk tso' ie' ká kkò a kiè Macpelá e' wataútsa ye' a ye' yamipa pöie. Ye' tö ipatuëmi ie' a kos ituè ekkë. Es ákuk e' ate ye' ulà a a' shua.

10 Eta Efrón dör hititawak e' tkërñak ie'pa shua, e' tö Abraham iüté darërë as iyamipa ena kos daparke ká e' wékkò a e'pa tö ittò ttsò. Ie' tö iché Abraham a:

¹¹ —A kékëpa, kè ye' tò ákuk watuepa be' a. Ká e' ñies ákuk tso' ia, e' kakmekeyö be' a é. Ye' yamipa qos tso' íe e' pa tò ye' ttò ttsé tò ká e' kakméyö be' a. Be' düütö nu bló eë.

¹² Erë Abraham e' tkéwane kuchë ki ká e' wakpa wörki
¹³ ta ichéitö ie' a sulitane wörki:

—Ye' ttò ttsó. Be' pablèyö tò ká e' ské kl'ó'ú ye' ulà a. E' ukuökj ye' düütö nu blekewayö.

¹⁴ Ie' tò iiuté:

¹⁵ —A kékëpa, ye' ttò ttsó. Ká e' ské dör inuköl wömule döka cien tkéyök (400), erë inuköl ekkë è, kè e' ki se' tkinuk. Be' düütö nu bló eë.

¹⁶ Eta qos ie' tò ká ské ché imalepa wörki e' mène buaë Abraham a, ekkë patuéttsaitö.* ¹⁷⁻¹⁸ Es Efrón ká tso' Macpelá ate Mamré diwö tskirke e' éka e' de Abraham ulà a iákuk ta ena kal tso' qos iki e' ta. Hititawak ena sulitane dami ká e' wékkö a e' pa qos dör ká tone e' ttekölpa.

¹⁹ E' ukuökj ta, Abraham tò idüütö nu bléwa ákuk tuéitö Macpelá eë. Ká e' ate Mamré ate Canaán e' o'mik tsinet (Mamré kiè ñies Hebrón). ²⁰ Ká e' watuéttsa ie' a hititawak tò. Es ká e' ena ákuk e' de Abraham ulà a iyamipa pöie.

24

Abraham tö alaköl yulök patké Isaac a

¹ Abraham dewa kékëpalaie. Ie' a Jehová er buaë ché íyi ulitane wa. ² Ká et ta ie' tò ikanè méso kibi kié. E' dör ie' íyi qos e' kuëblu. Ie' tò iché ia:

—Be' ulà múwa ye' tu' dikia iwà kkachoie tò mokj ì kiekeyö be' a e' wawëraëbö. ³ Jehová dör ká jai ena ká

* ^{23:16} Es ie' pa wöblar íyi watauk ñi a. Eré Efrón tò iché tò ká e' kakméitö Abraham a eré e' kè yéne. Ñies e' ane Abraham éna, e' kuëkj ie' tò Efrón patué bèrè qos Efrón ie' a iché ekkë.

i' e' Kèköl e' wörk_i be' ttè mú ye' a mokië tö ye' alà kè kar senukwà Canaán íe se' serke e' alékölpa ta. ⁴ Be' yú ká wé ye' manét ee, etá ee alaköl yuló eköl ye' yamipa shua senukwà ye' alà ta.

⁵ Ie' tö iiüté:

—Dö' alaköl kè bitu ye' ta, e' ta ¿wes ye' iwèmi? ¿Buaë idir be' a tö be' alà mi' ye' wá dò wé be' manét ee?

⁶ Ie' iiüté:

—¡Au, kè ye' alà tsarmi ee! ⁷ Jehovah döer ká jaì Kèköl, e' tö ye' yé'ttsa ye' yé u a ena ye' yamipa ká a. Ie' tö ittè me' ye' a tö ká i' meraëitö ye' aleripa a. Ie' tö ibiyöchökwak patkeraë be' kimuk alaköl tsukbitu ye' yàkie. ⁸ Alaköl kè shkak be' ta, e' ta kè be' tkinuk. Kè be' kàne iskà yulök. Erë kè ye' alà tsarmi ee.

⁹ Etá ikanè méso ulà méwa ie' tu' dikia ta ittè mé ia tö iweraë wes iuk patkéitö es. ¹⁰ E' ukuök_i ta ie' tö iwökir íyi qos bua'buá, ese shtë tsèmi kakmè. Ekkè qos payuëitö iyiwak kiè kameio e' k_i döka dabop. Etá ie' mía iyiwak wëttsè tkörö Nahor atë Mesopotamia ee. ¹¹ Mik ie' demi tsinet Nahor, etá ká tuirketke. Diwö ekkè ta ká e' alékölpa mi'ke di' tsuk. E' wöshá ta ie' de di' tum biule e' kkömik ta ikameio kéitö e' tulöksér enuk ee. ¹² Etá ie' tö iché Skèköl a: “A Jehovah, be' döer ye' wökir Abraham e' Kèköl. Ye' kimú i'ñe ñies er buaë chó ye' wökir a. ¹³ Íe di' tum biule o'mik ye' e' tsukeat bərbër è ká i' busipa tso' di' tsuk e' dalewa. ¹⁴ Kawö mú ña tö wéne ék a ye' iché: ‘Be' kakö' ówa ye' a di' kakmú yè’, as e' tö ye' iütö: ‘Be' di' yó ñies be' kameio a ikakmekeyö.’ Es ye' éna iane tö e' ék shushtë be' tö Isaac a alakölie. Es ye' wá ijchermi tö be' er bua' ché ye' wökir a.”

¹⁵ Etá kam ì chekeitö e' or, etá ie' isué alaköl datse eköl kakö' bune kuli' k_i di' tsoie. E' döer Rebeca, ie' döer wëm kiè

Betuel e' alà busi. Betuel mì dör Milcá ena iyé dör Nahor. Nahor dör Abraham èl. ¹⁶ Rebeca dör busi buaala kam iser wëm ta. Ie' mía döttsa di' tum biule e' a ikakö' wà iök. ¹⁷ Mik imítke etä Abraham kanè méso tunemi itökj ta iché ia:

—Be' we'ikèyö, di' dami be' wä e' kakmú ña yè.

¹⁸ Ie' tö iüté,

—A këkëpa, be' di' yó.

E' bet ie' kakö' éwa klö'wéwä ulà a ta di' méitö ia yè.

¹⁹ Mik ie' di'yé one ta Rebeca tö iché ia:

—Ye' mí di' tsuk ñies mè be' kameio a.

²⁰ Bet ikakö' wà ka'wéitö wé iyiwak di'yöke e' a ta imí di' kí tsuk iyiwak a. Es iwéitö kameio ulitane a. ²¹ E' dalewa Abraham kanè méso tso' isaük bèrè, wà dör tö ie' kí ikiane jchenowä yësyësè tö Jehová tö ie' kímè ì dalërmik ie' shkò e' wa as idöttsa buaè ö au. ²² Mik kameio di'yé one, etä ie' tö ula'tsio sù es dör gramo teröl ese tkéwä busi yik a. Ñies ulaio méitö böt, e' es dör cien gramos tsata. ²³ Etä ie' tö iché ia:

—Be' we'ikèyö, ichó ña ¿Yi alà busi be' dör? ¿Ye' chòmi i'ñe nañewe be' yé u a kapökrö ye' kanè mésopa ta?

²⁴ Ie' iüté:

—Ye' dör Betuel alà busi, e' dör Milcá ena Nahor alà wëm. ²⁵ Sa' u a a' chòmi. Ñies a' kameio a chkè tso'.

²⁶ Etä Abraham kanè méso e' tkéwä kuchè kí Jehová dalöiök ²⁷ ta ichéitö: “Jehová dör ye' wökir Abraham e' Këköl. E' kikökka ye' tso'. Këkraë ie' tö ye' wökir Abraham kimeke buaè. Këkraë ie' er buaè chöke ye' wökir a. Ie' wä ye' debitu buaè ñala kí dö íe ye' wökir yamipa u a. E' kueki ikikèkayö.”

²⁸ Rebeca tunemi shkalaläe imì u a ì kos tka ie' ta e' pakök. ²⁹⁻³⁰ Ie' akè kiè Labán, e' tö ula'tsio sué ena ulaio sué ikutà ulà a. Ñies ì ché Abraham kanè méso tö e' tté

ttséitö. E' kuëki ie' bitea ñaletsuk di' tum biule a. Ie' de Abraham kanè méso ska' e' tso'ia ikameio ta di' tum biule ska'. ³¹ Etā Labán tö iché ia:

—Jehová tso' be' ta buaë. ¡Mishka ye' ska'! ¿Wes be' e' tsukeat u'rki? Ye' u kanewétke be' a ñies kameio a.

³² Es Abraham kanè méso bitea ie' ta. Ee ie' tö dalì tso' kameio ki e' éwa ta itiéitö. E' ukuöki ta ie' wa di' debitu Abraham kanè méso a ena iwapiepa a klò skuoie.

³³ Mik ie'pa tö itié, etā Abraham kanè méso tö iché:

—Kè ye' chköpa kam ye' tö iók ye' debitu e' wà pakò a' a eta.

Labán tö iüté:

—E'ma ichó. ¿Ì dör iwà?

³⁴ Ie' tö iché:

—Ye' dör Abraham kanè méso. ³⁵ Jehová tö ikimé taië. Ie' tö iblu'wé taië. Obeja, baka, orochka, inukölchka, kanè mésopa wëpa ena alakölpa, kameio ena burro, e' kos méitö ia taië. ³⁶ Ñies ilaköl Sara e' tö alà mé ia eköl wák wëm ikënewatke etā. Ì kos tso' ye' wökir wa e' méitö ilà a.

³⁷ Ie' tö ye' ké ttè muk ie' a. Ye' a ichéitö: 'Ye' alà kè kar senukwa Canaán wé ye' serke e' alékölpa ta. ³⁸ Be' yú wé ye' yépa tso' ee ta alaköl yuló eköl ye' yàkie ye' ditséwö shua.' ³⁹ Ye' tö iüté: 'A ye' wökir Abraham, ¿dö' alaköl kè bitu ye' ta?' ⁴⁰ Ie' tö ye' iüté: 'Këkraë ye' serke buaë Jehová wöa, e' kuëki ie' tö ibiyöchökwak patkeraë be' ta as be' kawö tkò buaë ñalā ki, ñies as alaköl kübö ye' yàkie ye' yamipa ye' yé wa e'pa shua. ⁴¹ Erë ye' yamipa kè éna ilà busi patkak be' ta, e' ta kè be' tkinuk. Kè ì tté ta'ia be' ki.'

⁴²⁻⁴⁴ "E' kuëki ye' debitu i'ñe di' tum biule ska'. Ee ye' tö ikié Jehová dör ye' wökir Abraham e' Këköl e' a: 'tö moki be' ye' kimeke alaköl yulök ye' wökir Abraham yàkie, e'

tā as e' bitu ye' ska' íe di' tum biule ska'. Mik ye' tö ie' ā di' kak kié, etā as imùitö ye' ā ena ichòitö: Ñies ye' tö be' kameio ā ikakmeke. Es ye' isuèmi tö alaköl e' shushtë be' tö ye' wökir yàkie.' ⁴⁵ Mik e' chekeyö e' erketke, etā ye' isué tö Rebeca datse ikakö' bune ikuli' ki. ⁴⁶ Mik ie' di' yinetke etā ye' tö ie' ā iché: 'Be' we'ikèyö, di' dami be' wā e' kakmú ña yè.' E' bet ikakö' éwaitö tā ichéitö: 'Be' di' yó. Ñies imekeyö be' kameio ā.' Ie' ye' ā di' mé ñies ye' kameio ā. ⁴⁷ E' ukuökí tā ye' tö ie' ā ichaké: '¿Yi alá busi be' dör?' Ie' iüté: 'Ye' dör Betuel alá busi e' dör Nahor ena Milcá alá.' Etā ula'tsio sù e' tkéwayö iyik ā ena ulaio tkéwayö böt iulà ā. ⁴⁸ E' ukuökí tā ye' e' tkéwā kuchè ki tā Jehová dalöiéyö. Ie' dör ye' wökir Abraham e' Kèköl e' kíkékayö. Ie' wā ye' debitu buaé yësyësë busi shukititö ye' wökir yamipa shuā ilà ā e' ska'. ⁴⁹ Es ¿a' er buaé chöke ye' wökir ā? ¿A' e' chöke ikimuk er bua' wa? Ichó ña i' tā yësyësë ima a' tö ichè, es ye' éna iarimi tö ì wèmiyö."

⁵⁰ Etā Labán ena Betuel e'pa tö iüté:

—E'ma i' kōs debitu Jehová ttö wa. E' kueki kè wēs sa' ā ì onuk. Kè sa' ā ì yènuκ yēs. ⁵¹ I' Rebeca. Itsúmi be' wökir ā senukwā ilà tā wēs Jehová ki ikiane es.

⁵² Mik Abraham kanè méso tö ttè e' ttsé, etā ie' e' tkéwā kuchè ki iwötsā méwā íyök ki Jehová dalöiök. ⁵³ E' ukuökí tā ie' tö íyi yöule orochka wa ena inukölchka wa ñies datsi' bua' bua e' taië yélur méitö Rebeca ā. Ñies ie' tö ikakmé Rebeca aké ā ena imì ā. ⁵⁴ E' ukuökí tā ie' ena iwapiepa chké di'yé tā ikapere eē. Bule es tā ití'nerak tā Abraham kanè méso tö iché:

—Ye' míñe ye' wökir ska'.

⁵⁵ Erë Rebeca aké ena imì e'pa tö iché ia:

—Rebeca kè tsarmi bet. Kawö mú ie' ā as ie' e' tsùat sa' tā ká dabop, e' wa wè' be' wa imi'mi.

⁵⁶ Erë ie' tö iché ie'pa a:

—Kè ye' wöklö'ukia a' tö. Jehovah tö ye' kimé as ì qos döttsa buaë ye' a. E' kueki ye' ómi ye' wökir u a.

⁵⁷ Ie'pa tö iiuté:

—Sa' mí Rebeca kiök chakè ¿ima ichèmiitö?

⁵⁸ Eta Rebeca kíerakitö ta ichakérakitö ia:

—A Rebeca ¿be' shkak wëm i' ta?

Ie' tö iiuté:

—Tó.

⁵⁹ Es ie'pa tö Rebeca ena alaköl tso' ie' kk'ö'nuk kəkraë e'pa a kawö mé as imi'rak. Nies Abraham kanè méso ena iwapiepa qos e'pa a kawö mérakitö as imi'rak. ⁶⁰ Ie'pa mitke ta Rebeca yamipa er buaë ché ie' a ttè i' wa:

“A sa' yami,

As be' alör taië shuteë.

As be' aleripa e' alòka ibolökpa qos ki.”

⁶¹ Eta Rebeca ena ikanè mésopa e' tuléka ie'pa kameio ki ta imíyal Abraham kanè méso itöki.

⁶² E' kéwö ska' ta Isaac serke Négueb wé di' tum biule tso' kiè “Skököl tso' e' tö ye' sueke” ee, e' dene iyé ska'.

⁶³ Tsáli ta Isaac e' yéttsa shkök kabikeitsórami. E' wösha ta ie' isué tö kameio datse tseë. ⁶⁴ E' wösha Rebeca tö ie' sué nies ta ie' e' éwa kameio ki. ⁶⁵ Rebeca tö ichaké Abraham kanè méso a:

—¿Wëm doa wì se' kke, e' dör yi?

Ie' iiuté:

—E' dör ye' wökir Isaac.

Eta Rebeca wö pabakéwa datsi'tak wa.

⁶⁶ Abraham kanè méso tö ì qos tka ie' ta e' paké Isaac a.

⁶⁷ E' ukuöki ta Rebeca mítser Isaac wa imi Sara blënewa e'

u a. Es Isaac senéwa ie' ta. Isaac éna Rebeca dalër taië, es ie' er pabléne imì blénewa e' kueki.

25

Abraham ena Queturá e'pa aleripa

¹ Abraham alaköl ské tséwa kiè Queturá. ² Ie' ala'r kéka Abraham ta wépa doka teröl. E'pa kiè dör Zimrán, Jocsán, Medán, Madián, Isbac ena Súah. ³ Jocsán dör Sebá ena Dedán, e'pa yé. Dedán aleripa e' ditséwö doka mañal kiè asurwak, letuswak ena leumwak. ⁴ Madián ala'r wépa kiè Efá, Éfer, Hanoc, Abidá ena Eldaá. E'pa kos dör Queturá aleripa.

⁵⁻⁶ Ì kos tso' Abraham wa e' atë Isaac ulà a. Erë kam Abraham duöwa, e' yöki ie' tö iyi kakmé ilakölpa malepa ala'r a. Ie'pa patkémiitö senuk ká bánet atë diwö tskirke e' éka kamië as kè iku'rak Isaac ska' tsinet.

Abraham blénewa

⁷ Abraham sene' duas cien eyök kí dabom kulyök kí skel (175) sera⁸ etá iblénewa buaë ikénewatke kè weine siarë. Es ie' michoë idëütöpa itöki. ⁹⁻¹⁰ Ila'r Isaac ena Ismael e'pa tö inú blé ilaköl Sara pö e' o'mik ákuk kiè Macpelá ee. Ákuk e' atë Mamré diwö tskirke e' wa. Ká e' bak hititawak kiè Efrón dör Sóhar alà e' ulà a. Ká e' wato'ttsa hititawak tö Abraham a. ¹¹ Abraham blénewa, e' ukuöki ta Skéköl er buaë ché Isaac a. Ie' e' tséat senuk tsinet di' tum biule kiè “Skéköl tso', e' ye' sueke” ee.

Ismael ala'r

¹² Ismael dör Abraham alà Agar ta. Agar dör Abraham alaköl Sara, e' kanè méso e' dör egiptowak. Ikké dör Ismael ala'r e'pa kiè ¹³ wes ikunerak es: Nebaiot, e' dör ilà tsá. E' itöki Quedar, Adbeel, Mibsam, ¹⁴ Mismá, Dumá, Masá, ¹⁵ Hadar, Temá, Jetur, Nafis ena ibata kiè Quedmá.

¹⁶ E'pa kōs dör Ismael ala'r dōka dabom eyök kī bōl (12). Ie'pa ká kiérak iwákpa kiè wa. Ie'pa kōs dör iwakpa ká wōkirpa.

¹⁷ Ismael kī duas de cien eyök kī dabom mañayök kī kul (137) ta iblënəwə. Es ie' michoë idēütöpa itökī. ¹⁸ Ie' aleripa mīa senuk Havilá ena Sur e' shushə. Ká e' atē Egipto wōshaë Asiria ñalé kke. Ie'pa serke eē bānet Abraham aleripa malepa yōkī.

Jacob ena Esau kune

¹⁹ Ttè i' dör Isaac dör Abraham alà, e' pakè. ²⁰ Isaac kī duas de dabom tkëyök (40) ta isenəwə Rebeca ta. Rebeca dör Betuel e' alà busi ena Labán kutà. Ie'pa dör arameowak serke ká kiè Padán-aram eē. ²¹ Rebeca kè dò alàè. E' kuekī Isaac tō Jehová a ikié as Rebeca dò alàè. Jehová tō ittò ttsé ta Rebeca dunekə e' wakpa dör klò. ²² Erë klōpa ñippōke taië ie' shuə. E' kuekī ie' ibikeitsé: “Ye' weirke i' es, e'ma žiök ye' sermiia?” E' kuekī ie' mīa iwà chakök Jehová a. ²³ E' tō ie' a iché:

“Be' shuə ala'r tso' bōl.

Mik ie'pa de kēchke, etə ikibi ék dōraë itsirla kanè mésoie. Ie'pa aleripa dōraë ká böt ñi bolökpa ese wakpa.

Itsirla aleripa dōraë diché kibiie ikibi aleripa tsata.

E' kuekī ie'pa ñippémitke kam ikur e' yōkī.”

²⁴ Rebeca kéwö de, etə klōpa kune wəpa. ²⁵ Ikewe ék kune e' tsà dör mashmash ipäkò shamamaë. Ie' kiè mékaitö Esau.* ²⁶ Alà tsá kune e' klöulewə iël tsirla wa iklö kaniñak a iulà et wa. E' kuekī ikiè mékaitö Jacob.†

* 25:25 Esau: Esau kiè ñies Seír. Hebreoie Seír wà kiane chè pakò. Génesis 36.8 saú. † 25:26 Jacob: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè s'klò kaniñak.

Mik Rebeca klöpa k_{une} et_a Isaac k_i duas tso' dabom teryök (60).

Iyé w_a ì tso' mekeat Esaú a e' kéwö watuéttsaitö

²⁷ Klöpa kibinetke. Esaú dör yëria poë. Ie' wöbatsö sulu yëble wa. Erë iël Jacob, e' kè dör es. Ie' serke bèrë. Ie' wöbatsö senuk u a è. ²⁸ Iyiwak kañiru tteke Esaú tó e' chkà wa Isaac wöbatsö suluë. E' kuëki Isaac k_i Esaú kiar kibiie Jacob tsata. Erë Rebeca k_i Jacob kiar kibiie Esaú tsata.

²⁹ Ká et ta Jacob tso' ulök. E' dalewa Esaú debitu shttrinewa taië datse kañika. ³⁰ Ie' iché Jacob a:

—Be' we'ikèyö, ì alé be' tó mat se kaku' ye' a ñè. Sulu ye' dué bli wa. E' kuëki Esaú kiè Edom[‡] ñies.

³¹ Jacob tó iiüté:

—Keweie ì mekeat se' yé tó be' a be' dör ilà kibi e' kuëki, e' kéwö múttsa ye' a chkò i' skéie.

³² Esaú tó iché:

—Ye' tteke bli tó dö' e' tó ye' ttèwa, e' ta ì mekeat se' yé tó ye' a ùie bua' e' dör ye' a?

³³ Jacob tó ikí ché ia:

—I' ta be' ttè mú ye' a tó moki be' tó ye' a imeke.

Et_a Esaú tó ittè mé Jacob a yësyësë Skëköl wöa. Es ì mekeat iyé tó ie' a, e' kéwö métttsaitö Jacob a. ³⁴ Jacob tó chkò mé ia pan ta. Mik Esaú chké one di' yé one, ta ie' e' kék_a ta imía. Ie' dör ilà kibi e' ulà a iyi bua' kéwö tso', e' kè k_i ie' tkine yës.

26

Isaac mí_a Guerar

¹ E' kéwö ska' ta ketba ane taië ká e' kos k_i wes ibak Abraham kéwö ska' ta es. E' kuëki Isaac mí_a Guerar wé

[‡] 25:30 Edom: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè mat.

filisteowak blú serke kiè Abimélec ee. ² Ee Jehovah e' kkaché ie' a ta ichéitö ia: “Kè be' minuk Egipto. Be' e' tsúat wé ye' be' a iché ee. ³ Be' senúia ká i' ki. Ye' tso' be' ta. Ye' er buaë chöraë be' a. Ká i' kos meraëyö be' a ñies be' aleripa a. Es ye' ttè muke be' a wes kewe ime'yö be' yé Abraham a es. ⁴ Be' aleripa alöweraëyö taië wes bëkwö tso' taië es. Ká i' kos merayö be' aleripa a. Ñies ie' pa batamik ye' er buaë chöraë ká ulitane wakpa a. ⁵ Abraham tö ye' ttè kos e' iütë' buaë. Ttè mé ye' tö ie' a e' kos blë' buaë ie' tö e' kueki ye' tö ttè buaë e' meke be' a ñies.”

⁶ Isaac e' tséat senuk Guerar. ⁷ Ká e' wakpa tö Isaac a ichaké: “¿Rebeca dör be' yaie?” Erë ie' suane ichök: “Ie' dör ye' alaköl.” E' kueki ie' iché: “Ie' dör ye' kutà.” Ie' tö ibikeitsé tö ká e' wëpa tö ie' ttèwami ilaköl buaala kueki.

⁸ Isaac ki ká de taië ee. Ká et ta, ká e' blú kiè Abimélec, e' tö isué ukkö tsitsir a tö Isaac tso' ilaköl Rebeca peñuk. ⁹ Bet itsuk patkémiitö ta ichéitö ia:

—¿Moki tö alaköl se dör be' alaköl? ¿Ì kueki be' tö iyë' kuaë tö ie' dör be' kutà?

Isaac tö iüté:

—Ye' ibikeitsé tö isalema a' ye' ttèwami ie' kueki.

¹⁰ Erë Abimélec tö iché ia:

—¿Ì kueki i' wamblébö sa' ta? Tsir eta wëm wele senéwa ie' ta, e' ta iekkë ta be' tö sa' ké ì sulu wamblök Skëköl wöa.

¹¹ Abimélec tö iché sulitane a:

—A' isie tö Isaac tsiriwé ö ilaköl tsiriwé, e' ta e' tterawa.

¹² Duas e' wa Isaac tö dalì kuatké, wà wöne buaë, Jehovah er buaë ché ie' a e' kueki. ¹³ Ie' de íyi blú taië. Taië íyi tso' ie' wa. ¹⁴ Ie' wa obeja ena baka tso' taië. Ñies kanè mésopa tso' taië ie' wa. E' kueki filisteowak er ttsë'r suluë ie' ki. ¹⁵ E' kueki ie' pa tö di' tum bi' iyé Abraham e' kanè mésopa tö, e' kos wötéwa íyök wa. ¹⁶ Bata ekkë ta Abimélec tö iché Isaac a:

—Be' yöne íyi blu' taië sa' tsata, e' kueki jbe' yúshka!

¹⁷ Etá Isaac míá senuk Guerar kakkue ki. ¹⁸ Ee di' tum bi' iyé tö, e' wötë'wá filisteowak tö iyé blënewa ukuöki ta, e' kos biéneitö ta ikiè mékaitö wes iyé tö ime'ka es. ¹⁹ Ká et ta ie' kanè mésopa tso' di' tum biök ká e' ki, etá ie'pa tö di' tum a di' tuökeka taië ese kué et. ²⁰ Erë ká e' obeja kkö'nukwakpa debitu ñippök Isaac obeja kkö'nukwakpa ta. Ie'pa tö iché tö di' tum e' dör ie'pa icha. E' kueki Isaac tö di' tum biule e' kiè méka “Ñippök.” ²¹ E' ukuöki ta Isaac kanè mésopa di' tum skà bié et, e' ki iskà ñippéрак. E' kueki di' tum biule e' kiè mékaitö “Se' ñi bolök.”

²² Ie' míá kamië ká e' ki, ee di' tum skà biéitö et. E' kè ki iñi bunerak. Ie' iché: “Í'ñe ta Jehovahä tö ká bua' mé se' a wë' ta se' serdaë buaë.” E' kueki ká e' kiè mékaitö “Ká tso' taië se' a.”

²³ E' ukuöki ta ie' míá Beerseba. ²⁴ E' nañewe Jehovahä de ie' ska' ta ichéitö ia:

“Ye' dör be' yé Abraham e' Këköl.

Ye' tso' be' ta, e' kueki kè be' suanuk.

Abraham dör ye' kanè méso e' dalërmik ye' er buaë chöraë

be' a,

ñies be' aleripa alöweraëyö taië.”

²⁵ Ee Isaac tö ák kataté et ka'ie iyiwak jchoie Jehovahä dalöioie. Ee ie' sené ta ikanè mésopa tö di' tum bié et ee.

Isaac ena Abimélec kawö mé ñi a

²⁶ Ká et ta, Abimélec datse Guerar debitu ttök Isaac ta. Iyamipa debitu böl ie' ta. Eköl kiè Ahuzat. Iëköl kiè Ficol. E' dör Abimélec ñippökwakpa wökir. ²⁷ Isaac tö iché ia:

—A' éna ye' ar suluë. A' ye' yö'shkar a' ká ki. Etá çiók a' do ye' ska'?

²⁸ Ie'pa tö iüté:

—Sa' isué tö Jehová tso' be' ta. E' kueki sa' bitea be' a ichök tö kawö müwasö ñita. ²⁹ Sa' kè wa be' tsirioule ì wa. Kekraë sa' tö be' kimé. Mik be' manetwa, eta sa' kè wa ì tté ku' a' ki. Ì'ñe ta iwënewa tö be' a Jehová er buaë chöke taië. E' kueki be' tté mú sa' a tö be' kè tö ì sulu wamblepa sa' ki.

³⁰ Eta Isaac tö kawö buaë tk'wé ie'pa ta, chkè wa di'yè wa. ³¹ Bule es bla'mi ta ie'pa tö ikawö mé ñi a tö kè ñippöiarak. E' ukuöki ta ie'pa e' chéat ñi a er bua' wa.

³² E' diwö shà ta Isaac kanè mésopa tso' di' biök, e'pa wa ibiyó de tö sa' di' kué. ³³ Ie' tö di' e' kiè méka Sebá.* E' kueki ì'ñe ta ká e' kièia Beerseba.

³⁴ Mik Esau ki duas de dabom tkëyök (40), eta ie' senéwa alakölpä böi ta. Eköl kiè Judit e' yé kiè Beerí, e' dör hititawak. Iëköl kiè Basemat e' yé kiè Elón, e' dör hititawak ñies. ³⁵ Alakölpä böi e'pa tö Isaac ena Rebeca eriawéka tsiriwéka taië.

27

Isaac er buaë ché Jacob ena Esau a

¹ Isaac dewa këkëpalatke. Ie' kè wöbla wawëria. Ká et ta ilà kibi Esau e' kiéitö ta ichéitö ia:

—¡A alà!

Esau tö iüté:

—A yéwö, ¿ì?

² Eta Isaac iché ia:

—Be' tö isué tö ye' kënewatke dö' wekkè alè ta ye' duòwa. ³ E' kueki ye' ki ikiane tö be' kuaböt klö'ú ta be' yú ye' a yëblök. ⁴ Eta iwakaneú ña buaë wes ye' wöbatsö

* 26:33 Sebá: Hebreoie di' biule kiè e' wà kiane chè ttè mène ñi a.

iwa es, ta itsúbitu ña katè. E' wa ye' er buaë chöke be' a kam ye' duòwa e' yöki.

⁵ Erë Isaac ttöke Esaú ta e' ttsé Rebeca tö. E' kuëki mik Esaú mía yéblök kañika ⁶ eta bet ie' tö iché Jacob a:

—A alà, ye' ttò ttsó. Ye' tö be' yé ttsé ttök be' ël Esaú ta, ta iché ia: ⁷ “Be' yú yéblök, e' wakaneú ña buaë ta itsúbitu ña katè. E' ukuöki ta ye' tö be' a íyi qos bua' e' kéwö mekeyö be' a Jehová wörki kam ye' duòwa e' yöki.” ⁸ E' kuëki ye' ttò ttsó buaë. ⁹ Be' yú chibo pupula bua' bua ese tsúbitu ña bötö ta ikanewekeyö buaë wes be' yé wöbatsö iwa es. ¹⁰ E' ukuöki ta be' tö chkè tsúmi be' yé a as inuitö. Es íyi qos e' kéwö atmi be' a be' ël skéie.

¹¹ Erë Jacob tö iché imì a:

—Ye' ël pa shamamaë. Ye' kè dör es. ¹² Ye' yé tö ye' kèmi, e' ta ittswami tö ye' idir, eta ie' ichèmi tö ye' tso' ie' dalöseukwa. Ie' kè er buaë chepa ye' a. E' skéie ie' er sulu chöraë ye' ki.

¹³ Erë imì tö iüté:

—A alà, as ie' er sulu chò ye' ki. Ye' ttò iütó. Be' yú chibola chéyö be' a e' tsuk.

¹⁴ Eta Jacob mía chibola tsuk e' debitu iwa imì a. E' kanewé imì tö buaë wes Isaac wöbatsö iwa es. ¹⁵ Ilà kibi Esaú datsi' tso' bléule u a e' bua' bua yéttsa iékaitö ilà tsirla ki. ¹⁶ E' ukuöki ta chibola kkuölit wa Jacob ulà ena ikuli' patrèwaitö. ¹⁷ Chkò bua' ena pan yuétkeitö, e' méitö Jacob a tsèmi iyé a.

¹⁸ Jacob dewa iyé ska' ta ichéitö ia:

—A yéwö.

Isaac tö iüté:

—A alà, ¿be' dör ye' alà wéne ék?

¹⁹ Ie' iüté:

—Ye' dör Esaú, be' alà kibi ék. Ì chébö ña, e' kanewétkeyö. Be' e' tkóser iyiwak ttéyö e' katök. E' ukuökí t̄a be' íyi buaë e' kéwö mekebö ye' a, e' mú ye' a.

²⁰ Erë Isaac tö ichaké ia:

—A alà, ¿wēs be' ulà de iyiwak e' ska' bet?

Ie' iüté:

—Jehová dör be' Këköl e' tö ye' kimé e' wa ikuéwayö bet.

²¹ Isaac tö iché ia:

—Be' e' skówa ye' o'mik pattseyö tö mokië be' dör ye' alà Esaú.

²² Ie' e' skéwa iyé o'mik as ipattsöitö. Isaac tö iché:

—Be' ttö e' dör Jacob ttö. Erë be' ulà e' dör Esaú ulà.

²³ Jacob ulà kò shamamaë wēs iël kibi ulà es, e' kueki Isaac kè éna iane buaë tö e' dör Jacob. Mik ie' er buaë chöketke ilà a, ²⁴ et̄a iskà chakéneitö:

—¿Mokí be' dör ye' alà Esaú?

Ie' iüté:

—Tó, ye' dör Esaú.

²⁵ Iyé tö iché ia:

—A alà, iyiwak ttébö kanewébö e' mú ña katè as ye' er buaë chò be' a.

Ie' tö iyé tié ñies vino mé ia yè. Isaac chké, vino yé. ²⁶ E' ukuökí t̄a ichéitö ia:

—A alà, be' e' skówa ye' o'mik ye' wöalattsó.

²⁷ Mik Jacob e' skéwa iyé wöalattsök, et̄a iyé tö idatsi alattsé t̄a ier buaë ché ilà a ttè ikkè wa:

“Tó, ipaalar wēs ye' alà paalar es.

Ie' paalar buaë wēs kañiká kkö'nè Jehová tö e' alar è.

²⁸ As Skëköl tö be' a mò wöli mè kekraë be' dalikua ki.

As ie' tö be' dalikua kos e' wöü buaë

as be' wá trigowö t̄a' taië ena vino t̄a' taië.

²⁹ Ká kua'ki wakpa taië as e' dò be' kanè mésopaie.

As ie'pa e' tulòwarak kuchë ki be' wörki be' dalöiök.

As be' mú dò be' ëlpa wökirie.

As ie'pa e' tulòwä kuchë ki be' wörki be' dalöiök.

Wépa er sulu ché be' ki, esepa ki Skëköl er sulu ské chöraë.

Ñies wépa er buaë ché be' a, esepa a Skëköl er buaë ské chöraë.”

³⁰ Isaac er buaë chétke Jacob a ta Jacob míatke. E' bet ta Esaú tso' yëblök e' dene. ³¹ Ñies ie' tö chkè alé buaë, e' mí iwä iyé a ta ichéitö ia:

—A yéwö, dúla ttéyö e' alí kató. E' ukuöki ta be' er buaë chöke ye' a e' chó ña.

³² Isaac tö ichaké:

—¿Yi dör be'?

Ilà tö iiuté:

—Ye' dör Esaú be' alà kibi.

³³ Isaac tkinewä painéka taië ta ichéitö:

—E'ma ¿yi dare yëblök, e' wä chkè debitu ña? E' katéwayö seraa kam be' dò e' yöki. E' a ye' er buaë chétke. Es ie' a ye' er buaë ché e' atetke.

³⁴ Mik Esaú tö ì ché iyé tö e' ttsé, eta ie' erianeka aneka taië ta ichéitö:

—¡A yéwö, ye' a er buaë chó ñies!

³⁵ Erë Isaac tö iiuté:

—Be' ël datke ye' kitö'uk e' a ye' er buaë chétke be' skéie.

³⁶ Esaú tö iiuté:

—Wëe' ie' kiè Jacob. I' ta bötökicha iwambléitö ye' ta i' es. Be' iyi kéwö mekebö ye' a ye' dör be' alà kibi e' kuëki, e' kéwö yé'ttsa ye' ulà a ie' tö kuaë. I'ñe ta be' er buaë chöke ye' a e' yéttaitö ye' yöki. ¿Warma be' er buaë chöke ye' a e' kè ta'ia?

³⁷ Isaac tö iüté:

—Ittsó. Ye' tö ie' mékatke be' wökirie. Ye' tö be' aleripa kōs e' métke ie' kanè mésopaie. Ñies ye' tö ichétke as chkwö ena vino dò ie' ulà a taië. A alà, ÿì memiia ye' tö be' a i' ta?

³⁸ Erë Esau tö ikí ché iyé a:

—A yéwö ÿbe' er buaë chöke sa' a e' dör etkè? ÿYe' a er buaë chó ñies! Etā Esau iéka taië.

³⁹ Isaac tö iché ia:

“Be' serdaë wé mò wöli kè ta' taië ese ska'. Eë be' dalikua kè wörpa buaë.

⁴⁰ Be' ñippöraë tabè wa o'ka ta' ifyi kuëki, e' mik be' serdaë. Be' döraë be' èl kanè mésoie. Erë mik be' ñippémi ie' ta, etā be' e' yörattsā ie' ulà a.”

Jacob tkashkar Esau yöki

⁴¹ Isaac er buaë ché Jacob a Esau skéie. E' kuëki Esau éna suluë Jacob arke. Ie' ibikeitsé: “Ye' yé duökewatke. Mik iduowa e' kéwö tka, etā ye' èl tterawayö.”

⁴² Mik Rebeca wā ijchenewa tö Esau tö iël bikeitsé ttèwā, etā Jacob tsuk patkéitö ta' iché ia:

—A alà, ittsó. Be' èl Esau e' pablöke tö ie' be' tterawa.

⁴³ E' kuëki ye' ttò ttsó. Be' tkóshkar bet ye' akè kiè Labán serke Harán e' u a. ⁴⁴⁻⁴⁵ Be' e' tsúat ie' ska' ká taië dò mik be' èl er buanene be' ki ena ì sulu wamblébö e' chowane ie' éna etā. E' ukuökí ta' ye' tö be' tsuk patkeraë, e' wa be' döne. ÿYe' kè ki ikiane tö ye' ala'r bö! e' duòwā diwö etkè a!

⁴⁶ E' ukuökí ta' Rebeca tö iché Isaac a:

—Esau alakölpa dör hititawak e'pa tö ye' shtriwétke taië. Jacob senéwā alaköl ese ta, e' ta' ye' mú duòwā.

28

¹ Etá Isaac tö Jacob kié tã ishke'wéitö tã ichéitö ia:

—Kè be' senukwã canaánwak tã. ² Be' yú be' duöchke kiè Betuel serke Padán-aram e' ska'. Eë be' senúwã be' nau Labán alà busipa e' eköl tã. ³ Skëköl Diché Tã' Ýyi Ulitane Tsatã as e' er buaë chò be' a. Ñies as ie' tö be' aleripa alöü tajë ká wa' ñe. ⁴ Ie' tö iyë'atbak Abraham a tö ká i' meraëitö ie' a. E' kï se' serke shkal. As ie' er buaë chò be' a ena be' aleripa a wes ie' er buaë yë' Abraham a es as ká i' dò a' ulà a.

⁵ Es Isaac tö Jacob patkémi Padán-aram. Jacob demi inau Labán ska'. Labán dör arameowak kiè Betuel, e' alà. Ie' dör Rebeca akë. Rebeca dör Jacob ena Esau e'pa mì.

Esau senéwã Mahalat tã

⁶ Esau wã ijchenewã tö Isaac er buaë ché Jacob a ñies tö ipatkémiitö ká kiè Padán-aram senukwã eë. Ñies ie' wã ijchenewã tö mik iyé er bua' ché Jacob a etã ichéitö ia:

—Kè be' senukwã canaánwak tã.

⁷ Ñies ie' wã ijchenewã tö Jacob miã ká kiè Padán-aram wes iyé ena imì tö iché ia es. ⁸ Es ie' éna iane tö iyé kè kï ikiane tö ie'pa serwã canaánwakpa tã. ⁹ E' kuëkï ie' miã alaköl skà yulök Ismael dör Abraham alà e' ska'. Eë ie' senéwã Ismael alà busi kiè Mahalat e' tã, e' dör Nebaiot kutà. Es alaköl kï tséwaitö eköl e' kè dör canaánwak wes imalepa es.

Jacob kabsué Betel

¹⁰ Etã Jacob e' yéttsã Beerseba michoë Harán. ¹¹ Ie' michoë wé katuine ikï tã eë ikapere. Ák méwaitö wökir kataie, e' kï ie' kapöwã. ¹² Eë ie' kabsué. Ie' isué tö klökata batsjë tkër iski ibata döka ká jai a. E' kï ie' isué tö Skëköl biyöchökwakpa shköke wo'k wa'k. ¹³ Ñies ie' isué tö Jehová dur ie' o'mik tã ichéitö ia: “Ye' dör Jehová. Ye'

dör be' talà, Abraham, ena be' yé, Isaac, e'pa Këköl. Ká i' wé be' tër, e' meraëyö be' a ena be' aleripa a. ¹⁴ Ie'pa alördaë taië wes ká po es. Ie'pa michoë senuk ká wa'ñe. Ye' er buaë chöraë ká ulitane wakpa a be' ena be' aleripa e'pa batamik. ¹⁵ Ye' tso' be' ta. Ye' tö be' kkö'neraë ká wa'ñe wé be' mir ee. Be' dörane ye' wa ká i' ki. Kè yö be' we'ikepa. Ttè kos méyö be' a, e' waweraëyö es.”

¹⁶ Mik Jacob ti'neka, eta ie' ibikeitsé: “Moki Jehová tso' ká i' ki, e' kè jcher ye' wa.” ¹⁷ Taië ie' suane ta ibikeitséitö: “Ká i' dör batse'r taië. ¡Ie dör Skëköl wé! ¡Ie dör ká jai wëkkö!”

¹⁸ Bule es ta Jacob e' kéka bla'mi. Ák méwaitö iwökir kataie, e' kékaitö duékaatitö iwà kkachioie tö ká e' dör batse'r. Kiò téitö ák bata ki iwà kkachioie tö ká e' tso' Skëköl dalöioie. ¹⁹ Ká e' kiè mane'wéttsane ie' tö Betel* Kewe ta ká e' kiè Luz.

²⁰ Ee ie' tö ittè mé Jehová a i' es: “Be' tso' ye' ta ena ye' kkö'né be' tö i' ye' mir eta, ena be' tö chkè ena datsi' mé ye' a, ²¹ ñies ye' dene buaë ye' yé ska', e' kos wébö ye' a, e' ta be' klö'weraëyö ye' Këkölie. ²² Ák duékayö i', e' dör iwà kkachioie tö ie be' dalöiërdaë. A Skëköl, i' kos mekebö ye' a, e' mú blatèsö döká dabop ta e' tsá eyök meraneyö be' a.”

29

Jacob demi Labán ska'

¹ E' ukuöki ta, Jacob mía pè' serke diwö tskirke e' ëka. ² Ee ie' tö di' tum biule sué et kañika. E' pamik obeja daparke mañayök enuk ee di' e' yekerakitö e' kuëki. Di' tum biule kkò ki ákkue bërie me'r et. ³ Iyiwak kkö'nukwakpa wöblanewatke tö as iyiwak ulitane daparka ee, e' ukuöki

* 28:19 Betel: Hebreoie kiè e' wà kiane chè Skëköl wé.

ta ákkue skeuke di' tum biule kkò k_i as i_iwak di'yò. I_iwak di'yane one ta ie'pa tò ikkò pabakéwane ákkue wa. ⁴Jacob tò i_iwak kkò'nukwakpa a ichaké:

—A yamipa, ¿ká wé wakpa a' dör?

Ie'pa tò iiüté:

—Sa' dör Harán wakpa.

⁵Ie' tò iskà chakéne:

—¿A' wa wém kiè Labán dör Nahor alà, e' s_uule?

Ie'pa tò iiüté:

—Tó, e' s_uule sa' wa.

⁶Ie' tò ichaké:

—¿Is ie' tso'?

Ie'pa tò iiüté:

—Ie' tso' bua'. Isaú. Wì busi datse e' dör ie' alà kiè Raquel e'. Ie' datse iyé i_iwak wéttsé.

⁷Ie' tò iché:

—Ká tso'ia ñiwe. Diwö tso'ia k_akkeë i_iwak dapa'wowa ek ts_iní. Ì kuek_i a' kè tò di' mè ia ta ièm_irak chkök.

⁸Erë ie'pa tò iiüté:

—Kè sa' a e' wamblénuk. Sa' kawöta ipanuk. Mik obeja de seraa, eta sa' tò di' tum kkò ppekeka ta di' meke sa' tò i_iwak a.

⁹Ie' ttöke ie'pa ta, e' dalewa Raquel debitu iyé i_iwak wéttsé, ie' dör iyé i_iwak kkò'nukwak e' kuek_i. ¹⁰Jacob tò Raquel sué inau i_iwak wéttsé, e' bet ie' tunemi di' kkò k_eka ta i_iwak a di' méitö. ¹¹E' ukuök_i ta Raquel shke'wéitö wöalatséitö ta ie' i_ekaie ttsé'ne buaë kuek_i. ¹²Ie' tò iché ia: “Ye' dör Rebeca alà ena Labán nauyö.” E' bet ta Raquel tunemi ichök iyé a.

¹³Mik Labán tò inauyök tté ttsé, eta bet itunemi iñalet-suk. Ipaklò'wéwaitö ta iwöalattséitö ta imítser iwä iu a. Ì

kos tka Jacob t̄a e' pakéitō inaū a. ¹⁴⁻¹⁷ T̄a Labán tō iché ia:
 “Mokië be' dör ye' yami ekk̄a.”

Jacob senéw̄a Lía ena Raquel t̄a

Labán alà busi bōl, ikibi ék kiè Lía, itsirla ék kiè Raquel.
 Lía wōbla e' kè dör buaala* erë Raquel dör buaala wa'ñe.

Jacob sené Labán ska' dō si' et. E' ukuök̄i t̄a Labán tō
 iché ia:

—Be' dör ye' yami, erë be' kè kawōt̄a kanēblök ye' a
 éme. Ichó ña ¿kos be' tō ye' ña'wèmi? ¹⁸ Jacob wōbatse
 Raquel wa, e' kuēk̄i ie' tō Labán iūté:

—Be' tō kawō mé ye' a senukw̄a Raquel t̄a, e' t̄a e' skéie
 ye' kanēblöke be' a dōk̄a duas kul.

¹⁹ Labán tō iūté:

—Ye' a t̄a e' dör buaë. Be' je' a ye' tō imèmi buaë. Ye' kè
 éna imak o'ka a. Be' e' tsúat ye' ska'.

²⁰ Es Jacob kanēbl' dōk̄a duas kul Raquel dalërmik. Erë
 ie' k̄i Raquel kiane taië, e' kuēk̄i kawō ekk̄e e' ttséitō ká
 bērbēr è. ²¹ Mik duas kul tka, et̄a Jacob tō iché Labán a:

—Kawō yē'yō be' a, e' detke. Kawō mú ye' a senukw̄a
 be' alà busi Raquel t̄a.

²² Et̄a Labán tō sulitane a ishkeñé tō a' shkó ulabatsè e'
 kéwō tkō'uk. ²³ Erë katuine, e' sh̄ua Lía mí ie' w̄a Jacob a
 Raquel skéie t̄a Jacob kapé ie' t̄a. ²⁴ Labán tō ikanè méso
 eka kiè Zilpá, e' me'tke Lía a ikanè mésoie. ²⁵ Bule es bla'mi
 t̄a Jacob tō isuēw̄a tō e' dör Lía. Ie' míā Labán ska' t̄a
 ichéitō ia:

—¿Ì wamblé be' tō ye' t̄a? Ye' kanēblé be' a Raquel
 dalërmik. ¿Iók be' tō ye' k̄itō'wé es?

²⁶ Labán tō iūté:

* 29:14-17 Lía wōbla e' kè dör buaala: Hebreoie ttè e' wà kè jcher se' w̄a
 bua'iew̄a. Isalema e' wà kiane ché Lía wōbla dör buaala.

—Ie sa' wöblar tö alà busi kibi ese serkewā keweie, e' itökī itsirila ék. ²⁷ Se' kawōtā Lía ulabatsöke e' kēwō tkō'uk dōkā ká kul. Mik kēwō e' tka, etā ye' tö be' a Raquel meke ñies. Erë be' kawōtā skà kaneblökne ye' a duas kul Raquel dalërmik.

²⁸ E' dör buaë Jacob a. Mik Lía ulabatsè kēwō e' diwō tka, etā Labán tö Raquel mé Jacob a alakölie ñies. ²⁹ Ñies ie' tö ikanè méso eka kiè Bilhá e' mé Raquel a ikanè mésoie. ³⁰ Es Jacob senéwā Raquel tā ñies. Erë ie' kawōtā kaneblökne skà Labán a dōkā duas kul, erë ie' éna idalër kibiie Lía tsata.

Jacob ala'r

³¹ Jehová tö isué tö Jacob kè kī Lía kiane bua'ie. E' kuekī Lía a alà méitō. Erë Raquel kè dōtā' aläë. ³² Lía dunekā alà kune tā ie' tö iché: “Ye' eriarke taië e' sué Jehová tö, e' kuekī i'ñe tā ye' dalërdaë ye' wëm éna.” E' kuekī ikiè mékaitō Rubén.†

³³ E' ukuökī tā ie' alà skà kune eköl tā ichéitō: “Ye' wëm kè tkine ye' kī e' sué Jehová tö e' kuekī alà skà méitō ye' a.” E' kuekī ikiè mékaitō Simeón.‡

³⁴ Ie' alà skà kēkā tā ichéitō: “Ire' ye' ala'r dekā mañal e' kuekī ye' wëm éna ye' dalërmi kibiie.” E' kuekī ikiè mékaitō Leví.§

³⁵ E' ukuökī tā ie' alà skà kēkā tā ichéitō: “I'ñe tā ye' tö Jehová kīkekeka.” E' kuekī ikiè mékaitō Judá.* Etā ekkè è ie' alà dē'.

30

Raquel ala'r

† 29:32 Rubén: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ye' eriane e' suéitō. ‡ 29:33 Simeón: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ittsök. § 29:34 Leví: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ñita. * 29:35 Judá: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè Skököl kikèkasö.

¹ Mik Raquel tö isué tö ie' kè dò alàë, etä ie' sibineka iël ki. Ie' tö iché iwëm a:

—Be' kè tö ye' a alà mè, e' ta ye' duörawa.

² Jacob uluneka ie' ki ta ichéitö ia:

—Ye' dör Skököl kalì, e' ma ye' a alà mermi be' a. Ie' wák tö be' méat kè dò alàë.

³ Ie' tö iüté:

—Ittsó, ye' kanè méso kiè Bilhá, e' ta be' senú. Mik ie' alà kéka etä e' dör wes ye' alà es. Es ye' döraë alàë ie' batamik.

⁴ Es ie' tö ikanè méso Bilhá e' mé iwëm a alakölie, e' ta Jacob sené. ⁵ Ie' ta Jacob alà kéka. ⁶ Raquel tö iché: “Skököl tö ye' tsatké buaë. Ie' tö ye' ttò ttsé ta alà méitö ye' a wëm.” E' kueki ie' tö ikiè méka Dan.*

⁷ E' ukuöki ta Bilhá alà skà kune Jacob ta. ⁸ Raquel tö iché: “Ye' ñippé taië ye' èl ta etä ye' e' aléka iki.” E' kueki ikiè mékaitö Neftalí.†

⁹ Mik Lía tö isué tö ie' kè dë'ia alàë, etä ie' tö ikanè méso kiè Zilpá, e' mé Jacob a alakölie. ¹⁰ Zilpá alà kéka Jacob ta. ¹¹ Lía tö iché: “¡Edaa ì mène ye' a!” E' kueki ilà kiè mékaitö Gad.‡

¹² E' ukuöki ta Zilpá alà skà kéka Jacob ta. ¹³ Lía tö iché: “¡Ye' ttsë'r buaë! Ire' alakölpa kōs tö icheraë tö be' ttsë'r buaë.” E' kueki ilà kiè mékaitö Aser.§

¹⁴ Trigo wö alirke e' këska' ta Rubén mía kañika. Eë ie' tö kalwö kiè mandrágora* e' alí kué. E' bite iwā imì Lía a. Mik Raquel tö kalwö e' sué ta ichéitö Lía a:

* 30:6 Dan: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè Skököl tö s'tsatké buaë. † 30:8 Neftalí: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ñippök. ‡ 30:11 Gad: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè kawö buaë mène. § 30:13 Aser: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ittse'r buaë. * 30:14 mandrágora: Ká e' kèwöska ta ie' pa tö ibikeitseke tö mandrágora wö katé alakölpa tö, e' ta e' tö ie' pa kimèmi dök alàë.

—Be' we'ikèyö, kalwö debitu be' alà wā be' a, e' kakmú ña.

¹⁵ Lía tö iüté:

—¿Be' kè a wè' idir tö be' wā ye' wëm mítser? ¡Kíie ta be' éna kalwö debitu ye' alà wā ye' a, e' yaktsa ye' ulà a!

Erë Raquel tö iché ia:

—Kalwö e' skéie i'ñe nañewe ye' wëm patkekeyö be' ta kapök.

¹⁶ Katuirketke ta Jacob tso' kaneblök e' debitu ta Lía mía iñaletsuk ta ichéitö ia:

—Ye' tö ye' alà mandrágora e' mé Raquel a, e' skéie be' kawöta kapök ye' ta i'ñe nañewe.

E' nañewe Jacob kapé ie' ta. ¹⁷ Eta Skéköl tö Lía ttö ttsé ta iduneka ta ilà skà kune Jacob ta. Es ie' alà deka skel. ¹⁸ Lía tö iché: “Ye' tö ye' kanè méso mé ye' wëm a e' skéie Skéköl ye' a alà i' mé.” E' kueki ilà kiè mékaitö Isacar.†

¹⁹ E' ukuöki ta Lía alà skà kékā Jacob ta, e' ta ideka teröl. ²⁰ Ie' iché: “Skéköl tö ye' a ì buaë kakmé. Ire' ye' ala'r de teröl. E' kueki ye' wëm éna ye' dalërdaë jaishet.” E' kueki ilà kiè mékaitö Zabolón.‡

²¹ Bata ekké ta ie' alà skà kune alaköl. E' kiè mékaitö Dina. ²² Erë ñies Raquel kímé Skéköl tö. Ie' tö ala'r mé ia wes Raquel tö ikié ia es. ²³ Ie' duneka ta ilà tsá kune kiè mékaitö José. Ie' tö iché: “Ye' jaëne' siarë e' yéttsa Skéköl tö ye' ki. ²⁴ Jehovah mú tö ye' a alà kí mè ia eköl.” E' kueki ikiè mékaitö José.§

Jacob iyiwak alöne tajë

²⁵ José kune e' ukuöki ta Jacob tö iché Labán a:

† 30:18 Isacar: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ské. ‡ 30:20 Zabolón: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè kakmeule. § 30:24 José: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ilè kímú.

—Ye' ómine ye' kaska'. ²⁶Ye' alakölpa ena ye' ala'r e'pa mú ye' a as imi'rak ye' ta. Ye' kaneblétke be' a ie'pa skéie. Be' wa ijcher buaë tö qos ye' kaneblé be' a.

²⁷Erë Labán tö iüté:

—Be' we'ikèyö. Be' e' tsúatía senuk ye' ska'. Ye' tö itótké tö Jehová er buaë ché ye' a be' batamik. ²⁸Ichó ña qos be' kī inuköl kiane be' kanè skéie, e'ma ekké ye' be' patuèmi.

²⁹Ie' tö iüté:

—Be' wa ijcher tö ye' kaneblé buaë be' a. Ñies ye' tö be' iyiwak kkö'né buaë be' a. ³⁰Mik ye' dè'bitu be' ska', eta be' kè wa ì ku' tajë. I'ñe ta be' wa íyi tso' tajë. Jehová er buaë ché be' a ye' kueki. Erë ¿mik ye' kaneblòmi ye' wák a? Ye' wöché yamipaë.

³¹Labán tö iska ché ia:

—¿Kos be' kī ikiane tö be' patuèyö?

Ie' tö iüté:

—Be' kè tö ye' patauk. Erë ì chekeyö be' a e' iütó, e' ta ye' tö be' iyiwak kkö'nemi. ³²I'ñe ye' mi'ke be' iyiwak shushtök. Obeja qos dalolo ena chibo qos wöaule shkitshkit ö ulaulá ese klö'wekeyö ye' wák a e' patuöie. ³³Mik be' de ye' iyiwak sauk ta ee be' isuèmi tö obeja dalolo ö chibo wöaule shkitshkit ö ulaulá ese è tso', e' ta be' wa ijcherwami tö ye' dör wëm yësyësë. E' kè dör es, e' ta be' wa ijcherdaë tö ye' tö be' iyiwak ekiblé.

³⁴Labán tö iüté:

—Tó, buaë idir. Iüsö wes be' iché es.

³⁵Erë e' diwö shà ta ie' mía ie' iyiwak shushtök. Ie' chibo qos tso' wöaule skékshkék ö ulaulá ese yéluritö. Ñies ie' obeja qos tso' dalolo ese yéluritö ta iméitö ila'r wëpa a kkö'nè. ³⁶E' ukuöki ta iyiwak yélur ie' tö e' wëttsë ie'

mía shkè dò ká mañat Jacob yöki. Etá Jacob kawöta Labán iyiwak malepa e' kkö'nuk.

³⁷ Erë Jacob tö kal kua'ki kua'ki dò mañalka e' ulà aki tée. Elka kiè álamó, skà kiè almendro, skà kiè castaño. Kal ulà kkuölit takla jchéloritö as iwër wöaule saruru skékshkék. ³⁸⁻³⁹ E' ukuöki tá kal ulà e' tuléwaitö wé iyiwak daparke di'yök e' wöshaë. Eë iyiwak wöbatsöke ñi wa. Iyiwak wöbatsöke ñi wa kal ulà ñe' wöshaë e' ala'rla qos tskirke wöaule skékshkék ö shkitshkit ö ulaula. ⁴⁰ Iyiwak tskirke wöaule e' qos dapa'wéitö bánet ie' wák a. Ese wë'ñe qos uyéwaitö Labán iyiwak qos wöaule ö dalolo ese a as itskir wöaule ö dalolo. Es ie' iyiwak alörke tajë bánet, kè ku' Labán icha tá ñita. ⁴¹ Mik iyiwak bua'buá ese wöbatsöke ñi wa, etá ie' tö kal ulà ñe' tuléwa wé iyiwak di' yöke eë. Es ie'pa tö kal ulà wöaule e' sué mik iwöbatsöke ñi wa e' dalewa. E' ala'rla tskirke qos e'pa dör wöaule. ⁴² Erë mik iyiwak sí po ese datse, etá ie' kè tö kal ñe' tuléwa. E' kueki iyiwak sí po ese ala'rla qos tskirke e' dör Labán icha. Erë wé bua'buáë ese dör ie' icha. ⁴³ Es ie' de íyi blú tajë. Obeja ena kanè mésopa wëpa ena alakölpa ñies kameio ena burro e' qos tso' ie' wá tajë.

31

Jacob tkakshkar Labán yöki

¹ Erë Jacob tö ittse tö Labán ala'r dulakölpa tö icheke: “Jacob tö se' yé íyi qos e' klö'wéwa, e' wa ie' e' blu'wé tajë.”

² Ñies ie' tö isué tö Labán kè tö ie' suèia buaë wes kenet es.

³ Etá Jehová tö ie' a iché: “Be' yüne be' yépa kaska' wé be' yamipa tso' eë. Ye' michoë be' tá be' kkö'nuk.”

⁴ Jacob tö Raquel ena Lía tsuk patké dò wé ie' tso' obeja wëttsë eë ⁵ tá ichéitö ia:

—Ye' wā ijchenewā tō a' yé kè kī ye' kianeia wēs kenet es. Erë ye' yé e' Këköl tso' ye' tã kekraë ye' kīmuk. ⁶ A' wā ijcher buaë tō ye' kanéblé a' yé a' moki. ⁷ Erë ie' tō ye' kītō'wé kekraë ye' kanè ské wa. Erë Skëköl kè wā ie' a' ikéwö mène as ì sulu wamblòitō ye' kī. ⁸ Mik ie' tō ye' a' iché: “Ye' be' patueke iyiwak wöaule shkitshkit ese wa”, etã iyiwak ulitane pãne wöaule shkitshkit ème. Mik ie' tō ye' a' iché: “Ye' be' patueke iyiwak wöaule shkëkshëk ese wa”, etã iyiwak ulitane pãne wöaule shkëkshëk ème. ⁹ Es Skëköl tō a' yé iyiwak yë'lur mè ye' a.

¹⁰ “Iyiwak wöbatsöke ñì wa e' kéwö ska' tã ye' kabsué tō iyiwak wë'ñe wöbatsöke iláki wa, e' kōs wák dör wöaule shkëkshëk ena shkitshkit ena ulãulã. ¹¹ Kabsuë e' a, Skëköl biyöchökwak ye' chaké ye' kiè wa tã ye' iüté: ‘¿Ì?’ ¹² Ie' ye' a' iché: ‘Isaú bua'ie tã be' isueraë tō iyiwak wë'ñe wöbatsöke iláki wa, e' kōs dör wöaule shkëkshëk ena shkitshkit ena ulãulã. Ì sulu kōs wamblé Labán tō be' kī, e' suéyö, e' kuekī ye' tō iwé es. ¹³ Ye' dör Këköl dë'bitü be' wörkī kã kiè Betel eë e'. Eë be' tō ák du'kaat ye' dalöioie. Eë be' tō kawö me' ye' a. Be' e' kókã bet, be' e' yóttsa kã i' a. Be' yúne wé be' kune eë.’ ”

¹⁴ Etã Raquel ena Lía e'pa tō iüté:

—Kè sa' a' sa' yé daliukuö tã'ia. ¹⁵ Ñies sa' sué sa' yé tō suluë wēs o'ka es. Kīie tã sa' watō'ttsaitō be' a, sa' ské klöo'itō buaë e' ewéwaitō yës. ¹⁶ E'ma kōs Skëköl tō íyi yë'lur sa' yé ulã a, e' dör sa' icha ena sa' ala'r icha. E' kuekī ì kōs ché Skëköl tō be' a' e' iütó.

Jacob e' yéttsã Padán-aram

¹⁷⁻¹⁸ E' ukuökī tã Jacob tō ila'r ena ilakölpa e'pa ké e' tkökkã kameio kī. Ie' iyiwak kōs ena ie' íyi kōs dë' ie' ulã a Padán-aram ikanè skéie, e' patkëmiitō keweie ie' yöki.

Etā ie' e' yéttsa micho iyé Isaac ska' Canaán. ¹⁹ Labán míā ká bānet ioveja köyök tök, e' dalewa ie' wā íyi diököl tso' dalöie e' kōs bléwami Raquel tö. ²⁰ Jacob kè wā iyēne Labán a tö ie' mi'keā. Es ie' tö ikité buaë. ²¹ Ie' tkashkar. Íyi tso' ie' wā e' kōs wéttsē. Bet tā ie' tkattsā di' kiè Éufrates, e' wışhet. Eē tā ie' micho ká kiè Galaad e' ká köwō kī.

Labán tö Jacob tötié

²² Jacob bakshkar e' kī ká de mañat, etā Labán wā ijchenewā tö ie' bakshkar. ²³ Etā ie' míā itōkī iyamipa tā. Ká de kul tā ie' tö ikué Galaad ká köwō kī. ²⁴ E' nañewe Labán kabsué tö Skéköl de ie' wörkī tā ichéitō ia: “Ye' ttò ttsó. Kè be' kàne ttök Jacob tā kèsik wa.”

²⁵ Ie' de wé Jacob úla tulur Galaad ká köwō kī eē. Eē ie' ena iyamipa, e'pa tö iúla tuléka kapowāie ñies. ²⁶ Ie' tö iché Jacob a:

—ǀ wamblé be' tö i' es? ǀlók be' tö ye' kitö'wé i' es? Be' wā ye' alà busipa bitetser wēs ñippökwakpa tö s'tsèmi es. ²⁷ ǀ kuëkī be' ye' kitö'wé? Be' tkashkar akir ye' yökī. Be' e' biyó chópa ye' a, e'ma kawö buaë tkö'wé ye' tö a' wéttsē ttsēne buaë wa, ma'ma kicha tā' ese wa ena sabak blar buaë ese wa. ²⁸ Kè be' wā kawö méne ye' a ena ye' ala'r busipa ena ye' duöchkepa e'pa a as sa' e' chòat ñi a. Be' tö iwamblé wēs pè' sulué es. ²⁹ Ye' wā diché tso' a' ulitane tsāioie buaë, erē eniā nañewe be' yé e' Kéköl tö ye' a iché: ‘Ye' ttò ttsó. Kè be' kàne ttök Jacob tā kèsik wa.’ ³⁰ Be' mitkene be' yé u a wēs be' kī ikiane taië es, etā ǀie be' tö ye' wā íyi diököl tso' dalöie e' ekiblé?

³¹ Etā Jacob tö iüté:

—Ye' suane be' yökī. Ye' ibikeits dö' be' ye' yökī be' ala'r busipa yéttsane er sulu wa. ³² Yi wā be' íyi diököl tso' dalöie e' tso', e' tā as e' wák duòwa. Se' yamipa kōs

tso' íe se' sauk, e'pa wörki be' yú be' íyi yulök. E' kuébö, e' ta itsúmi.

Erë ie' kè wā ijcher tö Raquel tö iyé íyi diököl e' blé'wabitü.

³³ Etā Labán tkawā Jacob úla ā ie' íyi yulök. E' ukuöki tā ie' tkawā Lía úla ā. Ñies Lía ena Raquel kanè mėsopa böl e'pa úla shuyuléitö. Erë kè ie' wā ikune. Ie' e' yéttsā Lía úla ā míā Raquel úla shuyulök. ³⁴ E' dalewa Raquel tö iyé íyi diököl bléwā kameio tsikkuö dikia tā ie' wák e' tkéka ibata ki. Labán tö ie' úla ulitane shuyulé erë kè iwā ikune yēs. ³⁵ Raquel tö iché ia:

—A yéwö, kè be' ulunuk ye' ki. Ye' e' kòkami be' wörki, erë ye' duöke sik duè wā.

Labán tö ie' íyi diököl yulé taië. Erë kè ie' wā ikune. ³⁶ E' kueki Jacob ulunekā taië tā ichéitö Labán ā:

—¿Ì sulu wambléyo be' ki, e' kueki be' ye' tötié dò íe? ³⁷ Be' tö ye' íyi kos e' shuyulé tā ¿be', ì kuébö? E' tuló íe se' yamipa wörki as ie'pa tö ichò tö yi ttè dör mokië, be' ö ye'. ³⁸ Ye' kanéblé' be' ā duas dōkā dabom böyök (20), e' dalewa tā be' chibo ena be' obeja e' kos tskirke bua'buä. Be' iyiwak bobokpa kè tkëulettsā yēs. Ñies kè ye' wā be' obeja pupula è kataulewa. ³⁹ Namu tö be' iyiwak ttéwā, e' tā kè ye' wā inú dē'bitü. E' nuí pato' ye' tö be' ā. Ñiwe ö nañewe be' iyiwak ekiblélur akblökwakpa tö, e' patauk be' tö ye' ka'. ⁴⁰ Ñiwe ye' tteke kaba tö. Nañewe tā ye' tteke kase tö. Kè ye' kapowā buä. ⁴¹ Ye' kanéblé' be' ā duas dabom böyök (20) etā es ye' bak weinuk kēkraë. Ye' kanéblé' duas dabom eyök ki tkël (14) be' alā busipa dalërmik. E' ukuöki tā ye' skā kanéblé' duas teröl be' iyiwak kueki, erë be' bak ye' kitö'uk kēkraë ye' kanè ské wa. ⁴² Abraham ena ye' yé Isaac e'pa Këkök kè kúpa ye' tā, e' ma be' ye' patkē'bitü ulā

wöchka. Erë Skëköl tö isuë tö ye' siarla, e' kaneblë' taië, e' kueki ie' tö be' wöuñé eniã nañewe.

Jacob ena Labán e'pa kawö mé ñi a

⁴³ Etã Labán tö Jacob iuté:

—Be' alakölpa dör ye' alà busipa. Be' ala'r dör ye' duöchkepa. Obeja qos e' dör ye' icha. Ì qos suëbö íe, e' dör ye' icha è. ¿Wes ye' a ye' alà busipa ena ye' duöchkepa e'pa ormi? ⁴⁴ E' kueki be' shkó. Mishka kawö muk ñi a. Es se' wã ijcherdaë tö wes se' kawötã ñi dalöiök.

⁴⁵ Eë tã Jacob tö ák duéka ek ie'pa kawö muke ñi a e' wã kkachöie. ⁴⁶ Ie' tö iché iyamipa a:

—Ák dapa'ú íe.

Ie'pa ulitane tö ák dapa'wé tã ichkérak ák dapaule e' o'mik. ⁴⁷ Etã Labán tö ká e' kiè méka iwák ttò wa “Jegar Sahadutá”. Ñies Jacob tö ikiè méka iwák ttò wa “Galaad.”*

⁴⁸ Labán tö iché:

—Í'ñe ák ikké dapa'wéatsö kawö mésö ñi a e' wã kka-choie.

E' kueki Jacob tö ká e' kiè méka es. ⁴⁹ Ká e' kine ñies Mispá, wã dör tö Labán tö iché:

—Mik kè se' ñi suneia, etã as Jehová tö se' saú tö wes se' ñi wamblöke. ⁵⁰ Be' tö ye' ala'r busipa we'iké ö be' senéwa alakölpa kuã'ki tã, e' tã e' suëraë Skëköl tö. Eré kè yi ku' e' sauk chène ye' a, erë Skëköl wák tö isuëraë.

⁵¹ Etã Labán tö ikí ché Jacob a:

—Ák dur i' ena ák dapaule i' e' dapa'wéyö se' böi shushäë. ⁵² Ák dur i' ena ák dapaule i' e' dör se' böi a iwã kkachöie tö íe è se' kawötã dökwã. Kè ye' tkòpami be' kker ñippök be' tã. Ñies kè be' tkòpami ye' kker ñippök ye' tã.

* 31:47 Galaad: Ká e' kiè dör böt erë iwã kiane ché ñies. E' dör ák dapaule kawö mène e' wã kkachöie.

⁵³ Abraham dör be' duöchke ena Nahor dör ye' duöchke, e'pa Këköl eköl è, as e' tö se' shulò.

Età Jacob tö kawö mé mokië Labán a Skëköl dalöieke iyé Isaac tö e' wörki. ⁵⁴ E' ukuöki ta ie' tö iyiwak jché ña'wé Skëköl dalöioie ee. Ie' tö iyamipa kié chkök. Ie'pa ulitane chké ta ikaperö ee.

⁵⁵ Bule es bla'mi ta Labán tö iduöchkepa ena ila'r busipa e'pa wöalattsé e' choat ie'pa a. Ie' tö iché iarak: a' mú kawö tkò buaë kekraë. E' ukuöki ta imichone ikaska'.

32

Jacob tö Esau ma'wé er bua'wè

¹ E' ukuöki ta Jacob mir è wé imírö ee. Ñala ki Skëköl biyöchökwakpa de ie' ska'. ² Mik e'pa suéitö, età ichéitö: "I'pa dör Skëköl ñippökwakpa." E' kueki ie' tö ká e' kié méka Mahanaim.*

³ Età ie' tö ikanè mésopa patkemi biyò muk ie' èl Esau a tö ie' datse. Ie' èl serke ká kié Seír atë EDOM ee. ⁴ Ie' tö ichémi ikanè mésopa a: "A' tö ichó ye' èl a: 'Be' èl Jacob datse be' wöki be' kanè mésoie. Ie' tö ichébitu be' a: Duas ikké kos ye' sené Labán ska'. ⁵ Ye' wa baka tso' ena obeja tso' ena burro tso' taië. Nies kanè mésopa tso' ye' wa taië wëpa ena alakölpä. Be' dör ye' këképa. Be' a ttè i' patkémiyö as be' tö ye' kiöwa er bua' wa.' "

⁶ Mik ibiyò wakpa dene, età ie' a ichéitö:

—Sa' dare be' èl ska', e' wák datse bet be' shke'uk. Eta ie' wa wëpa datse e' ta döka cien tkéyök (400).

⁷ Mik e' ttséitö, età taië ie' suane. Taië ie' kabikeitséka wes ye' e' ümi. E' kueki ie' tö iyamipa ena ikanè mésopa ena iobeja ena ibaka ena ikameio e' kos blabatsélor böl

* 32:2 Mahanaim: Hebreoie ká kié e' wà kiane chè ñippökwakpa böltëpa.

tsiní. ⁸ Ie' ibikeitsé tö isalema ye' ël ñippòmi ek tsiní ta, e' dalewa iëk tsiní tköshkarmirak. E' kuëki ie' iblabatsélor es. ⁹ E' ukuökí ta ie' tö iché Skëköl a: “A Jehová, be' dör ye' talà Abraham ena ye' yé Isaac e' pa Këköl. Be' ye' a iyë': ‘be' yúne be' yamipa ska', etá ye' tö be' kimeräe as be' kawö tkò buaë.’ ¹⁰ Be' er bua' ché ye' a. Be' kè wá ye' meätule bërbër è. Warma e' kè dör ye' siarla e' a. Ye' bakmi di' Jordán wì a kè wá à ta', e' kéwö ska' ta ye' wá shko kéli è dami. Erè i'ñe ta ye' wöché taië iyiwakie ena se'ie blabutsule bül tsiní. ¹¹ Be' we'ikèyö, ye' tsatko ye' ël Esaú e' ulà a. Ye' suane ie' yöki dö' ie' datse ñippök ye' ta; ñies dö' ye' alakölpa ena ye' ala'rla e' pa kos ewëwa ie' tö. ¹² Be' tö ye' a iyë'atbak yësyësë tö be' tö ye' kimeräe as ye' kawö tkò buaë. Ñies be' tö iyë' tö ye' aleripa alördaë taië wes dayë tséwö kè shtarta' es.”

¹³ E' nañewe ie' kapére ee. Iyiwak tso' ie' ta ee e' shushtë ie' tö kakmè ie' ël a. ¹⁴ Ikkë shüshtë ie' tö: chibo alaki döká cien böyök (200); chibo wë'ñe döká dabom böyök (20); obeja alaki döká cien böyök (200); obeja wë'ñe döká dabom böyök (20); ¹⁵ kameio alaki pane ñiköl ilà ta, ese döká dabom mañayök (30); baka alaki döká dabom tkëyök (40); baka wë'ñe pupula döká dabop (10); burro alaki döká dabom böyök (20); burro wë'ñe döká dabop (10). ¹⁶ E' ukuökí ta iyiwak ekkë kos tuléitö ikanè mésopa a iwakmik iwakmik ulawa ulawa ta ichéitö iarak:

—A' yú ye' yöki kewe. Ká ulat múat iyiwak a ulat ulat as kè iwöierwa ñita.

¹⁷ Etá kanè méso kewe patkémiitö e' a ichéitö:

—Mik be' tö ye' ël kué ta ie' tö be' chaké: “¿Yi be' wökir? ¿Wé be' micho? ¿Sëkkë dör yi iyiwak?”, ¹⁸ etá iütó: “A këképa, iyiwak i' kos e' kak patké be' kanè méso Jacob tö be' a. Ie' wák datse sa' itöki.”

¹⁹ E' sù ikanè mésopa malepa patkémiiitö iyiwak wëttsë, e'pa a ichémiitö ñies:

—Mik a' tö Esaú kué, etä ichó ia es è. ²⁰ Kè a' éna ichökwa ché ia: “A kékëpa, be' kanè méso Jacob e' datse sa' itöki.”

Ie' tö ibikeitsé: “Iyiwak patkémiiyö keweie ye' ël a e' dör as ie' er buarne ye' ki. E' ukuöki ta ye' wák tö isuëmi. Es ie' tö ye' kiëwami er bua' wa.” ²¹ Es iyiwak kak patkémiiitö keweie ie' yöki. Erë ie' wák e' tséat kapökrö ie' úla a.

Jacob ñippé kapa wa Skököl ta

²²⁻²³ E' nañewe Jacob e' kéka. Ie' tö ilakölpa böi ena e'pa kanè mésopa böi ena ila'r döka dabom eyök ki eköl e'pa kos dapa'wéitö ta iyyöktsa ké di' Jaboc wishet ñies i kos tso' iwä ekké uyéttaitö. ²⁴ Ie' e' tséat eköl. Ee ta wëm de eköl ie' ska' ta ie'pa ñippé kapa wa darëre dö ká ñine etä. ²⁵ Erë wëm e' tö isué tö kè ie' e' alöpaka Jacob ki. E' kueki ie' tö itéwa itu' wöierkewa e' ki ta itu' wöyënettsa. ²⁶ Etä wëm ñe' tö iché ie' a:

—Ká ñirkewatke e' kueki ye' ówa.

Ie' tö iiuté:

—Kè be' tö ye' a kawö bua' mè, etä kè ye' tö be' epamine.

²⁷ Wëm tö ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' tö iiuté:

—Ye' kiè Jacob.

²⁸ Wëm tö iché ia:

—Kè be' kiëia Jacob. Be' kirdaë Israel.† Be' ñippé Skököl ta ñies s'ditsö ta etä i kiane be' ki e' de be' ulà a, e' kueki be' kiè mékayö es.

²⁹ Jacob tö ie' a ichaké:

—Ichó ña, ¿ima be' kiè?

† 32:28 Israel: Hebreoie s'kiè e' wà kiane ché ñippé Skököl ta.

Ie' iiyuté:

—¿Iók be' k_i ye' kiè kiane jchenuk?

Ee ta wëm ñe' er bua' ché ie' a. ³⁰ Ie' tö ká e' kiè méka Penuel.† Ie' tö iché: “Eré ye' tö Skéköl wák suéwa ye' wöbla wa, erë kè ye' du'wa.” E' kueki ká e' kiè mékaitö es.

³¹ Mik ie' tkökemitke Penuel, eta diwö tskine. Erë ie' tu' wöyënettsa, e' kueki ie' shkörami shaotshaot. ³² Ie' tēnewa itu'kicha ki, e' kueki dò ikkē ta ie' aleripa kos kè tö iyiwak tu'kicha kateta'.

33

Esaú er buanene Jacob ki

¹ Mik Jacob tö isué tö ie' ël datse ena wëpa tajë datse ie' wa döká cien tkëyök (400), eta ie' tö ila'rla blabatsé. E'pa méitö Lía a ena Raquel a ena e'pa kanè mésopa böl a. ² Kanè mésopa böl e'pa patkémiiitö keweie ila'r ta. E' ukuöki ta ie' tö Lía ena ila'r patkëmi. Bata ekkë Raquel ena ilà José e'pa patkémiiitö. ³ Eta ie' wák tkami kewe ie'pa yöki. Ie' mirwa ie' ël wörki e' dalewa ie' wöémi dò iski es iwöömir döká kuktökicha (7 veces). Es ie' demi tsinet iël wörki. ⁴ Eta Esaú tunebitu ie' wöki, ta ipakl'wéwaitö ikuli' a ta iwöalattséitö ta iérak ñita. ⁵ E' ukuöki ta Esaú tö Jacob alakölpa ena ila'rla e'pa sué ta ichakéitö ia:

—¿Wíkkëpa dör yi?

Jacob tö iiyuté:

—A kékëpa, Skéköl tö ala'rla wíkkëpa mé ye' a.

⁶ Eta ilakölpa kanè mésopa e'pa de ila'rlaë ta iwö éwarak dò iski. ⁷ E' ukuöki ta Lía de ila'rë ta ie'pa wöéwa iski ñies. Bata ekkë ta Raquel de ilà José ta eta ie'pa wöéwa dò iski ñies. ⁸ E' bet ta Esaú tö ie' a ichaké:

† 32:30 Penuel: Hebreoie ká kiè e' wà kiane chè Skéköl wö.

—Iyiwak kuéyö ñala k_i ulawa ulawa ¿jie e' dör?

Ie' iiüté:

—E' dör as be' er buarne ye' k_i.

⁹ Esaú tö iiüté:

—Au, kè be' tkinuk ye' k_i. Ye' wa itso' taië. E' tsúat be' wák tö.

¹⁰ Erë Jacob tö iskà ché ia:

—Au, kè be' tö ye' ttè watöktsa. Be' er buanene ye' k_i e' ta ýi kakmekeyö be' a e' klö'ú. Be' tö ye' kiéwa buaë. Be' suéneyö e' dör buaë ye' a wes Skéköl wák suèyö es. ¹¹ Taië Skéköl tö ye' blu'wé. Kè ì kianeia ye' k_i. E' kuek_i ye' be' pablè tö ýi kalméyö be' a e' tsú ye' ulà a.

Jacob tö iyiwak wátke ia taië, e' kképa iël Esaú tö iyiwak tsé iulà a. ¹² Esaú tö iché ia:

—E'ma mishka ñita. Ye' mi'ke kewe.

¹³ Erë Jacob tö iiüté:

—A kéképa. Be' wa ijcher bua' tö ye' ala'r ià tsitsirla. Ñies obeja ena baka tso' alàë e' bikeitséyö dör ishtrirwa ta iduöürmi sekka ká etkëme. ¹⁴ Ye' a ta buaë idir tö be' yu'tke kewe, eta wè' ye' do be' itöki enaena wes ye' iyiwak ena ye' ala'rla shkömir es. Es ye' mir ie'pa ta dö be' serke Seír ee.

¹⁵ Eta Esaú tö iiüté:

—E'ma buaë idir. Kawö mú ña ye' kanè mésopa welepa mukat be' a be' kimoie.

Erë Jacob tö iiüté:

—Au, ¿iók be' e' we'ikò ye' wa ekkè chökle?

¹⁶ E' è diwö ta Esaú míane Seír iyamipa ta. ¹⁷ Erë Jacob mía ká kiè Sucot* ee. Ee ie' u yué iwák a. Ñies iyiwak wé chali'wéitö. E' kuek_i ká e' kiè mékaitö Sucot.

* 33:17 Sucot: Hebreoie ká kiè e' wà kiane chè u yöule chalichali.

¹⁸ Es Jacob manétat Padán-aram dò Canaán. Ie' dettsa buaë. Ie' sené ká kiè Siquem, e' wösha. ¹⁹ Wé ie' tò ká yué e' tuéttsa ie' tò. E' ské dör inuköl wömulé döka cien eyök (100). Hamor dör Siquem yé, e' ala'r tò ká watué Jacob a. ²⁰ Ká e' a Jacob tò ák kataté et ka'ie iyiwak jchoie Skëköl dalöioie. E' kiè mékãitö El-elohé-israel.†

34

Dina dalösewéwã Siquem tò

¹ Jacob alà busi Lía ta kiè Dina, ká et ta e' mía ká e' wakpa busipa pakök. ² Eta Hamor e' dör heveowak e' dör ká e' wökir, e' aladulaköl kiè Siquem e' tò Dina sué. Eta ie' tò iklö'wéwã ta isenéka itã kësik wa. ³ Erë ie' wöbatse Dina wa taië ta ipabléitö taië. ⁴ Eta ie' tò iché iyé a:

—A yéwö, be' yú kékëpa Jacob ska' ilà busi kiöktsa ye' a as ye' serwã ie' ta.

⁵ Ì sulu wamblé Siquem tò Dina ta e' jchënewã Jacob wã. Erë ie' aladulakölpa tso' kañika iyiwak kanéuk, e' kuëki ie' kè wã iyëne ie'pa a. ⁶ E' dalewa Hamor dör Siquem yé e' mía Jacob ska' ttök ie' ta.

⁷ Mik Jacob aladulakölpa dene u a, eta ì wamblëne Dina ta e' jchënewã ie'pa wã. E' tò ie'pa uluwéka taië. Siquem senéka Jacob alà busi ta e' dör íyi suluë Israel aleripa a. E' kè kawö ta' wamblè es. ⁸ Erë Hamor tté ie'pa ta, ta ichéitö ia:

—Ye' aladulaköl Siquem, e' wöbatse taië a' kutà wa. A' we'ikèyö kawö mú ie' a senukwã ie' ta. ⁹ Es a' yörmi sa' yamipaie. Es sa' serwami a' alà busipa ta. Nies a' serwami sa' alà busipa ta. ¹⁰ A' e' tsúat senuk sa' shuã. A' senú sa'

† 33:20 El-elohé-Israel: Hebreoie kiè e' wà kiane chè Israel Këköl diché ta' taië.

ká a wé a' k_i ikiane eē. A' tō íyi wataú ena íyi taú. A' tō ká taú. Kè yi tō a' wöklö'wépa.

¹¹ Ñies Siquem tté Dina yé ta ena iképa ta, eta ichéitō ia:

—Ye' a' pablè tō ye' ttè klö'ú. Ye' tō a' a íyi kakmeraë kōs a' k_i ikiane ekkè. ¹² Kōs iské* dör e' tsata a' tō ye' a ikí kié, e' ta ekkè meraëyö a' a. E' kè k_i ye' tkine. Ye' tō íyi meraë taië a' a, erë kawö mú ye' a senukwá be' kutà ta.

¹³ Erë Siquem tō ie'pa kutà dalösewéwa, e' kuek_i ie'pa tō ie' ena iyé iüté kachè wa. ¹⁴ Ie'pa tō iché ia:

—Kè sa' a sa' kutà menuk wépa kè tottola kkuölitla tëule tsir, esepa a. E' dör suluë sa' a jaë taië. ¹⁵ Es è sa' tō a' iütèmi. A' wépa kōs tottola kkuölit tée tsir wes sa' es, e' ta sa' tō a' ttò iütèmi. ¹⁶ Es a' serwami sa' alà busipa ta. Ñies sa' serwami a' alà busipa ta. Es sa' sermi a' ta ñita wes ká etkè wakpa es. ¹⁷ Erë kè a' wa a' tottola kkuölitla tëne wes sa' tō iché a' a es, e' ta sa' míyalne ká i' k_i. Sa' kutà mítserne sa' wa.

¹⁸ Eta Hamor ena ilà Siquem e'pa a imène buaë. ¹⁹ Taië duladula e' k_i Jacob alà busi kiane, e' kuek_i bet iwéitō wes ie'pa tō iché es. Ie' dalò taië iyé ska' imalepa tsata. ²⁰ E' kuek_i ie' mía iyé ta ká kköiëule e' wékkö a. Eē ká e' wakpa ñi dapa'uke ttè shuloie. Eē Siquem ena iyé mía ttök iká wakpa ta. Ta ichéitō iarak:

²¹ —Pè' debitú íe er buaë se' ta. Ie'pa de senuk se' ta, íyi tauk ena íyi watauk se' shua. Ká tso' wé' ie'pa a. Se' serwami ie'pa alà busipa ta. Ñies ie'pa serwami se' ichapa ta. ²² Eta as se' dò ká etkè wakpaie ie'pa ta ñita, eta s'kawöta iuk wes ie'pa tō iché es. Ie'pa tō iché tō se' wépa ulitane kawöta itóttola kkuölitla tók tsir wes ie'pa

* 34:12 iské: E' kèwö ska' ta ie'pa wöblar tō ilà busipa watuëke inuaki a.

wöblane iuk es. ²³ Etā kōs ie'pa wā iyiwak tso', ì tso' e' dōraë se' icha. Sō ichò ie'pa ā tō. Etā es ie'pa e' tsukeat senuk se' shūa.

²⁴ Etā wēpa tso' ká e' kī kibinetke, e'pa ulitane ā buaë idir. Etā ie'pa kōs tottola kkuölitla télor tsir.

²⁵ E' ukuökī bökkī es tā mik e' dalërkeiā taië kè wa ie'pa e' tsatkër, etā Jacob aladulakölpa dör Dina akēpa kiè Simeón ena Leví, e'pa míyal Siquem, etā ká e' wakpa wēpa télurdakitō seraa tabè wa. ²⁶ Es ie'pa tō Hamor ena ilà Siquem e'pa ttéwā tabè wa. Ie'pa tō ikutà yéttsā Siquem u ā tā imíyal. ²⁷ Ká e' wēpa ttélur seraa. E' ukuökī tā Jacob aladulakölpa malepa debitū tā íyi kōs tso' ká e' kī e' tsémirakitō. ²⁸ Es ie'pa wā obeja ena baka ena burro ena íyi kōs tso' ká kköiëulewā e' ā, ñies ì kōs tso' kañikā e' mítser. ²⁹ Ñies íyi tso' kōs u ā, e' mítser ie'pa wā seraa. Ala'rla kōs ena alakölpa kōs e'pa klö'wélur ie'pa tō ie'pa kanè mésopaie. ³⁰ Etā Jacob tō iché Simeón ena Leví ā:

—A' tō se' tsaié. A' kuekī ká i' wakpa e' dör canaánwak ena fereseowak e'pa ulurdaë se' kī taië. Ie'pa ñi dapa'uraë ñippök se' tā. Kè se' wā ñippökwakpa tā' taië, e' kuekī ie'pa e' alörakā se' kī. Ye' ena ye' yamipa kōs ttelurdaë ie'pa tō.

³¹ Erë ie'pa tō iiüté:

—¿Ima ie'pa erbikò tō ie'pa wā sa' kutà mi'mitser wēs alakölpa sulusi es?

35

Skëköl er buaë ché Jacob ā Betel

¹ E' ukuökī tā Skëköl tō iché Jacob ā: “Be' yú senuk Betel. Eë ák katató ká'ie ye' dör be' Këköl e' kkay'e' be' ā mik be' bakshkar Esáu yöki etā, e' dalöioie.” ² Etā Jacob tō iché iyamipa ā ena kōs itso'rak ie' tā, e'pa ā ñies:

—Íyi diököl tso' a' wá dalöiè, ese kòs tulóttsa bet. A' kuó tá a' datsi' mane'úlör. ³ Mishkarak bet Betel. Ee ye' tó ák katateke et ka'ie iyiwak jchoie Skököl dalöioie. Ie' tó ye' kime' mik ye' bak erianuk taië etá. Ie' tó ye' kköna' kòs ye' káka're ekkè.

⁴ E' bet tá íyi diököl tso' ie'pa wá dalöiè ese tulérakitö Jacob a. Nies ikukuöio kòs, e' tulérakitö Jacob a. E' kòs wötéluritö kós klò ter tsinet Siquem e' dikia. ⁵ Etá ie'pa e' yélur. Erë ká tso' tsinet tsinet e' wakpa kòs suawéka taië Skököl tó, e' kueki e'pa kè wá ie'pa töiène.

⁶ Etá Jacob ena iyamipa kòs demi ká kiè Luz ate Canaán. Ká e' kiè nies Betel. ⁷ Etá ee ák katatéitö et ka'ie iyiwak jchoie Skököl dalöioie. Ee Skököl e' kkayë' ie' a mik ie' bakshkar iël yöki etá. E' kueki ák katatéitö e' kiè mékaitö El-Betel.* ⁸ E' ukuöki tá ká e' a Rebeca kkö'nukwak bak kiè Débora, e' blénewa tá inú bléwarakitö kós klò ter ee e' dikia. Kal e' ter ká kiè Betel e' o'mik. Jacob tó ká e' kiè méka “Iè kéli”.

⁹⁻¹⁰ Mik Jacob biteane Padán-aram dene Canaán, etá Skököl e' kkachéne etökichane ie' a. Etá Skököl er buaë ché ie' a i' es:

“Be' kiè Jacob,
erë be' kè kièia es.
I'ne tá be' kiè mékayö Israel.”

Skököl tó ie' kiè mane'wéttsa, ¹¹ e' ukuöki tá ichéitö ia:

“Ye' dör Skököl Diché Ta' Íyi Ulitane Tsata e';
Be' ala'r ena be' aleripa alönú taië.
Be' aleripa alördaë taië,
e'pa döraë ká taië wakpaie.

* ^{35:7} El-Betel: Hebreoie kiè e' wá kiane chè Skököl tso' Betel.

Ñies ie'pa shuā blu'pa döraë.

¹² Ká me'bakyö Abraham a ena Isaac a, e' méyö be' a ñies be' aleripa a.”

¹³ Mik Skëköl tté one Jacob ta, ta imía. ¹⁴ Ee Jacob ák duéka ek sè sù. Ák e' kī ie' tö kiö ena vino té iwà kkachöie tö e' dör batse'r Skëköl a. ¹⁵ Ká e' kiè mékaitö Betel.

Raquel blënewa

¹⁶ E' ukuöki ta ie'pa e' yélur Betel míyal Efrata. Kam ie'pa dömi Efrata e' tso'ia elkeë, eta Raquel alà kurketke e' diwö de. E' tö Raquel kiri'wëwa tajë erë kè iwà kur yës. ¹⁷ Ie' tso'tke suluë ichók eta ikkö'nukwak dur ee, e' tö iché ia: “Kè be' suanuk. Be' alà kune. E' wák dör wëm.” ¹⁸ Eta Raquel wake' duökewatke, isiwa' bata tkökeia, e' shuā ilà kiè mékaatitö Ben-oní.† Erë ilà yé tö ikiè mane'wé Benjamín.‡

¹⁹ Es Raquel blënewa. Inú wötëwarakitö Efrata ñalé kī. I'ñe ta ká e' kiè Belén. ²⁰ Eta wé Raquel nu bléwaitö e' kī ák duéka ek Jacob tö iwà kkachöie. I'ñe ta ák e' tkëria Raquel pö kkachöie.

²¹ Eta Israel§ michöë wé imi'kerö ee. Ie' e' tséat senuk ká kiè Migdal Éder e' wishke. ²² Ie' tö ká yué senöie ee, e' ukuöki ta ilà Rubén senéka ie' alaköl kiè Bilhá e' ta, e' jchenewa ie' wa.

Jacob aladulakölpä

Jacob aladulakölpä döka dabom eyök kī böi (12). ²³ Ie' ala'r Lía ta e'pa dör Rubén, e' dör ikibi, ñies Simeón, Leví, Judá, Isacar ena Zabolón. ²⁴ Ila'r Raquel ta e'pa dör José

† 35:18 Benoni: Hebreöie s'kiè e' wà kiane chè ye' eriane e' alé. ‡ 35:18 Benjamín: Hebreöie s'kiè e' wà kiane chè ye' ulà bua'kka e' alé. § 35:21 Israel: E' dör Jacob kiè pa'alī me'ka Skëköl tö iki e'.

ena Benjamín. ²⁵ Raquel kanè méso kiè Bilhá, e' t̄a ila'r dör Dan ena Neftalí. ²⁶ Lía kanè méso kiè Zilpá, e' t̄a ila'r dör Gad ena Aser. E'pa dör Jacob aladulakölp̄a k̄une Padán-aram e'pa.

Isaac blënewa

²⁷ Jacob minea iyé Isaac sauk ká kiè Mamré eē. Ká e' kiè ñies Arbá ö Hebrón. Ká e' a Abraham ena Isaac bak senuk. ²⁸⁻²⁹ Isaac kënewatke. Mik ie' k̄i duas tso' cien eyök k̄i dabom paryök (180), et̄a iblënewa mía idëütöpa itök̄i. Ila'r Esaú ena Jacob e'pa tō inú wötëw̄a.

36

Esaú aleripa

¹ I'pa dör Esaú aleripa. Esaú kiè ñies Edom. ² Esaú senëw̄a canaánwak alakölp̄a mañal t̄a. Eköl dör Adá, e' dör hititawak kiè Elón, e' alà busi. Iëköl kiè Oholibamá, e' dör Aná alà busi ena heveowak eköl kiè Sibón, e' talà. ³ Bata ék kiè Basemat, e' dör Ismael alà busi ena Nebaiot kutà. ⁴ Adá alà tsá k̄une e' kiè Elifaz. Basemat alà kiè Reuel. ⁵ Oholibamá ala'r k̄une mañal. E'pa kiè dör Jeús, Jaalam ena Coré. E'pa dör Esaú ala'r k̄une mik ie' bak senuk Canaán et̄a e'pa.

⁶ Esaú w̄a ilakölp̄a ena ila'r wëpa ena ila'r busipa ena imalepa k̄os serke ie' ska' e'pa k̄os míyal ie' w̄a e' t̄a senuk ká bánet iël Jacob e' yök̄i. Ñies ie' w̄a iyiwak k̄os ena ì k̄os dë' ie' ulà a Canaán, e' mítser seraa. ⁷ Esaú ena Jacob w̄a iyi tso' taië. E' kuek̄i ie'pa kè chë'kaiã ñita. Kè ì ku'ia wë' ie'pa böi iyiwak a katè. ⁸ E' kuek̄i Esaú (e' kiè ñies Edom) e' mía senuk Seír kébata a.

⁹ I' dör Esaú aleripa bak senuk Seír ké köwö k̄i, e'pa kiè edomwak. ¹⁰ I'pa dör Esaú ala'r: Elifaz e' dör Esaú alà Adá t̄a, ena Reuel e' dör Esaú alà Basemat t̄a.

¹¹ Elifaz ala'r dör Temán, Omar, Sefó, Gatam ena Quenaz. ¹² Elifaz alaköl skà bak eköl kiè Timná, e' tã ilà tã' eköl kiè Amalec. E'pa dör Esaú alaköl kiè Adá e' uyökpa.

¹³ Reuel ala'r dör Náhat, Zérah, Samá ena Mizá. E'pa dör Esaú alaköl kiè Basemat e' uyökpa.

¹⁴ Esaú alaköl kiè Oholibamá, e' dör Aná alà busi ena Sibón talà. Ie' ala'r dör Jeús, Jaalam ena Coré.

¹⁵ I'pa dör Esaú aleripa e'pa ditséwöpa wökirpa:

Esaú alà kibi kiè Elifaz e' aleripa dör: Temán, Omar, Sefó, Quenaz, ¹⁶ Coré, Gatam ena Amalec. E'pa dör Elifaz aleripa e'pa ditséwöpa wökirpa bak şenuk Edom. Ie'pa dör Adá uyökpa.

¹⁷ Esaú alà kiè Reuel e' ala'r dör: Náhat, Zérah, Samá ena Mizá. E'pa dör Reuel ditséwöpa wökirpa bak şenuk Edom. Ie'pa dör Basemat uyökpa.

¹⁸ Esaú alaköl kiè Oholibamá e' dör Aná alà busi. Ie' ala'r dör: Jeús, Jaalam ena Coré. E'pa dör Oholibamá ditséwöpa wökirpa.

¹⁹ E'pa kōş dör Esaú (kiè ñies Edom) e' aleripa. E'pa dör ie'pa ditséwöpa wökirpa.

²⁰ I'pa dör wēm dör horeowak eköl kiè Seír, e' ala'r. Ie'pa bak şenuk Edom ñies. Ie'pa kiè dör: Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ²¹ Disón, Éser, ena Disán. E'pa dör Seír ala'r wēpa. Ie'pa dör horeowak wökirpa bak şenuk Edom.

²² Lotán ala'r dör Horí ena Hemam. Lotán kutà dör Timná.

²³ Sobal ala'r dör Alván, Manáhat, Ebal, Sefó ena Onam.

²⁴ Sibón ala'r dör Aiá ena Aná. Ká e' tã Aná tso' iyé kiè Sibón e' burro kkö'nuk e' dalewa ie' tō di' tum kué tajë ká sí po e' a. ²⁵ Aná alà wēm kiè Disón. Ie' alà busi kiè Oholibamá. ²⁶ Disón ala'r dör Hemdán, Esbán, Itrán ena Querán. ²⁷ Éser ala'r dör Bilhán, Zaaván, ena Acán. ²⁸ Disán ala'r dör Us ena Arán.

²⁹ Horeowak wökirpa dör Lotán, Sobal, Sibón, Aná,
³⁰ Disón, Éser, ena Disán. E'pa dör horeowak wökirpa
 iyamipa wa. Ie'pa bak senuk Seír.

³¹ I'pa dör Edom blu'pa, kam Israel aleripa blúpa dò e'
 yöki. ³² Bela, e' dör Beor alà, e' de Edom wakpa blúie. Ie'
 ká kiè Dinhaba. ³³ Bela blënewa e' skéie Jobab yöne blu'ie.
 Ie' dör Zérah alà. Ie' datse Bosrá. ³⁴ Jobab blënewa e' skéie
 Husam datse Temán e' yöne blu'ie. ³⁵ Husam blënewa e'
 skéie Hadad dör Bedad alà e' yöne blu'ie. Bedad e' ali'ka
 Madián wakpa ki ká kiè Moab ee. Husam ká kiè Avit.
³⁶ Hadad blënewa, e' skéie Samlá yöne blu'ie. Ie' ká kiè
 Masrecá. ³⁷ Samlá blënewa, e' skéie Saúl yöne blu'ie. Ie'
 ká dör Rehobot. Ká e' ate di' kkò a tsinet. ³⁸ Saúl blënewa,
 e' skéie Baal-hanán yöne blu'ie. Ie' dör Acbor alà. ³⁹ Baal-
 hanán blënewa, e' skéie Hadad yöne blu'ie. Ie' ká kiè
 Pau. Ie' alaköl kiè Mehetabel, e' dör Matred alà busi ena
 Mezaab talà.

⁴⁰ I'pa dör Esaú aleripa kiè iyamipa wa ñies iká wa:
 Timná, Alvá, Jetet, ⁴¹ Oholibamá, Elá, Pinón, ⁴² Quenaz,
 Temán, Mibsar, ⁴³ Magdiel ena Iram. Esaú kiè ñies Edom.
 E'pa qos dör Edom ká blu'pa wé isenerak iká ki ee.

37

¹ Jacob e' tséat senuk Canaán wé iyé bak senuk ee. ² Ttè
 i' dör Jacob aleripa e' pakè.

José ena iëlpa

Jacob alà kiè José, mik e' ki duas tso' dabom eyök ki
 kul (17) eta ie' tso' iyé obeja kkö'nuk iëlpa ta. Iëlpa dör
 iyé alakölpa kiè Bilhá ena Zilpá, e'pa ala'r. Eta ì sulu qos
 wambleke iëlpa tö ie' wöwa, ese kkateke sraa ie' tö iyé a.

³ Ie' kune mik iyé Jacob kënewatke eta. E' kuëki Jacob ki
 ie' kiar ila'r malepa tsata. E' kuëki Jacob tö datsi' yué ie'

a kitkëule buaë. ⁴ Erë mik ie' ëlpa wà ijchënewa tö ie'pa yé kî ie' kiar ie'pa ulitane tsata eta ie'pa éna iar suluë, kè ishke'weta'.

⁵ Ká et ta ie' kabsué e' pakéitö iëlpa a. E' kuëkî ie'pa éna suluë ie' kí ane. ⁶ Ie' tö ikabsuë paké iëlpa a i' es:

—Ye' ttò ttsó. Ye' kabsué e' pakekeyö a' a. ⁷ Ye' kabsué tö se' ulitane tso' kanëblök kañika dalì shüa. Se' tso' dalì wöshtök e' tsatésö ettsak ettsak. Ye' tö isuë tö bet ye' icha e' duëka bua' shkë'ka. A' ichapa e' dapa'wé ye' icha pamik shkit ta e'pa tö ye' icha dalöié.

⁸ Eta iëlpa tö iüté:

—¿Be' éna iwà chak tö be' döraë sa' blúie? ¿Sa' serdaë be' dikia?

Ie' kabsué ena wës ipakéitö ie'pa a, e' kuëkî ie'pa éna suluë ie' kí ane.

⁹ E' ukuökî ta ie' skà kabsuéne, e' pakéitö iëlpa a ñies. Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' kabsué tö diwö ena si'wö ñies bëkwö dökä dabom eyök kî et (11), e' qos tö ye' dalöieke.

¹⁰ Mik ie' tö ikabsué e' paké iyé a ena iëlpa a, eta iyé tö iuñé:

—¿Ì kiane chë be' kî kabsuë e' wa? Ttsëskua be' mì ena be' ëlpa ena ye', sa' kawöta be' dalöiök.

¹¹ Ie' ëlpa éna iar suluë. Erë iyé tö ibikeitsé taië: ¿ì kébisué José tö es?

José watuéttsa iëlpa tö

¹² Ká et ta José ëlpa míyal dò Siquem iyé iyiwak wëttsë kākō yulök. ¹³ Eta Jacob tö iché José a:

—Be' ëlpa tso' tsinet Siquem iyiwak kkö'nuk. Ye' kî ikiane tö be' yú isaük.

Eta José tö iüté:

—E' buaë. Ye' mí isaükrak.

¹⁴ Jacob tö iüté:

—Ēkēkē. Be' yú be' ělpa sauk, is itso'rak, is iyiwak tso' ñies. E' wa be' wā ye' a itté dōmine.

Etā Jacob tö ie' patkēmi. Ie' e' yéttsa Hebrón ké kkue kī mīā Siquem. ¹⁵ Eē ie' shkōdur chò kañika, e' kuéwā wēm eköl tō tā e' tö ie' a ichaké:

—Ĵl yulök be' tso'?

¹⁶ Ie' tö iüté:

—Ye' tso' ye' ělpa yulök. ĴBe' kē wā ijcher wē ie'pa tso' ye' yé iyiwak kkō'nuk?

¹⁷ Wēm e' tö iüté:

Ie'pa kē ku'ia ĩe. Ie'pa mineyalbak. Ye' ittò ttsérak tö ie'pa mi'keā Dotán.

Etā ie' mīā ĩēlpa yulök. Etā ie'pa kuéitō Dotán. ¹⁸ Etā ĩēlpa tö ie' sué kamiē tö ie' datse. Kam idò e' dalewa ĩēlpa kawō mérak ñi a ie' ttowa. ¹⁹ Ichérakitō ñi a:

—Kabsaukwak datse. ²⁰ Ittōwasō. Inú batröomisō kauk kē a di' tā' ese a. Etā ichòsö tö iyiwak sulusi ie' katéwa. Es ie' kabsuē e' kē wā tkōpa yēs.

²¹ Mik Rubén tö ttè e' ttsé, etā ie' éna ĩēl tsatkak. E' kueki ie' tö iché ĩēlpa a:

—Kè ittarwā. ²² Kè a' tö ie' pé tkö'uk. A' tö iómi kauk i' a. Kè a' ulà mukā iki.

Rubén éna José tsatkak tsèmine iyé a, e' kueki ie' tö iché ie'pa a es. ²³ Erè mik José debitu ĩēlpa ska', etā ie'pa tö ie' datsi' kitkēule bua', e' yéttsa. ²⁴ Etā iklö'wēwārahitō batréemi, kauk tso' di' blóie, erè kē iwà tā' ese a.

²⁵ E'ukuökī tā ie'pa e' tuléwā chkök, e' shuā ie'pa isué tö taiē Ismael aleripa datse. E'pa datse Galaad michoē Egipto dalì dami iwā e' watauk. Kameio kī ie'pa wā kiò alar buaē e' dami. Ñies kiò masmas kiè bálamo ena mirra e' dami iwā. ²⁶ Etā Judá tö iché ĩēlpa a:

—Se' ël ttéwəsö t̄a e' tté blésö, e' t̄a e' wa ʒ̀i buaë dõmi se' ulà a? ²⁷ Ye' ichè buaë idir tō iwatauttsəsö Ismael aleripa a. Ie' dör se' ël se' yami ekka, e' kuək̄i kè sō ittõw̄a.

E' mène buaë iëlpa a. ²⁸ Mik íyi wataukwakpa datse Madián e'pa tkami ee, et̄a ie'pa tō iël yéttsa kauk a watuéttsarakitō Ismael aleripa a inuköl wõmule dõka dabom böyök (20) ské ekkè. Es Ismael aleripa wa José minets̄er Egipto.

²⁹ Mik Rubén debitu kauk kkò ki, et̄a kè iël ku'ia. E' tō ie' eriawé taië. E' kuək̄i idatsi' jchélor. ³⁰ E' ukuök̄i t̄a, ie' mía iëlpa ska' t̄a ichéitō ie'pa a:

—Se' ël tsirla kè ku'. ʒ̀Wes ye' e' ùmi?

³¹ Et̄a ie'pa tō chibola ttéw̄a t̄a e' pé wa José datsi' patiékarakitō. ³² Et̄a datsi' e' patkémiiitō iyé a t̄a ichémi ia: “Datsi' i' kué sa' tō. Ì saú bua'ie. ʒ̀Kè idör be' alà datsi'?”

³³ Et̄a Jacob tō iché: “¡Tó, i' dör ye' alà datsi'! Iyiwak sulusi wésele tō ye' alà ttéw̄a katéwa.” ³⁴ Et̄a Jacob tō idatsi' jchéloyar eriane kuēki. Et̄a datsi' tso' iëno mik schõnew̄a ese iékaitō. Et̄a ilà blënew̄a e' eriaitséitō ká taië. ³⁵ Et̄a ila'r, wëpa ena alakõlpa, e'pa kos de ie' pablök, erè kè ie' pablër yës. Ikí iuke taië shute ilà dalërmik. Ie' tō iché: “Ye' schó eriaitséraë dè mik ye' duow̄a ekkè, es ye' dõraë ie' ska'.”

³⁶ Et̄a madiánwakpa demi Egipto. Ee ie'pa tō José watuéttsa wëm kiè Potifar e' a. Wëm e' kaneblöke Egipto blú a. Potifar dör Egipto blú tsatkökwakpa e' wökir.

38

Judá ena Tamar

¹ E' kèwö ska' t̄a Judá e' batséttsa iëlpa yöki mía senuk wëm kiè Hirá e' ska'. E' serke ká kiè Adulam. ² Ee Judá tō alaköl sué eköl. E' dör wëm canaánwak kiè Súah e' alà

busi, e' ta ie' senéwa. ³ E' ukuöki ta iduneka ta ilà kune wëm, e' kiè mékaitö Er. ⁴ E' ukuöki ilà skà kune wëm, e' kiè mékaitö Onán. ⁵ E' ukuöki ta ilà skà kune wëm, e' kiè mékaitö Selá. E' kune mik ie' serke ká kiè Quezib, ee eta.

⁶ Judá tö alaköl yulé senowaie ilà kibi kiè Er e' ta. E' kiè Tamar. ⁷ Eta Er serke suluë shute Jehovahä. E' kueki Jehovahä tö ittéwa. ⁸ Eta Judá tö iché Onán a:

—Be' kawöta senukwa be' dabököt ta alà kòka be' ël blënewa e' a wes se' wakpa a imeneatbak es.

⁹ Onán éna iane tö ie' alà kurmi kos ischó ta, e' kè dör ie' wák ala'r. E' kueki mik ie' serke ischó ta, eta bet ta ie' e' skéu bänet as kè alà kòka ischó ta. Es ie' kè wa iël a iditséwö meneat. ¹⁰ E' dör suluë ichók Jehovahä a, e' kueki ie' tö Onán ttéwa ñies. ¹¹ Eta Judá tö iché iyak Tamar a:

—Be' yú senuk be' yé u a wes schó es dò mik ye' alà Selá talane eta.

Erë Judá tso' Tamar kitö'uk. Ie' ibikeitsé tö Selá duöwami wes iëlpa duolur es. Es Tamar minea senuk iyé ska'.

¹² Ká de taië ta Judá alaköl dör Súah alà busi e' blënewa. Ie' schó kéwö tka ta ie' mía ká kiè Timnat, wé itso'rak ie' obeja köyök tök ee. Ie' yami kiè Hirá e' dör adulamwak, e' mí ie' ta ie' wapiöuk. ¹³⁻¹⁴ Tamar tö isuë tö Judá alà kiè Selá, e' detke këchke erë kè ie' senéwa ie' ta. E' wa ie' wa ijchenewa tö Judá tö ie' kitö'wé Selá wa. E' kueki mik ie' wa ijchenewa tö inuaki mía Timnat iobeja köyök tök, eta ie' e' paiöke schóie e' mane'wéttsaneitö. Iwö pabakéwa datsi'tak wa as kè yi a iwërwa. Eta imía ká kiè Enaim. Ee ie' e' tkéser Timnat ñalé kkò a.

¹⁵ Mik Judá tö Tamar sué ta ie' ibikeitsé tö e' dör alaköl sulusi iwö pabakéwa e' kueki. ¹⁶ Eta ie' mía iwöki. Kè ie' wa ieri ta' tö e' dör ie' yàk. Eta ichéitö ia:

—¿Se' ser ñita?

Etā Tamar tö iché ia:

—¿Ì meke be' tö ye' a iskéie?

¹⁷ Etā Judá tö iiuté:

—Ye' chibo patköke be' a etö iskéie.

Ie' iiuté:

—Èkèkè. Erë be' íyi tsá múat ye' a dò mik be' tö chibola patké etā.

¹⁸ Judá tö ie' a ichaké:

—¿Ì kiane be' kī tö ye' imèat be' a?

Etā ie' tö iiuté:

—Be' tabechka tso' e' kiè shtoie, e' múat ye' a ikichaë. Ñies be' shko kéli múat ye' a.

Judá tö imé ia tā ie' sené ie' tā. Etā alaköl duneka. ¹⁹ E' ukuökī tā Tamar mía iu a etā idatsi'tak wa iwö pabakéwa e' yéttsaitö. Etā ie' e' paiéne schó es.

²⁰ E' ukuökī tā Judá tö chibo patkémi iyami adulamwak e' ulà a as ie' tö imù alaköl a as alaköl e' tö ie' íyi méat alaköl ulà a e' mùbitüne. Erë ie' yami kè wā alaköl e' kuneia. ²¹ Etā ie' tö ká e' wakpa a ichaké:

—Alaköl sulusi e' dör enaimwak atéat ñala ska', ¿wé e'?

Etā ie'pa tö iiuté:

—Íe alakölpa sulusi kè dè'.

²² Etā ie' biteane Judá wörkī tā ichéitö ia:

—Kè ye' wā alaköl kune. Ye' tö ichaké ká e' wakpa a. Ie'pa tö ye' a iché: 'Íe alakölpa sulusi kè dè'.'

²³ Judá tö iiuté:

—As ye' íyi tsúatitö es kè yi tö sa' jaewēpa. Kè ye' iane iwiie. Ye' tö ichibo patkémi be' ulà a, erë kè be' wā alaköl kune.

²⁴ Etā si' mañat ulatök tā Judá kī biyò de tö:

—Be' yàk Tamar e' sene' wēpa kuā'kī tā. Ie' duneka.

Età Judá tö iché aneule:

—¡lyóttsa tá iña'úwa!

²⁵ Erë mik ie' yekettsa ie'pa tö ttèwà, e' wöshà ie' ttè mémi inuàki a: “Yi íyi a'tser ye' ulà a i', e' wák tö ye' duéka. Be' isaú. ¿Yi kiè shto tabechka i' ikichaë ena shko kéli i'? ¿e' suule be' wà?” ²⁶ Mik Judá tö ie' íyi suéwà iyàk ulà a tá ichéitö: “Alaköl i' dör buaë. Kè ye' wà iulabatse ye' alà Selá tá. Ye' e' wamblé sulu ie' ki.” Età kè ie' seneia ie' tá.

²⁷ Tamar alà kune klò wák dör wëpa. ²⁸ Itsörke e' wöshà, età eköl ulà dettsa kewe. Età ie' kkö'nukwak tö datsi'kicha batsë e' muéwà ilà ulà mik tá ichéitö: “I' ék kune kewe.” ²⁹ Erë e' wöshäë bet tá alà ulà tiéwane etökichane età iëk kune keweie. Età ikkö'nukwak tö iché ia: “¿Wes be' kune keweie?” E' kuëki ikiè mékaitö Fares.* ³⁰ E' ukuöki tá, iulà a datsi'kicha tkër batsë e' kune, e' kiè mékaitö Zérah.

39

José tkashkar Potifar alaköl ulà a

¹ José minetsarak iwà Egipto. Ká e' ki wëm tso' eköl kiè Potifar, e' tö ie' tuéttsa Ismael aleripa a. Wëm e' kanebloke Egipto blú a. Ie' dör Egipto blú tsatkökwakpa wökir. ² Erë Jehová tso' José tá, e' kuëki ì qos kanewëkeitö e' dökettsa buaë iwökir egiptowak e' ska'. ³ Iwökir tö isué tö Jehová tso' José tá, e' kuëki ì qos kanewëkeitö e' dökettsa buaë. ⁴ E' kuëki iwökir ki ikiarke taië. Ie' tö iméka ie' wák kimukwakie. Ñies imékaitö ie' íyi qos e' kuebluie. Ie' wà íyi qos tso' e' kkö'nekeitö. ⁵ Mik Potifar tö ie' méka íyi qos kuebluie, età Jehová er buaë chémi Potifar a. Ie' íyi qos tso' iu a ena kañika e' qos mir buaë. ⁶ José tö Potifar íyi ulitane kkö'neke buaë. E' kuëki Potifar kè wöki ì wëneia yës. Ì ñak ie' éna e' è bikeitsekeitö.

* 38:29 Fares: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè tkabitü keweie.

José wák dör bua'bluká. ⁷ Ká de iki taië etá iwökir alaköl wöbatseká iwa. Ká et tá ie' iché ia:

—Be' senúka ye' tá.

⁸ Erë José kè wá ie' ttè iütène tá ichéitö ia:

—Ye' ttò ttsó. Ye' wökir íyi ulitane méat ye' ulá a sunoie. Ye' tso' íe, e' tá kè ie' tkine ie' íyi kos kî. ⁹ Ye' tso' ie' u kueblu kibiie. Ye' wökir kè wá ì kkëone ye' kî. Be' è kè meneat iwá ye' a be' dör ie' alaköl e' kueki. ¿Wes ye' tö ì sulu i' wamblèmi be' tá? ¿Wes ye' tö ì sulu wamblèmi Skéköl kî?

¹⁰ Këkraë alaköl tö ie' a icheke: “Be' senú ye' tá.” Erë ie' kè tö iütetá' yës. Ie' tö iulawaté këkraë. ¹¹ Ká et tá ie' tkawá weshké íyi kanéuk etá iwökir alaköl e' è tkër. ¹² Etá iwökir alaköl tö ie' klö'wéwá idatsi' a tá ichéitö ia:

—Be' senú ye' tá.

Erë ie' tkashkar iulá a míá tuneule. Ie' datsi' yënettsaat alaköl ulá a. ¹³ Mik iwökir alaköl tö isué tö José datsi' atë ie' ulá a ¹⁴ etá ie' tö ikanè mésopa kié tá ichéitö ie' pa a:

—Isáú, ye' wëm wá hebreowak dë'bitü e' tso' se' wayuök. Ie' dewá ye' ska'. Ie' senakka ye' tá kësik wa erë ye' aneká taië. ¹⁵ Mik ie' ittse tö ye' aneká taië tá ie' tkashkar tuneule. Ie' datsi' yënettsaat e' atë ye' ulá a.

¹⁶ E' ukuökî tá ie' tö José datsi' blé kkayënoie iwëm a mik idene etá. ¹⁷ Mik iwëm dene, etá ipakéitö ia tá ichéitö ia:

—Be' wá hebreowak dë'bitü kanè mésoie, e' tkawá weshké ye' ska'. Ie' senakka ye' tá. ¹⁸ Erë mik ye' aneká taië, etá ie' tkashkar tuneule tá idatsi' atë tër íe. ¹⁹ Es be' kanè méso tö ye' dalöswéwá.

Mik iwökir tö ttè e' ttsé etá iluneká taië. ²⁰⁻²¹ José klö'wéwaitö wötökwa patkéitö wé Egipto blú bolökpa tso' wötëule ee. Erë Jehová tso' José kimuk s'wöto wé a ñies. Ie' er bua' chöke ia. Ie' tö s'wöto wé wökir ké er buaë chök

ia. ²² S'wöto wé wökir tö iméka s'tso' wötërulewä malepa kôs kuebluie. José tö ì kôs weke s'wöto wé a e' k'ewö meke. ²³ Jehová tso' José ta. Ie' tö ikimeke as ì kôs döttsa buaë ie' a. E' kueki ì kaneweke José tö e' kè suëku'ia s'wöto wé wökir tö tö is imir.

40

Kabsuë böt e' wà paké José tö

¹⁻² E' ukuöki ta wëm dör Egipto blú a vino mukwakpa e'pa kueblu ena wëm dör blu' a pan yuökwakpa e'pa kueblu, e'pa bül tö iblú tsiriwéka. E' kueki ie' uluneka ie'pa ki ³ ta ie'pa patkéitö wötëwä ikkö'nukwakpa kueblu e' u a s'wöto wé tso' e' a. Eë José tso' wötëule ñies. ⁴ Eta Egipto blú kkö'nukwakpa e' kueblu tö José ké wëpa bül ñe'pa kkö'nuk. Eë ie'pa sené wötëule ká taië.

⁵ Ká et nañewe ta ie'pa bül kabsuë kuä'ki kuä'ki. E' wà dör kuä'ki kuä'ki. ⁶ Bule es bla'mi ta José debitu isauk. Ie' tö isuë tö ie'pa eriane. ⁷ E' kueki ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Iók i'ñe ta a' wö wër siar?

⁸ Ie'pa tö iiuté:

—Sa' kabsuë, erë kè yi ku' sa' a iwà pakök.

Ie' tö iché ie'pa a:

—¿A' kè wä ijcher tö Skëköl tö s'kabsuë e' wà chëmi se' a? ¿Ima a' kabsuë? E' chó ña.

⁹ Eta blu' a vino mukwakpa kueblu e' tö ikabsuë paké ia ta ichéitö:

—Ye' kabsuë tö uva kicha me'r ye' wösha ¹⁰ e' ulà tso' mañat. E' dapëneka e' wörkua bune taië ta iwörkua míane iwóliie e' yua' tso' taië. ¹¹ Egipto blú tka' a'tser ye' ulà a. E' a uwawöli diò tuéeyö. E' ukuöki ta ye' wák tö imé blu' a. Es ye' kabsuë.

¹² José tö iché ia:

—Be' kabsuè e' wà kiane yènu*k* i' es: Be' tò uva kicha ulà kébisuè mañat. E' wà kiane yènu*k* ká mañat. ¹³ Ká mañat ta blu' tò be' shuleraë. Be' kané meraneitö be' a. Vino meranebö ie' a wes be' tò io' kuaë es. ¹⁴ Be' we'ikèyö, mik iwà tka, eta kè be' éna ye' chökwa. Ye' tté chó blu' a as itö ye' yöttsa íe. ¡Be' er buaë chó ye' a! ¹⁵ Ye' dör hebreowak e' ekiblè'wābitu ie'pa tö. Ye' kè wā ì sulu wamblène. Ye' tso' wötèule é.

¹⁶ Mik blu' pan yuökwakpa kuēblu e' tò isué tò José tò iyami kabsuè e' wà paké ta idettsa buaë eta ie' tò ie' icha paké ia ñies. Ie' iché:

—Ye' kabsuè tò ye' wā k*kó* dami mañal ye' wökir ki, e' a pan saruru dami. ¹⁷ K*kó* tkër k*k*ke ék e' a pan dami blu' a daklili. Erë pan dami ye' wā k*kó* a ye' wökir ki e' ñeke dù tö.

¹⁸ Eta José tò iché ie' a:

—Be' kabsuè e' wà kiane yènu*k* i' es: k*kó* mañal e' dör ká mañat. ¹⁹ E' wà kiane chè tò ká mañat ta blu' tò be' kuli' tökök patkeraë, ta be' nu kichatkerakā kal ulà a. Dù tò be' nu katerawa.

²⁰ Ká de mañat ta blu' tò iduéswo tkö'wé chkè wa di'yè wa taië ikueblupa ulitane kaneblöke ie' a e'pa a. E' shua ie' tò ivino mukwakpa kuēblu ena ipan yuökwakpa kuēblu e'pa bö*l* tsukbitu patké s'wöto wé a ikueblupa ulitane wörki. ²¹ Vino mukwakpa kuēblu e' a ikané méneitö. Ie' tò blu' a itk*a*' méne wes kuaë es. ²² Erë pan yuökwakpa kuēblu, e' patkém*i* nu kichatkèk*a* wes José tò iyé' es. ²³ Erë vino mukwakpa kuēblu e' kè er ane*i*a José ska'.

41

Egipto blú kabsuè bötökicha e' wà paké José tò

¹ Dwas de bök, e' ukuöki tã Egipto blú kabsué tö ie' dur di' kiè Nilo e' kkömik. ² Ie' isué tö baka deyal di' a kuktö. E' dör baka bua'buäe jani'janila. E' iëter chkök kuachka shüa. ³ E' itöki baka skà deyal kuktö di' a. Erë e' dör suluë sí sulula. E' míyal di' kkömik baka malè o'mik. ⁴ Etã baka sí sulula kuktö, e' tö baka bua'buäe kuktö e' katélur.

Eë tã blu' tĩ'nekã. ⁵ E' ukuöki tã bet ie' kapowãne tã ikabsuéne tö ì talarke kuò sù kiè trigo e' klò elka è a ila'k dekã kul. Ila'k e' dör bua'buäe iwö blubluë. ⁶ E' itöki iskà tskine e' klò elka è a ila'k dekã kul ñies, erë sulula idir. Siwã' datse diwö tskirke e' kke e' tö isiwéwã ña'wéwa suluë mía wö yabè è. ⁷ Etã ila'k kul siulewã sulu e' tö ila'k bua'buäe katélur seraã.

Blu' tĩ'nekã tã iéna iãne tö ie' kabsauke moki. ⁸ Erë bule es bla'mi tã ie' kabsué e' tö ie' eriawéka. E' kueki ie' tö Egipto íyi tötkökwakpa ena íyi jcher taië ese wakpa, kos tsuk patké. Ie' kabsué e' pakéitö ie'pa a. Erë ie'pa ulitane kè a ie' kabsué e' wà ãne. ⁹ Etã vino mukwakpa kueblu e' tö iché blu' a:

—A blu', erpa ye' éna idaa tö sulu ye' e' wamblé. ¹⁰ Mik be' ulunekã taië be' pan yuökwakpa kueblu ki ena ye' ki, etã be' tö sa' wötökwa patké' be' kkö'nukwakpa kueblu e' wé a. ¹¹ Kã et nañewe tã pan yuökwakpa kueblu kabsué. Ye' kabsué ñies. Sa' kabsué e' wà tã' ulawa ulawa. ¹² Eë wëm dur eköl duladula hebreowak, e' dör s'wöto wé wökir e' kané méso. Ie' a sa' tö sa' kabsué e' paké tã ie' tö iwà ché sa' a. ¹³ jIwamblène yësyësé wës ie' tö sa' a iyë' es! Ye' dene ye' kané a tã iëköl nu kichatkéka kal ulà a.

¹⁴ Etã blu' tö José tsuk patké tã iyéttsarakitö bet s'wöto wé a. José tsà téé buäe, e' paié buäe, tã ide ie'pa wã blu' wörki. ¹⁵ Blú tö iché ia:

—Ye' kabsué erë kè yi éna iwà ãne. Erë ie'pa tö iché ye' a tö buäe be' tö s'kabsué e' wà paké.

¹⁶ Ie' tō iuté:

—A kēkēpa e' kē yēnuk ye' a. Erē Skēkōl tō e' chēmi be' a be' kimoie.

¹⁷ Blu' tō iché ia:

—Ye' kabsué tō ye' dur di' kiè Nilo e' kkōmik. ¹⁸ Ye' isué tō baka deyal di' a kuktō. E' dör baka bua'buä jani'janila. E' iēter chkök kuachka shūa. ¹⁹ E' itōki baka skà deyal di' a kuktō. Erē e' dör suluë sí pola. ;Kē ye' wā baka suule sí poë suluë ká i' a ekkē chōkle! ²⁰ Etā baka sí sulula kuktō, e' tō baka bua'buä kuktō e' katélur. ²¹ Baka sí suluë e' tō baka bua'buä katélur erē kē iwēr tō ikatélur. Itso'ia sí poë wēs kēnet es.

“Eē tā ye' ti'neka. ²² Etā bet ye' skà kapowāne tā ye' skà kabsuéne tō ì talarke kuò sù e' klò elka è a ila'k deka kul. Ila'k e' dör bua'buä iwö blubluë. ²³ E' itōki iskà tskine e' klò elka è a ila'k deka kul ñies. Erē e' ala'k dör sulula. Siwā datse diwö tskirke e' kke e' tō isiwéwā ña'wéwa suluë mīa wö yabé è. ²⁴ Etā ila'k kul siulewā sulu e' tō ila'k bua'buä katélur seraā. E' kōs pakéyö s'tōtkōkwakpa a erē ie'pa shūa kē yi a iwā ane yēs.”

²⁵ Etā José tō blu' iuté:

—A kēkēpa, be' kabsué bötökicha, e' wà dör etkè. Ì weraē Skēkōl tō kukuie e' chök ie' tso' be' a kabsué a kam iwā tkò e' yöki. ²⁶ Baka bua'buä ena ala'k bua'buä e' wà dör etkè, e' dör duas kul. ²⁷ Baka sulula sí poë deka ibua'buä itōki ena ala'k suluë siulewā siwā wā, e' wà dör etkè. E' dör duas kul skà. E' duéswö wa ketba ardaē s'ki dò duas kul e'. ²⁸ Ì weraē Skēkōl tō kukuie e' chök ie' tso' be' a wēs ye' tō be' a ichétke es. ²⁹ Kewe dalì wōrdaē taië Egipto kōs a dōka duas kul. ³⁰ E' ukuōki tā duas skà datskene kul e' dör ketba taië duéswö. Bli e' tō Egipto kōs sulu'werawā. E' kueki duas kul buä e' a dalì wōne taië e' kē arpaia yi

éna. ³¹ Bli ardaë tajë darërë, e' kueki dali wönebak tajë e' peli kè wërpaia yës. ³² A kèkëpa, be' kabsué bötökicha, e' wà kiane chè tö Skëköl tö iwëraë mokië. Bli döraë se' ki bet.

³³ A kèkëpa, be' kawöta wëm yulök eköl erbikò buaë wà íyi jcher tajë ese. E' múka ká kuëbluie. ³⁴ Ikaneú i' es: wëpa yuló as ie'pa mi' Egipto kos a daliwö kak blök daliwö tso' tajë duas kul e' dalewa. Mik daliwö tso' doka sako skel eta ikió ia sako et blënoie ketba yöki. ³⁵ Ie'pa a ichó tö daliwö ñe' kos dapa'ú bánet bánet ká tso' kos Egipto e' a. E' kkö'nuk patkó be' wák tö sulitane tioie. ³⁶ Es daliwö blërdaë a' wakpa ulitane a as ie'pa kè ttò ketba tö mik ketba duéswö de s'ki eta.

José yöne Egipto wökirie

³⁷ Ì ché José tö ie' a e' mène buaë ie' a ena ikueblupa kos e'pa a. ³⁸ E' kueki ie' tö iché ie'pa a:

—Wëm i' a Skëköl Wiköl tso'. Kè se' a wëm skà kurpa wes ie' es.

³⁹ Eta ie' tö iché José a:

—Skëköl tö íyi ulitane ikkë e' kkaché be' a. E' kueki be' erbikò buaë, be' wà íyi jcher tajë sulitane tsata. ⁴⁰ Be' tkekekayö ye' ká kos e' wökirie. Sa' wakpa kos tö be' ttò dalöieraë. Ye' eköl è dör kibiie be' tsata, ye' dör blu' e' kueki. ⁴¹ I' ñe ye' tö iché tö be' dör Egipto wökir kibi. ⁴² Eta blu' tö iulatsio tso' iwä ikka shtoie, e' yéttsa iéwa José ulatska a. José paiéraitö datsi' bua' bua ese wa. Ñies bulë dör oro ese iéwaitö José kuli' a et. ⁴³ E' ukuökí ta ie' tö José ké e' tkökka shkök karreta shköke ie' karreta itöki e' ki. Ie' tö ie'pa welepa patkëmi kewe ichök pë' a aneule: “¡A' e' skó! ¡Kawö mú se' wökir kibi datse as e' tkömi!” Es ie' tö José yué Egipto wa' ñe e' wökirie.

⁴⁴ Etā blu' tō iché José a:

—Ye' dör Egipto blú erë kè ye' a ì onuk ká i' kī, be' kè wā ikéwö mène e' tā.

⁴⁵ Ie' tō José kiè mékā Safenat-panéah egiptowak ttò wa. Ie' tō tayë kiè Asenat e' mé José a senowāie. E' dör wëm kiè Potifera e' alà busi. Potifera dör egiptowak sacerdote* eköl. Ie' kaneblöke ká kiè On ee. Es José ate Egipto wa'ñe e' wökirie. ⁴⁶ Mik ie'pa wā José dë'bitū blu' ska', e' kéwö ska' tā ie' kī duas tso' dabom mañayök (30).

José e' chéat blu' a tā imítke ikaneuk Egipto kōs a. ⁴⁷ Duas kul tsá shūa dali wöne taië shūte. ⁴⁸ Daliwö e' kōs kak dapa'wé José tō tā ibléitō ká wa'ñe. Wé dali e' wöne ese wakpa ká a ibléat u tso' daliwö blóie ese a. Es ibléitō ká ulitane tso' Egipto e' a. ⁴⁹ Ie' tō daliwö dapa'wé taië wës dayë tséwö kè ishtar es. E' kuekī ie' kè wā ishtaneia.

⁵⁰ Ketba kéwö kam döwa e' yöki José alaköl kiè Asenat, e' alà kune böl wëpa. ⁵¹ Mik ilà tsá kune, etā José tō iché: “Skëköl tō ye' bak erianuk ena ye' yamipa e' kōs chöwéwa ye' éna.” E' kuekī ikiè mékaitō Manasés.† ⁵² Mik ilà skà kune, etā ie' iché: “Skëköl tō ye' a alà mé ká wé kī ye' bak weinuk taië ee.” E' kuekī ikiè mékaitō Efraín.‡

⁵³ Duas kul dali wöne taië Egipto e' tka. ⁵⁴ E' ukuöki tā duas kul skà debitū e' dör ketba poë duéswö wës José tō iyë' es. Ketba de ká wa'ñe erë Egipto kōs a chkewö tso'. ⁵⁵ Mik Egipto wakpa teketke ketba tō, etā ie'pa mīa iblú a chkewö kiök. Ie' tō iché iarak: “A' yú José ska' tā ì kōs chéitō a' a e' wā iütó.”

* 41:45 sacerdote: Sacerdote i' kè dör wës i'ñe itso' es. E' skéie ie'pa dör egiptowakpa siwā' e' wā kaneukwakpa. † 41:51 Manasés: Hebreoie s'kiè e' wā kiane chë ichöwéwa ye' éna. ‡ 41:52 Efraín: Hebreoie s'kiè e' wā kiane chë alà kéka ö dali wör.

⁵⁶ Mik ketba de ká wa'ñe, etá José tó dali tso' bléule iwé a e' kos kköppée chkwö watu Egipto wakpa a. Ketba kí datse tajë shute. ⁵⁷ Ká ulitane wakpa a kè ì ku'ia katanoie, e' kueki ie'pa de Egipto chkwö taük José ska'.

42

José ëlpa mía Egipto

¹ Mik Jacob wá ijchēnewá tó chkwö tso' Egipto watuè, etá ila'r a ichéitō: “¿Iók a' iēter ñi saük è? ² Ye' a iyēne tó chkwö tso' Egipto. A' yú ee chkwö taük as kè se' duòlur ketba wa.”

³ Etá José ëlpa dōka dabop, e'pa míyal Egipto chkwö taük. ⁴ Erë Jacob kè wá ilà Benjamín, e' dör José ël táie imì wa, e' patkēnemi iēlpa tã ie' ibikeitsé dö' ì tkò itã ñalã kī. ⁵ Ketba tso' tajë Canaán e' kueki tajë Canaánwakpa míyal chkwö taük Egipto. Esepa shua Jacob ala'r mirwarak chkwö taük ñies.

⁶ José dör Egipto ká kueblu. Ie' tó chkwö watuēke sulitane datse itaük e'pa a. Mik iēlpa demi iwörki, etá ie'pa wöewa dò ìski ie' dalöiök. ⁷ Ie' tó ie'pa suéwa bet tó ie'pa dör iēlpa. Erë ie' e' éwa iyöki wes kè ie' wá isuule es. Kè ie' e' kkayēnewá ie'pa a tó ie' dör ie'pa ël. Etá ie' tó iēlpa chaké kēsik wa:

—¿Wé a' sekkēpa bite?

Ie'pa tó iüté:

—Sa' bite Canaán chkwö taük be' ska'.

⁸ Ie' tó ie'pa suéwa, erë ie'pa kè wá ie' sunewa. ⁹ Ie' tó iēlpa kēbisu' e' anewá ie' éna. Ie' tó iché ie'pa a:

—A' dör sa' bolökpa datse sa' saük tó wes a' dōwami ñippök sa' tã e' aloka sa' kī.

¹⁰ Ie'pa iüté:

—A kékëpa, e' kè dör es. Sa' kè dör a' bolökpa. Sa' debitu chkewö è taük. ¹¹ Sa' qos i' e' yé dör eköl è. Sa' serke buaë yësyësë. Kè sa' dör yi bolökpa.

¹² Ie' tö ichéne ie'pa a:

—Au. A' sekké tso' kachök. A' datse sa' ká saük tö wes a' döwami ñippök sa' ta e' aloka sa' ki.

¹³ Erë ie'pa tö iüté:

—Sa' tso' be' wörki wes be' kanè mésopa es. Sa' doka dabom eyök ki böl (12). Sa' yé dör eköl è. Sa' serke Canaán. Sa' ël tsirla ék e' ate sa' yé ta. Iëköl blënewatke.

¹⁴ Erë ie' tö iskà chénerakia:

—Ye' ichétke tö a' dör sa' bolökpa. ¹⁵ Egipto blú ttò wa yö ichè a' a tö a' kè wa a' ël tsirla e' dè' íe, e' ta a' kè mi'pa ká i' ki. Es ye' isuëmi tö a' ttò moki. ¹⁶ A' eköl yú a' tsirla tsukbitu. A' malepa ate wötëule. Es ye' wa ijchermi tö a' ttöke e' dör moki. E' kè yëne, e' ta a' dör sa' bolökpa. E' chéyö Egipto blú ttò wa.

¹⁷ Ie' tö ie'pa wötéwa sekká doka ká mañat. ¹⁸ Ká de mañat eta ie' tö iché iarak:

—Ye' tö Skëköl dalötseta'ka. Ì cheke ye' tö a' a e' ú, e' ta ye' kè tö a' ttökwa patkepa. ¹⁹ Yëne tö a' dör wëpa ttò moki ese, e' ta a' eköl múat wötëule. A' malepa yúne, chkewö tsúmi a' yamipa tteke ketba tö e'pa a. ²⁰ E' ukuök ta a' ël tsirla e' tsúbitu ye' a suè. Es ye' tö isuëmi tö a' ttöke e' dör moki. E' kè dör es, eta a' duöralur.

Eta ie'pa tö iché: “E' dör buaë sa' a.” ²¹ Eta ichéraitö ñi a:

—Mokië se' e' wamblë' suluë se' ël José ta. Mik ie' kköyë' taië se' a tö ì sulu kè wamblar ie' ki érë se' isu' tö taië ie' eriane, erë kè e' ska' se' tkine. E' nuí ki se' weirke i'ñe.

²² Eta Rubén tö iüté:

—Ye' tō iyē' a' a: “Kè ì wamblar José k_i.” Erē a' kè wā ye' ttò iutēne. E' kuēk_i i'ñe tã se' kawōtã idu'wã e' nuí patauk.

²³ José ttōke iēlpa tã egiptowak ttò wa e' pakekene o'ka tō ie'pa a iwakpa ttò wa. E' kuēk_i ie'pa kè wā ijcher tō ie'pa ttōke e' ane ie' éna. ²⁴ Mik ie' tō ie'pa ttōke e' ttsé, etã ie' e' skéttsã míã bánet iuk. Mik ie' er dekane ttoie, etã ie' dene ie'pa ska'. Ie' tō Simeón yōktsã patké tã ipayuéwarakitō iēlpa wörk_i. ²⁵ E' ukuök_i tã ie' tō ikanè mésopa patké iēlpa sku' wà iök chkewō wa. Ñies ichéitō iarak: “Ie'pa chkewō e' ské iówã iwakpa bil ekkē sku' a. Ñies chkè bakómirakia ñē ñalã k_i.” Etã ie'pa tō iwé wēs ie' tō iché iarak es. ²⁶ E' ukuök_i tã ie'pa tō ichkewō mékã iburro k_i tã imíyal.

²⁷ Mik ie'pa demi ñalã k_i wé ie'pa kapökerö ee etã ie'pa eköl tō isku' a burro chkò tso' e' kkò wöttsée iburro tioie tã isué tō inuköl àr sku' shuã. ²⁸ Ie' tō iché iēlpa a:

—¡Isaú! Ye' inuköl mébitune ie'pa tō e' àr sku' a.

Ie'pa ulitane suane taië eriane taië. Ichéraitō ñi a:

—¿Ì wamblök Skéköl tso' se' tã?

²⁹ Mik ie'pa demine Canaán, etã ì tka ie'pa tã Egipto e' kōs pakéraitō iyé a. Ie'pa tō iché ia:

³⁰ —Kã e' wökir e' tté sa' tã kēsik wa. Ie' tō iché tō sa' dör ie'pa bolökpa. ³¹ Sa' tō iché ia: “Sa' serke buaë. Kè sa' dör yi bolökpa. ³² Sa' dökã dabom eyök k_i böl. Sa' yé dör eköl è. Sa' èl eköl blēnewatke, iëköl atē sa' yé tã Canaán.”

³³ Etã ie' tō sa' iuté: “A' ttò mok_i, e' tã a' èl eköl e' múat iē ye' ska' etã chkewō tsúmi a' yamipa a. ³⁴ Erē a' èl tsirla ék e' tsúbitu ña suè. Es ye' wã ijchermi tō a' ttò mok_i. A' tō iwé es, e' tã ye' tō a' èl èmimine. Ñies a' íy tuèmi bua' sa' kã i' k_i.”

³⁵ Mik José ělpa tso' isku' wakkauk, etā ie'pa isué sku' a inuköl deyal parratulewā. Mik e' sué, etā ie'pa tkirulune iyé ñies. ³⁶ Jacob tō iché iarak:

—A' tso' ye' mukat alà kè tā'. José blēnewā se' yöki. Simeón ñies, kè ku' se' tā. I' tā Benjamín kiane tsēmi a' ki darē wa. Kēkraē ye' weirke.

³⁷ Rubén tō iché iyé a:

—Benjamín múmi ye' a. Ye' tō ikkö'neraē buaē. Ye' wā idōrane be' a. Ye' kè wā idē'ne, e' tā ye' alà bōl e' ttōlur.

³⁸ Ie' tō iiuté:

—Ye' alà kè mīne a' tā. Iēl José du'wā tā ie' è dawāia. Dō' ì sulu tkò ie' tā ñalā ki, e' tā kēkēla i' duōmiwā ilà dalērmik tā a' iane iwiie.

43

Benjamín ělpa wā imítser Egipto

¹ Ketba tkēneia darērē Canaán. ² Chkewō dē'biturak iwa Egipto, e' enewa. Etā Jacob tō iché ila'r a:

—A' yúne chkewō skà taük se' a.

³ Erē Judá tō iiuté:

—Wēm tso' eē e' tō iyē' sa' a yēsýēsē: “A' kè wā a' ěl tsirla dē' íe, e' tā a' kè tō ye' suepa.” ⁴ Be' tō sa' ěl tsirla émi sa' tā, e' tā sa' mi'mi chkewō taük be' a. ⁵ Erē be' kè tō ièmi sa' tā, e' tā kè sa' mīne. Wēm e' tō sa' a iché: “A' kè wā a' ěl tsirla dē' íe, e' tā kè a' tō ye' suepa.”

⁶ Jacob tō iiuté:

—¿Iók a' tō ì sulu wambleke taiē ye' ki? ¿Iók a' tō iché wēm e' a tō a' ěl skà tso'ia eköl?

⁷ Ie'pa tō iiuté:

—Wēm e' tō sa' chakéwāie darē wa: “¿A' yé tso'ia ttsē'ka? ¿A' ěl skà tso'?” Kè wes sa' a ionukia. Sa' kawōta

iiütök yësyësë. Sa' kè wà ijcher tö wëm e' tö sa' a ichémi:
 “A' èl tsúbitu ye' a suè.”

⁸ Judá tö iché ie' a:

—Se' senakiã, e' ta be' alà ómi ye' ta. Ye' tö ikkö'neraë.
 Es be' ena sa' ena se' ala'r kôs kè duöpalur ketba wã. ⁹ Ye'
 e' chò ie' skéie. Ì de wes ie' ta, e' nuí tueraëyö. Ye' kè wã
 ie' dë'ne be' ska', e' ta ye' iane iwiië kékraë. ¹⁰ Kè sö kawö
 chöuk taië. Warma i' ta sa' daretke bötökicha.

¹¹ Iyé tö iiuté:

—E' ma kè wes ionuk. A' tö iú i' es: A' sku' a íyi bua' bua
 tso' se' ká a, ese kak tsúmi wëm e' a. Bálsamo elkela ena
 bul alí elkela ena kiò masmas ena mirra ena kalwö wödalo
 katanoie ese kôs kak tsúmi ia elkela. ¹² Nies inuköl tsúmi ia
 jaishet dökã bötökicha. Wé a' wã idë'ne e' tsúmine múne
 ia a' wák ulawa dö' ie' wöã ká ché'wa. ¹³ A' yúne wëm e'
 ska'. Alà tsúmi. ¹⁴ Skököl Diché Ta' Íyi Ulitane Tsata e' a
 ikiéyö as wëm ñe' tö a' saù er siarë wa ta imú tö be' èl ena
 Benjamín óbitune. Ye' atë alà kè ta', erë ¿wes ye' e' ùmiiã?

¹⁵ Eta Jacob ala'r tö íyi kak ié, ñies inuköl ié jaishet
 dökã bötökicha. Nies Benjamín mirak iwã ta imíyal. Mik
 idemirak José ska' ¹⁶ eta ie' isué tö Benjamín debitu ie' pa
 wã. Ie' tö iché iu kuëblu a:

—Wëpa wikkë tsúmi ye' u a. Be' yú baka ttökwã elka e'
 kaneú se' a. Ie' pa chköke i' ñe ye' ta dibata a.

¹⁷ Eta iu kuëblu tö iwakanewé wes ichéitö ia es. Imít-
 serak iwã e' ta José u a. ¹⁸ Erë taië ie' pa tkinewã imítserak
 iwã José u a e' kuëki. Ie' pa ttöramirak ñita: Ie' pa tso'
 se' kitö'uk. Ie' pa tö inuköl ië'mi se' sku' a e' nuí tkëne
 se' mik. E' nuí kuëki ie' pa tö se' klö'werawã kaneblök
 ie' pa a kanè mésopaie kè patuë ta' ese. Nies se' iyiwak
 klö'werawarakitö nuí ki.

¹⁹ Mik ie'pa demi u wékkö a, etä ie'pa de tsinet u kueblu wörki ²⁰ ta ichérakitö ia:

—A kékëpa, suköt sa' dë' ie chkewö taük. ²¹ Erë sa' dë'mi wé sa' kapökerö ee ta sa' sku' kos kkò wöttsee ta e' a kos sa' tö chkewö to' e' inuköl kuéne sa' tö seraa. E' debitune sa' wa mène. ²² Nies sa' wa inuköl skà de chkewö kí tuöie. Erë kè sa' wa ijcher yi tö sa' inuköl ië'kane sa' sku' a.

²³ U kueblu tö iüté:

—Kè a' tkinuk. Kè a' suanuk. Ye' tö a' chkewö pato' e' inuköl klöo'. A' Kèköl dör a' yé Kèköl nies, e' tö inuköl e' ië'wa a' sku' a.

E' ukuöki ta ie' tö Simeón yéttsa tsémi wé iëlpa tso' ee. ²⁴ E' ukuöki ta imítserak iwa seraa José u a. Etä di méitö iarak klò skuoie. Nies iburro tiérakitö. ²⁵ Ie'pa wa ijchenewa tö ee ie'pa chköke José ta dibata a. E' kueki ie'pa wa íyi kak de ie' a e' dapa'wérakitö mè ie' a.

²⁶ Mik ie' dewa weshke, etä ie'pa wa íyi kak de e' mé ia. Ie'pa wöewaie dö iski idalöiök. ²⁷ Ie' tö ie'pa shke'wé ta ichakéitö:

—A' yé de kékëpalatke yé' a' tö ye' a suköt ¿is e' tso'? ¿Idobyërkeia?

²⁸ Ie'pa skà wöéwane dö iski ta ichéitö:

—A kékëpa, tó, sa' yé tso' buaë. Ie' dobyërkeia.

²⁹ Etä José ká sué ipamik shkit, ta Benjamín dör iël ekka imì wa ena iyé wa e' suéitö. Etä ichéitö ie'pa a:

—A' èl tsirla yé' a' tö ¿e' dör wí?

Ie' tö iché Benjamín a:

—A alà, Skèköl er buaë chò be' a. ³⁰ Ie' tö iël suéwa e' tö ie' ttsé'wé buaë ta ie' iakka. Bet ta ie' e' skéttsa mía wé ikapöke ee iuk. ³¹ Mik ie' ié one ta ier pablène ta iwö skuée ta imiáne iëlpa skà ta ichéitö: “Chkò watió bet.”

³² José tiérakitö bánet. Iëlpa tiérakitö bánet. Egiptowak chköke José u a e'pa tiérakitö bánet ñies. Hebreowak dör ñá egiptowak a e' kueki ie'pa kè a kawö ta' chkök ie'pa ta' ñita. ³³ José tö ie'pa tulökwa patké chkök ñi o'mik wes duas tso' iki es dò ibataë. Ie'pa tö ibikeitsé: “¿Wes ie'pa wa se' duéswö jcher?” E' kueki ie'pa tkinewa taië ta' ñi suéka. ³⁴ Ie'pa dëne chkè tso' José mesa ki e' wa. Es iméitö ulitane a. Erë Benjamín a chkè méitö kibiie dökä sketökicha iëlpa dëne e' tsata. Ie'pa chké taië blo'yé José ta' ttsë'ne buaë.

44

José tka' tso' iwa wayè

¹ E' ukuöki ta' iu kueblu kiére José tö ta' ichéitö ia:

—Ie'pa sku' kos wà iókä chië chkewö wa. Ñies ie'pa inuköl iókane isku' kos kkò ki. ² Ñies ye' tka' yöule inukölchka wa tso' ye' wa wayè e' iókä ie'pa ël tsirla e' sku' kkò ki, inuköl chkewö patuo e' ta' ñita.

Etä u kueblu tö iwakanewé wes José tö iché ia es. ³ Bule es bla'mi diwö tskine ta' José tö iëlpa a kawö mé shkökne iu a iburroë. ⁴ Kam ie'pa dòmi kamië, etä ie' tö iché iu kueblu a:

—Be' yú ie'pa itöki. Mik be' ikué, etä ichó ia: ‘Ye' e' wé buaë a' ta', ¿iók a' e' wamblé sulu ye' ki? ¿Iók a' tö ye' wökir tka' yöule inukölchka wa, ⁵ e' dör wayè ena íyi tötkoie, e' bléwabitú a' tö? A' e' wamblé suluë.’

⁶ Mik ie' ikuérak, etä ichéitö wes iwökir tö iché ia es. ⁷ Etä ie'pa tö iüté:

—¿Iók be' tö ttè e' ché sa' a es? Kè ekké chók sa' e' wamblöpa. ⁸ Sa' bitë Canaán tkörö íe inuköl mîne sa' sku' a e' mukne. ¿Wes be' ibikeitsèmi tö sa' tö inukölchka ö orochka e' blèwami be' wökir u a? ⁹ Sa' sku' shuyuló. Yi

icha a ikuébö, as e' wák duòwà. Sa' malepa atē be' kanè mésoipaie.

¹⁰ Ie' tö iché ie'pa a:

—Iwà tköraë wes a' tö iché es. Erë wé ék sku' a ikunewà e' è döraë ye' kanè mésoie. A' malepa kè iane iwiie. A' mi'mine buaë.

¹¹ E' bet ie'pa ulitane tö isku' éwa iski ta ikkò wöttsélor.

¹² U kueblu tö sku' shuyulérak ikibi ék kewe dò itsirla Benjamín ska'. Età Benjamín sku' kkò a tka' àr. ¹³ Ie'pa datsi' jchélor eriane taië kuëki. Ie'pa dalì payuéne burro ki ta ibiteyalne José ska'. ¹⁴ Mik Judá ena ièlpa demine José ska', età José duria. Ie'pa wöéwa iski iwörki. ¹⁵ E' dalewa ie' tö iché iarak:

—¿Iók a' e' wamblò es? ¿A' kè wà ijcher tö wëm dör wes ye' es, e' s'tötkè buaë?

¹⁶ Judá tö iüté:

—¿Ima sa' tö be' iütèmi? ¿Ì wa sa' tö be' a ikkachèmi tö sa' kè wà ì sulu wamblène? Ì wamblèule sulu sa' wà e' sué Skèköl tö. I' sa' ièter be' wörki. Sa' klö'ú be' kanè mésoie. Yi sku' a be' tka' kune e' klö'ú ñies.

¹⁷ Erë ie' tö iüté:

—Kè ye' a e' wamblènek es. Yi sku' a ye' tka' kune, e' è atē ye' kanè mésoie. A' malepa mi'mine buaë a' yé ska'. Kè yi tö a' tsiriwèpa.

Judá kköché siarla Benjamín dalèrmik

¹⁸ Età Judá debitu José wörki tsinet, età ichéitö ia:

—A kèkèpa, be' we'ikèyö, mishka ttök se' böl è. Be' dalò dör wes Egipto blú dalò es e' kuëki kè be' ulunuk ye' ki. ¹⁹ Be' tö sa' a ichaki' tö sa' yé ta', sa' èl skà ta'. ²⁰ Sa' tö be' iüté' tó, sa' yé ta' kèkèpalatke, ñies sa' èl ta' eköl ià duladula. E' kune mik sa' yé kënewatke età. Sa' be' a iyè'

tö sa' yé k_i taië ilà tsirla ék kiar. Alà e' è atéat imì a. Ie' ël blënewa. ²¹ Be' tö sa' a iyë' tö alà e' tsúbitu suëyö. ²² Sa' tö be' a iyë' tö kè ie' döpa. Kè ie' a iyé menukat ekörla. Mik ie' tö iyé méat eköl, etä iyé duöwami ie' dalërmik. ²³ Erë be' sa' a iyë' tö sa' kè wa ie' dë', e' ta be' kè sa' kiepawa.

²⁴ “Mik sa' dë'mine sa' yé wörki, etä ì kōs yë' be' tö sa' a, e' paké sa' tö ie' a. ²⁵ Ie' tö sa' a iché: ‘A' yúne chkewö tauk.’ ²⁶ Erë sa' tö iüté: ‘Sa' kawöta sa' ël tsirla tsükmi. Sa' kè wa ie' mine, e' ta wëm e' kè tö sa' kiepawa.’ ²⁷ Ie' tö sa' iüté: ‘A' wa ijcher buaë tö ye' alaköl e' tö ye' a alà mé böi è. ²⁸ Iaiäë eköl minea ye' yöki, kè ye' wa isuneia. Ye' iklö'wé tö ie' kötwä iyiwak sulusi tö. ²⁹ A' wa ye' alà bata i' mítser ta ì sulu tka ie' ta ñalä wa, e' ta wö'kela i' duörawa eriar è wa. Itka es, e' ta a' iane iwiie.’

³⁰⁻³¹ “Sa' yé éna ilà dalër taië. E' kuëki sa' demine ie' ska', erë ie' isuë tö ilà tsirla kè dë'ne sa' wa, e' ta ie' duörawa eriar è wa. E' wiie sa' iardaë. ³² Ye' tö ye' yé a iyë': ‘Ye' e' chò be' alà tsirla kkö'nuk. Ye' kè wa idë'ne, e' ta ye' iane iwiie kekraë.’ ³³ E' kuëki ye' kköchò be' a tö ye' tsúat be' kanè mésoie, alà tsirla skéie. Ie' ómi as imi' iëlpa ta. ³⁴ Alà tsirla kè minene ye' ta, e' ta ɔwës ye' mi'mine ye' yé ska'? Ye' kè k_i ye' yé kiane suë weinuk siarë.”

45

José e' chéka iëlpa a

¹ José kè a iwöklöneia ikanè mésopa ulitane tso' kanëblök eë e'pa wörki. E' kuëki ie' tö iché ie'pa a aneule: “A' kōs yúshka bánet. Sa' múat sa' wakpa è.” Es mik José e' chéka iëlpa a, etä ikanè mésopa kè ku' yës ie' ta.

² Etä ie' iéka taië, e' ttsé Egipto wakpa tö. Egipto blú a itté demi tö José tso' iuk. ³ José tö iché iëlpa a:

—Ye' dör José. ¿Se' yé tso'ia ttsë'ka?

Ie'pa tkirulune taië suane José yöki, e' kueki kè ie'pa a ie' iutëneia. ⁴ José tö iché ie'pa a:

—A' shkówa tsinet ye' o'mik.

Mik ie'pa e' skéwa tsinet, eta' ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' dör a' ël José wato'ttsa a' tö tsëmi Egipto e'. ⁵ Skëköl tö ye' patkë'bitu ie' a' yöki kewe s'tsatkoie ketba ulà a. E' kueki kè a' erianuk, kè a' tkinuk ye' wato'ttsa a' tö e' kueki. ⁶ Ketba de e' ki duas de bök. Eta' duas skel kianeia. E' shüa iyi kos kuatkëmisö erë kè itskirpa yës. ⁷ Erë Skëköl tö ye' patkë'bitu ká i' ki a' yöki kewe as a' aleripa kè erwa as Skëköl tö a' tsatkò ie' diché taië e' wa. ⁸ Es Skëköl wák tö ye' patkë'bitu ie', e' kè dör a' ye' wato'ttsa e' kueki. Skëköl tö ye' méka Egipto blú pattökwakie. Ye' dör ie' u kueblu ena Egipto wa'ñe wökir. ⁹ A' yüne bet ye' yé ska' ta' ichó ia: 'Be' alà José ttè i' patkébitu be' a: Skëköl tö ye' méka Egipto ká kos, e' wökirie. Be' shkó ye' sauk bet. Kè bö ipanuk taië. ¹⁰ Be' serdaë ká kië Gosen eë be' yamipa kos ta, ñies be' iyiwak kos ena ì kos tso' be' wa ekkë ta. ¹¹ Ketba duéswö kianeia skel. E' kueki ye' tö chkewö meraë a' ulitane a' as a' wa chkewö tso' wë.' ¹² Ye' ël Benjamín ena a' ulitane tö ichëmi ye' yé a' tö mokí ye' wák tté a' ta. ¹³ Ipakó ye' yé a' tö ye' dör Egipto wökir. Ñies ì kos sué a' tö ie', e' pakó ia. ¡Ye' yé tsúbitu bet ie'!

¹⁴ Eta' José tö iël Benjamín paklö'wéwa ta' iieka. Es Benjamín tö José paklö'wéwa ta' iie ñies. ¹⁵ Eta' José tö ielpa kos wöalattsé, ñi paklö'wéwarak ta' iierak. Eta' erpa ielpa er deka ttök ie' ta.

¹⁶ Eta' Egipto blú u a' ttè demi tö José ëlpa debitu ie' ska', e' tö Egipto blú ena ikueblupa kos e'pa ttsë'wé buaë. ¹⁷ Eta' Egipto blú iché José a:

—Ichó be' ělpa a: 'A' chkewö payuó iyiwak k_i t_a a' yúne Canaán. ¹⁸ Et_a a' yé ena a' yamipa k_{os} e' tsúbitu ye' a. Ká tso' Egipto e' bua'ie mekeyö a' a. Ñies chkewö tso' Egipto e' bua'ie mekeyö a' a.' ¹⁹ Ñies ichó ie'pa a: 'karreta tsúmi taië a' alakölpa ena a' ala'r ena a' yé e'pa k_{os} tsóbitu. ²⁰ Egipto íyi tso' bua'bu_a e' kakmeraëyö a' a. E' kuek_i kè a' tkinuk ì tso' a' w_a e' k_i.'

²¹ Et_a Jacob ala'r tó iwé i' es. José tó karreta mé ie'pa a wes Egipto blú tó iché es. Ñies chkò méitö ie'pa a ñè ñala k_i. ²² Ñies datsi' pa'al_i mé iarak e' mane'woie. Erë Benjamín a datsi' kakméitö sketökicha iënoie. Ñies inuköl wömule méitö ia dök_a cien mañalyök (300). ²³ Íyi bua'bu_a tso' Egipto e' kak patkém_i iyé a payöule burro k_i dök_a dabop. Ñies trigowö ena pan ena chkewö skà e' payuéitö burro dabop skà k_i iyé a ñè ñala k_i. ²⁴ Mik José ělpa mitke, et_a José tó iché ie'pa a:

—Kè a' mía ñippök ñala k_i.

²⁵ Ie'pa e' yéttsa Egipto a demi Canaán iyé ska'. ²⁶ Et_a ie'pa tó iché iyé a: "Be' alà José tso'ia ttsë'ka. Ie' tso' Egipto ká k_{os} e' wökirie." Ttè e' tó Jacob wökrawéwa taië. Kè uteia. Ie' kè w_a ttè e' klöone. ²⁷ Erë mik ie'pa tó ì k_{os} yé' José tó ie'pa a e' paké iyé a, ñies mik Jacob tó karreta patké José tó ie'pa tsomi e' sué, et_a ie' er dekane ttsë'ne buaë. ²⁸ Et_a ie' iché: "E' è kata ye' a, ye' alà José tso'ia ttsë'ka. Ye' mi'ke isa_{uk} kam ye' blërwa, e' dalewa."

46

Jacob mía Egipto

¹ Et_a Jacob e' yéttsa iu a. ì k_{os} tso' iw_a e' mítser sera_a. Mik idemirak ká kiè Beerseba ee, et_a iyiwak ña'wéitö iyé

Isaac, e' Këköl dalöioie. ² E' nañewe Skëköl tté ie' ta kabsueie ta ikiéitö ikiè wa:

—A Jacob.

Jacob tö iiuté:

—¿Ì?

³ Etā Skëköl iché ia:

—Ye' dör be' Këköl. Ye' dör be' yé Këköl. Kè be' suanuk shkökmi Egipto. Ee ye' tö be' aleripa alöweraë tajë. ⁴ Ye' mi'ke be' ta Egipto. Ñies ye' wák tö be' aleripa yerattsane ká e' a. Ñies mik be' duökewatke etā José tso' be' o'mik.

⁵ E' ukuökī ta Jacob e' yéttsā Beerseba a. Etā ie' ala'r tö ie' iéka karreta patkë' Egipto blú tö ie'pa tsomi e' a. Ñies ie'pa ala'r ena ie'pa alakölpa e'pa iékarakitö karreta a. ⁶ Etā Jacob mía Egipto iyamipaë se. Ie' baka kos ena ie' obeja kos e' mítser ie' wa. Ñies ì kos dë' ie' ulā a Canaán e' mítser ie' wa sēraa. ⁷ Ila'r kos ena isibayökpa kos e'pa mía da'a Egipto.

⁸ Ikkëpa dör Israel aleripa mineyal Egipto. E'pa dör Jacob ena ila'r.

Rubén, e' dör Jacob alà kibi ék. ⁹ Etā Rubén ala'r kiè: Hanoc, Falú, Hesrón, ena Carmí.

¹⁰ Simeón ala'r kiè: Jemuel, Jamín, Óhad, Jaquín, Sóhar, ena Saúl. Saúl mì dör canaánwak.

¹¹ Leví ala'r kiè: Guersón, Quehat ena Merarí.

¹² Judá ala'r kiè: Er, Onán, Selá, Fares ena Zérah. (Er ena Onán, e'pa blënewā Canaán.) Fares ala'r kiè Hesrón ena Hamul.

¹³ Isacar ala'r kiè: Tolá, Puvá, Job ena Simrón.

¹⁴ Zabulón ala'r kiè: Séred, Elón ena Jahleel.

¹⁵ E'pa kos dör Jacob ala'r kune Padán-aram Lía ta. Ie'pa kutà kiè Dina, e' kune ee ñies. Jacob aleripa kos wëpa ena alakölpa e' dökā dabom mañayök kī mañal (33).

¹⁶ Gad ala'r kiè: Sefón, Haguí, Esbón, Suní, Erí, Arodí, ena Arelí. ¹⁷ Aser ala'r kiè: Imná, Isvá, Isví ena Beríá. Ie'pa kutà kiè Sérah. Beríá ala'r kiè Heber ena Malquiel. ¹⁸ E'pa dör Jacob aleripa Zilpá ta, e' mé Labán tö ilà busi Lía, e' a ikanè mésoie. Ie'pa kos döka dabom eyök ki teröl (16).

¹⁹ Jacob alaköl kiè Raquel, e' ala'r kiè José ena Benjamín. ²⁰ José ala'r dör ilaköl Asenat ta e'pa kiè Manasés ena Efraín. Ie'pa kune Egipto. Asenat dör wëm kiè Potifera, e' alà busi. Potifera dör egiptowak awá eköl. Ie' kaneblöke ká kiè On eë. ²¹ Benjamín ala'r kiè Bela, Béquer, Asbel, Guerá, Naamán, Ehi, Ros, Mupim, Hupim ena Ard. ²² E'pa dör Jacob aleripa Raquel ta. Ie'pa kos döka dabom eyök ki tkël (14).

²³ Dan alà kiè Husim. ²⁴ Neftalí ala'r kiè: Jahseel, Guní, Jezer, ena Silem. ²⁵ E'pa dör Jacob aleripa ilaköl Bilhá ta, e' mé Labán tö ilà busi Raquel a ikanè mésoie. Ie'pa döka kul (7).

²⁶ Jacob ta iyamipa ekka mine Egipto, e' wakpa döka dabom teryök ki teröl (66). Ie' ala'r e' alakölpa, kè shtane ishüa. ²⁷ José ala'r kune Egipto e'pa dör böl. Jacob yamipa dë'mi Egipto döka dabom kuryök (70) sēraa.

²⁸ Eta Jacob tö ilà Judá patkēmi kewe José a ibiyöchök: “Be' shkó Gosen ye' ñaletsuk.” Eta mik ie'pa demi Gosen, ²⁹ eta José tö ikanè mésopa ké ie' karreta yöksa tsēmi iyé ñaletsöie. Mik idemi iyé ska' eta iyé paklö'wēwaitö eta ie' ié taië. ³⁰ Eta Jacob tö iché José a:

—Ire' ye' blērwaami buaë! Ye' be' suēne buaë, be' serkeia e' kueki.

³¹ Eta José tö iché iyamipa kos a:

—Ye' mía Egipto blú a a' biyöchök tö 'ye' ëlpa ena ye' yé yamipa kos serke Canaán e'pa debitu e' tsukat ye' ska'.

³² Ie'pa dör iyiwak alöukwakpa. E' kueki ie'pa baka kos

ena ie'pa obeja k_{os} ena ì k_{os} tso' ie'pa w_a e' debitu ie'pa w_a.' ³³ Mik Egipto blú tò a' chaké: '¿Ì dör a' kanè?', ³⁴ e' t_a ichó ia: 'Kekraë sa' kanè dör iyiwak alöuk wes sa' tsá bak es.' Egiptowak kè kàne senuk obeja alöukwakpa t_a ñita, e' kueki Egipto blú kawö mèmi a' a senuk Gosen.

47

¹ Et_a José mí_a ibiyó muk Egipto blú a t_a ichéitö ia: "Ye' yé ena ye' ëlpa serke Canaán, e'pa debitu íe. I' t_a ie'pa tso' Gosen. Ie'pa obeja ena baka ena ì k_{os} tso' iw_a e' debiturak iw_a seraa." ² José tò iëlpa shushté dök_a skel t_a imítser iw_a Egipto blú ska' as ie' tò iwakpa saù. ³ Et_a Egipto blú tò José ëlpa a ichaké:

—¿Ì dör a' kanè?

Et_a ie'pa tò iiuté:

—A kékëpa, sa' dör obeja alöukwakpa wes sa' tsá bak es.

⁴ Ketba menek_a taië sa' kaska'. Sa' iyiwak a kè chkè t_a'ia, e' kueki sa' bitea senuk k_a' i' k_i. Be' we'ikè sa' tò, kawö mú sa' a senuk Gosen.

⁵ Et_a Egipto blú tò iché José a:

—Be' yé ena be' ëlpa de senuk be' t_a. ⁶ K_a' tso' Egipto e' wé kiane be' k_i e' mú ie'pa a senoie. K_{os} k_a' tso' Egipto e' bua'ie dör Gosen e' mú ie'pa a senoie. Be' yamipa shua wëpa tso' iyiwak kkö'nè buaë, e' t_a esepa múk_a ye' iyiwak kkö'nuk.

⁷ Nies José w_a iyé Jacob mí kkachè Egipto blú a. Jacob tò Egipto blú shkë'wé er bua' wa. ⁸ Et_a Egipto blú tò ie' a ichaké:

—¿K_{os} duas tso' be' k_i?

⁹ Jacob iiuté:

—Ye' k_i duas de cien eyök k_i dabom mañayök (130) shkök w_i a dià a. Kawö e' kè dör tajë. E' tka ye' k_i darërë. Erë kam ye' k_i duas dò k_{os} ye' yépa k_i duas bak ekkë.

¹⁰ E' ukuök_i ta Jacob e' chéat Egipto blú a ta imía. ¹¹ Eta José tö ká bua' bua' tso' Egipto, e' mé iyé ena iëlpa a senoié wës Egipto blú tö iché es. Ká e' atë Ramsés. ¹² Ñies ie' tö chkewö meke iyamipa a k_{os} ila' rla tso' u a u a ekkë.

José tö chkewö watué Egipto wakpa a

¹³ Ká ulitane kè íyi wöria, e' kuek_i ketba k_i tkërke poë. Ketba tö s'tteke tajë Canaán ena Egipto. ¹⁴ Chkewö tué Egipto wakpa tö ena Canaánwakpa tö, e' ské k_{os} blé José tö Egipto blú u a. ¹⁵ Mik Egipto wakpa ena Canaánwakpa inuköl enewa serea, eta Egipto wakpa mía José ska' ta iché ia:

—jBe' sa' a chkewö mú! Kè sa' inuköl ta'ia. Kè idör bua' tö e' è kuek_i be' tö sa' méttsa duökwa ketba a.

¹⁶ Eta ie' tö ie'pa iuté:

—A' kè wá inuköl ta'ia, e' ta a' iyiwak tsúbitu ña, e' skéie ye' tö a' a chkewö meke.

¹⁷ Egipto wakpa wá kabaio ena obeja ena baka ena burro e' k_{os} mí ie' a. E' skéie ie' tö chkewö mé ie'pa a dò duas ek.

¹⁸ Duas e' tka eta ie'pa míyalne ie' ska' ta iskà ché ia:

—Be' wá ijcher buaë tö kè sa' wá inuköl ta'ia. Ñies sa' iyiwak k_{os}, e' dör be' icha. Sa' ká è tso'ia sa' wá ena sa' wakpa, e' è tso'ia sa' wá mè be' a ¹⁹ Sa' wákpa taú. Sa' ká taú ñies. E' skéie iyiwö mú sa' a. Sa' kanèblömi sa' wákpa ká a Egipto blú a. Es sa' atë Egipto blú kanè mésopaie. Eta chkewö è memibö sa' a as kè sa' duölur ketba wá ena sa' ká kè weir é ichók.

²⁰ Egipto wakpa tö iká watuéttsa José a ketba kuek_i. Es Egipto ká k_{os} de Egipto blú ulà a. ²¹ Ñies Egipto wakpa

kos at̄e blu' kanè mésopaie. ²² Ie'pa sacerdotepa ká e' è kè tone José wá. Egipto blú tö chkewö kakmeke ie'pa a, e' kueki ie'pa kè wá iká watonettsá.

²³ E' ukuöki ta José tö iché Egipto wakpa a:

—A' wákpa kos ena a' ká kos e' to'ttsá ye' tö se' blú a, e' kueki i'ñe ta a' kos at̄e ie' ulà a. Iyiwö i' tsúmi a' tö ta ikuatkó. ²⁴ Mik iwöne ta iyiwö tso' döka saco skel, etá itsá yótttsá sacco et mè Egipto blú a. Iyiwö eyök at̄e e' dör a' a kuatkè, ñies a' yamipa ulitane a ñanoie.

²⁵ Etá ie'pa tö iüté:

—Be' tö sa' tsátké ketba ulà a. Be' er bua' sa' ta. E' kueki sa' e' chöke Egipto blú kanè mésopaie.

²⁶ Es José tö kawö mé Egipto wakpa a tö iyiwö tso' döka sacco skel e' tsá yótttsá sacco et mè Egipto blú a. I'ñe ta e' wekeia ie'pa tö es. Egipto sacerdotepa è kè kawöta iyiwö tsá muk Egipto blú a, ie'pa ká kè dè' Egipto blú ulà a e' kueki.

Jacob tö ittè bata ché José a

²⁷ Es Israel aleripa e' tséat senuk Gosen, ká e' at̄e Egipto. Ká e' kos de ie'pa ulà a. Ee ie'pa alöne taië. ²⁸ Jacob sene'ia ká e' a duas döka dabom eyök ki kul (17). Duas de ie' ki cien eyök ki dabom tkéyök ki kul (147).

²⁹ Mik ie' tö ittsé tö iduökewatke, etá José tsuk patkéitö ta ichéitö ia:

—Moki be' er buaë chak ye' a, e' ta be' ulà múwa ye' tu' dikia iwà kkachöie tö moki i' kiekeyö be' a e' waweraëbö. Ye' nu kè wötarwa Egipto. ³⁰ Mik ye' blënewa mía ye' düütöpa itöki, etá ye' nu yótttsá ká i' ki tsúmi wötèwa ie'pa pö a.

Etá José tö iüté:

—Es yö iweraë.

³¹ Iyé tö iché ia:

—Ichó ña moki Skéköl wörki tö be' iweraë es.

Etä José tö itté mé moki iyé a. Etä Jacob wöméwa ika' ki ta Skéköl kikékaitö.

48

Jacob er buaë ché José ala'r a

¹ E' ukuöki ta ie'pa wa biyò debitu José a: “Be' yé duöke tso' suluë.” Etä José mía isaük ila'r bö! mí iwa e' ta. ² Mik ie'pa tö iché Jacob a tö José debitu be' saük, etä ie' e' tkéka isulú wa ika' ki. ³ Etä ie' tö iché José a:

—Skéköl Diché Ta' Íyi Ulitane Tsata e' e' kkayë' ye' a ká kiè Luz atë Canaán ee. Eë ie' er buaë yé' ye' a ⁴ ta ichéitö ña: “Ye' tö be' aleripa alöweraë tajë. Ie'pa döraë ká tajë e' wakpaie. Ká i' meraëyö ie'pa a, e' atdaë ie'pa ulà a kékraë michoë.” ⁵ Be' ala'r bö!, Efraín ena Manasés, e'pa kune kam ye' dò Egipto e' yöki. Ie'pa tsétköyö wes ye' wák ala'r es wes ye' ala'r Rubén ena Simeón dör ye' ala'r es. ⁶ E' kueki ká meraëyö ie'pa a wes ye' wák ala'r a es. Ie'pa itöki be' ala'r skà kurmi, e'pa dör be' wák a. Erë ie'pa dör Efraín ena Manasés ëlpa, e' kueki ká ñe' kak döraë ie'pa ulà a ñies. ⁷ Mik ye' manét Padán-aram e' demi Canaán dökettsatke Efrata, etä ee ñalá ki be' mì blënəwa ye' yöki. Eë ye' tö ie' nu bl'əwaat Efrata ñalé ki. (I'ñe ta ká e' kiè Belén.)

⁸ Mik Jacob tö José ala'r sué etä ichakéitö:

—¿Sepa dör yi?

⁹ Ie' tö iiüté:

—I'pa dör ye' ala'r mé Skéköl tö ye' a ká i' ki.

Etä iyé tö iché ia:

—Ie'pa tsúbitu ye' ska' as ye' er bua' chò ie'pa a.

¹⁰ Jacob kënewatke e' kueki iwöbla kè wawëriä buaë. E' kueki José tö ila'r patkémi tsinet iyé o'mik. Etä Jacob tö italapa paklö'wé wöalattsé. ¹¹ E' ukuöki ichéitö José a:

—Ye' ibikeits tö ye' kè tö be' suepaia, erë Skëköl tö kawö mé ye' a be' ena be' ala'r suoie.

¹² Etä José tö ila'r skéttsa iyé o'mik ta iwöéwa dò iski iyé dalöioie. ¹³ E' ukuöki ta ila'r böi klö'wéwaitö iulà a. Efraín mí José ulà bua'kka, Manasés mí José ulà bakli'kka. Es itsémiitö iyé ska'. Etä Efraín ate Jacob ulà bakli'kka, Manasés ate Jacob ulà bua'kka. ¹⁴ Erë Jacob ulà bua'kka méka Efraín dur ie' ulà bakli'kka e' wökir ki. Eré e' dör alà tsirla. Etä iulà bakli'kka mékaitö Manasés dur ie' ulà bua'kka e' wökir ki. Eré e' dör alà kibi. Es Jacob ulà tsétkö wi'ké io'ké. ¹⁵⁻¹⁶ Etä ier bua' ché José a i' es:

“As Skëköl er buaë chò ala'r böi i' a kekraë.

Ye' yépa bak Abraham ena Isaac, e'pa bak Skëköl e' dalöiök,

e' tö ye' kkö'nami kuaë dò ikké ta.

Ie' tö ye' tsatké kekraë iyi sulusi ulà a.

As ala'r i' wa kè ye' chöwa sulitane éna kekraë.

Ñies ye' yépa bak Abraham ena Isaac as e'pa kè chöwa sulitane éna kekraë.

As ala'r i' alör taië ká ulitane ki.”

¹⁷ Jacob ulà bua'kka méka Efraín wökir ki, e' kè mène José a buaë. E' kueki ie' tö iyé ulà bua'kka e' klö'wéwa méka ilà kibi dör Manasés e' wökir ki. ¹⁸ E' dalewa ichéitö ia:

—jA yéwö, kè idör es! I' dör alà kibi. Be' ulà bua'kka múka i' wökir ki.

¹⁹ Erë iyé kè wa iöne es. Ie' tö iché ia:

—jA alà, e' jcher ye' wa, e' jcher ye' wa! Ie' alördaë taië, ie' döraë këkëpa taië. Erë itsirla ék e' döraë këkëpa taië shutë ikibi tsata. Ñies ie' aleripa döraë ká taië e' wakpaie.

²⁰ Es e' è diwö wa Jacob er buaë skà ché italapa a i' es:

—Mik Israel aleripa er buaë cheke ñi a etä ie'pa tö icheraë ñi a i' es: 'As Skëköl er buaë chò be' a wës Efraín ena Manasés e'pa a er buaë yëne es.'

Es Jacob er buaë ché Efraín a, Manasés a imène, e' tsata.

²¹ E' ukuöki ta José a ichéitö:

—Ye' duökewatke erë Skëköl tö a' kkö'neraë. Ie' wa se' aleripa mirane Canaán wé se' yépa bak senuk ee. ²² Ye' tö ká bua'ie méat be' a ime'bakyö be' ëlpa a e' tsata. Ká e' kiè Siquem. E' yë'ttsa ye' tö amorreowak ulà a ñippè wa.

49

Jacob tö ittè bata ché ila'r kos a

¹ Jacob tö ila'r kié e' ska' ta ichéitö ie'pa a: "A' e' skówa ye' o'mik. Ì tköraë a' ta e' wà chekeyö a' a:

² "A ala'rla, a' e' skówa tsinet ye' ttò ttsök, ye' dör a' yé. Ye' ttò ttsó.

³ "A Rubén, be' dör ye' alà kibi.

Be' dör ye' diché tsá e' alé.

Be' dalöier_{ta}' tajë, be' diché ta' tajë be' ëlpa tsata.

⁴ Erë i'ñe ta kè idör es.

Be' dör wës di' yöliie es kè iwöklör yës.

Be' tö ye' dalöse_o'wa. Be' sene'ka ye' alaköl ta.

E' kueki be' kè dalöierpaia wës ko'k es.

⁵ "Simeón ena Leví, e'pa dör ñi ëlpa;

ie'pa tabè tso' ñippoie è.

⁶ ¡Wé ie'pa e' dapa'uke ee ye' kè shkak!

Ie'pa tö wëpa kötulur kësik è kueki.

Baka wë'ñe klökicha blublu e' télorakitö éanas.

7 Ie'pa kēsik dör suluë ichökle
 e' kueki ie'pa kawö tköraë suluë.
 ;Ye' tö ie'pa aleripa powerami senuk iëlpa malepa aleripa
 shuā wì a dià a!

8 “A Judá, be' ëlpa tö be' kikerakā taië.
 Be' bolökpa klö'wewāraë be' tö ikuli' a,
 es be' e' alörakā ie'pa ki.
 Be' ëlpa ekka e' wöörawa iski be' dalöioie.

9 ;A Judá, be' dör ye' alà!
 Be' dör wes ma'name alà es.
 Mik ì ttéitö tã ikaté one,
 etã ie' e' wöéwa e' téwã iski wes ma'name këchke es.
 ;Yi dõmi ie' tsiriuk?

10 Judá aleripa döraë blu'paie taië kekraë dò mik iblú chók
 de etã.

Blu' e' ttò iuteraë sulitane tö.

11 Ie' tö iburro pupula muëke uva shuā.

Ñies idatsi' skuöke uva diò wa,

12 Ie' wöbla dör daloloë uva diò tsatã.

Ie' kà dör saruruë baka tsu'diö tsatã.

13 “Zabulón serdaë dayë kkömik.

Eë taië kanò irirke ese ké tso'.

E' ká kkò dörawã Sidón kkömik.

14 “Isacar dör wes iyiwak tso' dali oie diché tã' taië ese e'
 mùtër enuk iwé a es.

15 Mik ie' isué tö ká e' dör buaë senoië ñies enoië,

etã ie' tsiwö ki dali dekane kanëblök.

Ie' e' mèttsã kanëblök kanè mésoie, kè tkine e' ki.

16 “Dan ditséwö shuā s'shulirdaë buaë yësyësë wes Israel
 aleripa e' ditséwö malepa es.

17 Dan dōraë wes tkabè chók tso' ñala kkò a tö kabaio kuè
iklö a ta iwák brutane itsiwökka ese es.

18 “;A Jehová, ye' tso' be' panuk tö ye' tsatkó!

19 “Gad ppök ñippökwakpa dōraë taië.
Erë ie' tö ie'pa pperaë, itötieraë.

20 “Aser ká kī chkè kata' buaë tskirdaë.
Ì wörke kōs e' dör buaë shütē mène buaë blu'pa a.

21 “Neftalí dör wes sulī alaki dur áie ala'rla ta' bua'buuala
ese es.

22 “José dör wes burro kañiru suè dur di' tum kkömik es,
wes burro pupula kañiru suè dur ká tukir kī es.*

23 Kuaböt namépa éna sulu iar,
ie' kī kuaböt uyérakitö kēsik wa.

24 Erë ie' ulà diché darërë;
e' wa ie' wā ishkame' shuirikar darërëë,
kè ulà shtrirtā'wā yēs.

Skököl tö ie' a diché e' mé.
Skököl e' dör Jacob Kököl e' diché ta' taië.
Skököl e' dör Israel aleripa kkö'nukwak.
Ie' tö Israel aleripa tsatkeke.

25 A José, be' yé e' Kököl tö be' kīmeke kēkraë.

E' dör Skököl Diché Ta' Íyi Ulitane Tsāta,

Ie' er buaë chōraë be' a.

Kālī buaë patkeraë ie' tö be' daliwö kī.

Ñies be' a di' atdaë buaë íyök kī as be' dalikua talar buaë.

* 49:22 José dör wes burro...ká tukir kī es: Ñies hebreoie ttè e' mane'wèmisö
i' es: José dör wes kal tskirke di' kkömik es; tkakā iké kköiëule e' mik buaë,
ñies iwōrdaë taië.

Be' aleripa alakölpa ala'r döraë taië, ñies be' iyiwak döraë taië.

Es Skököl er buaë chöraë be' a.

²⁶ Be' yé er buaë yé' be' a,

e' tkòka ye' yé er buaë yé' ye' a e' tsata.

Skököl tö José shukit iëlpa shua iwökirie,

e' a ie' er buaë chò michoë wes kabata yöbië kè erta'wa es.

²⁷ “Benjamín dör wes chichi kañiru kësikie ese es;

bla'mi ta iyiwak ttéwaitö katè,

tsáli ta ibata watiéwaitö.”

²⁸ E'pa dör Israel ditséwöpa daiä itöki dökä dabom eyök ki böt (12), e' yépa tsá. Es ie'pa yé tö ie'pa a iché mik ie' tö ittè bata ché ie'pa a eta.

Jacob blënewa

²⁹ Jacob tö iché ila'r wépa a: “Ye' blërkewa e' kéwö dökewatke. Mik ye' blënewa, eta ye' nu blówa ákuk a ká wé ye' yamipa nu blëne ee. Pö e' ate wëm kiè Efrón dör hititawak e' ká a. ³⁰ Ká e' ate Macpelá Mamré wöshaë. Ká e' ate Canaán. Ká e' ena ákuk e' watö'ttsa Efrón tö Abraham a as Abraham tö iyamipa nu blò ee. ³¹ Ee Abraham ena ilaköl Sara, ñies Isaac ena ilaköl Rebeca, e'pa nu blëne. Ee ye' tö ye' alaköl Lía, e' nu blé'wa ñies. ³² Ká e' ena ákuk e' watö' hititawak tö.”

³³ Mik Jacob tö ttè e' qos ché one eta ie' e' téwane ika' ki ta iblënewa mía idëütöpa itöki.

50

¹ Eta José tö iyé nu paklö'wéwa wöalattséitö ta iie taië.

² E' ukuöki ta ie' tö egiptowak dör s'nu kanéukwakpa e'pa kié iyé nu kapeyökwa as kè inurwa. Eta es ikanewérakitö.

³ Ikanewérakitö dökä ká dabom tkëyök (40 días), ekké kawö kiane ikanewöie e' kueki.

Egiptowak tö ischó eriaitsé kawö doka dabom kuryök (70 días). ⁴ E' ukuöki ta José tté Egipto blú kueblupa ta, ta ichéitö ie'pa a:

—A' éna er bua' chak ye' a, e' ta a' yú ichök Egipto blú a ⁵ tö mik ye' yé duökewatke, eta ie' tö ye' ka' ie' a ttè muk Skököl wörki tö inú blerawayö ákuk kaneoat ie' wák tö até Canaán e' a. E' kueki kawö mú ña ie' nu tsomi blèwa ee. Mik ye' ibléwa ta ye' dotkene.

⁶ Eta Egipto blú tö iüté:

—Be' yú be' yé nu blökwa wes ie' tö be' a iki' es.

⁷ Eta José mía iyé nu blökwa. Egiptowak kueblupa kos e'pa míyal ie' ta. ⁸ Jacob yamipa ekka ena José yamipa ekka ena iélpa e'pa kos mí ñies. Ie'pa ala'r ena ie'pa iyiwak e'pa è atéat Gosen. ⁹ Ñies pè' mí taië karreta ki ena kabaio ki. Es pè' mí taië José ta. ¹⁰ Mik ie'pa demi ká kiè Goren-hatad até tsinet di' Jordán diwö tskirke e' kker ee, eta ee ie'pa ulitane tö Jacob nu wöterkewa e' kéwö tkö'wé dalò taië wa. Ee José tö iyé eriaitsé doka ká kul.

¹¹ Mik canaánwak serke ee, e'pa tö Jacob nu wöterkewa kéwö tkö'wé e' sué, eta ie'pa tö iché: “Moki egiptowak tö s'nu wöterkewa e' kéwö tkö'weke dalò taië wa.” E' kueki ká e' kiè méka ie'pa tö Abel-Misraim.* Ká e' até tsinet di' kiè Jordán e' kkömik.

¹² Es Jacob ala'r tö iyé nu kanewé wes ie' tö iyé' ie'pa a es. ¹³ Ie'pa wa inú mítser Canaán ibléwarakitö ákuk yöüle Abraham wa iyamipa pöie e' a. E' até Macpelá. E' wato'ttsa hititawak kiè Efrón tö Abraham a. Ká e' até Mamré wöshäë. ¹⁴ Mik José dëütö nu blène one, eta ie' biteane Egipto. Ie' élpa ena pè' ulitane mîne ie' ta e'pa kos biteyalne ie' ta.

* 50:11 Abel-mizraim: Hebreoie ká kiè e' wà kiane chè egiptowak schó eriaitsè.

José ělpa suanékaŋe ie' yöki

¹⁵ Jacob blēnewa e' ukuöki ta José ělpa tö ibikeitsé: “Isalema José éna sulu se' arke. Ì kōs wamblē' se' tö ie' ki e' skéie se' we'ikeraëitö.” ¹⁶ E' kuëki ie'pa ttè mémi ie' a: “Kaŋ be' yé blērwa, ¹⁷ eta ie' tö sa' a iché tö ichó be' a: ‘Ì kōs suluë wamblē' sa' tö be' ki, e' olo'yó sa' ki.’ E' kuëki sa' kköchò be' a tö e' olo'yó sa' ki. Sa' tö be' yé e' Këköl dalöieke e' kuëki.”

Mik biyò e' demi José a, eta ie' ié siarë. ¹⁸ Eta ielpa demi iwöki. Ie'pa wöéwa dò iski idalöioie ta ichérakitö:

—I' sa' de be' wörki. Sa' dör be' kanè mésopa.

¹⁹ Eta ie' tö ie'pa iuté:

—Kè a' suanuk. Ye' kè a a' shulinuk Skëköl skéie. ²⁰ A' íyi sulu bikeits wamblè ye' ki, erë e' mane'wéttsane Skëköl tö buaë se' ki. E' wa taië pë' tsatkëne i'ñe ta. ²¹ E' kuëki kè a' suanuk. Chkewö meraëyö a' a ena a' ala'r kōs a.

Es ie' tö ie'pa a iché er buaë wa. E' tö ie'pa ttsé'wéne buaë.

José blēnewa

²² José ena iyé alikpö yamipa e'pa sene'ia Egipto. Ie' sene' döka duas cien eyök ki dabom eyök (110). ²³ Ie' tö ilà Efraín talapa e' ala'r suéia. Nies ie' tö ilà Manasés e' alà kiè Maquir e' ala'r suéia.

²⁴ Ká et ta ie' tö iché ielpa a: “Ye' duökewa e' kéwö kianeia tsir. Erë Skëköl wák tö a' kimeräë. Ie' tö a' yelurdaë ká i' ki. Ká yë'bakitö mè Abraham a ena Isaac a ena Jacob a e' a a' tsemiraëitö.” ²⁵ Eta ie' tö ielpa kié as ie'pa ttè mù ie' a Skëköl wörki. Ie' tö ie'pa a iché: “Skëköl tö a' yerattsa ká i' ki. Mik e' tka, eta ye' sik tso' blëule e' tsúmi e' ta.”

²⁶ Mik ie' blënewa Egipto, etā ie' kī duas de cien eyök kī dabom eyök (110). Ie' nu kapeyanewa as kè inurwa e' iënewa s'nu kélkuö a.

Tte Pa'ali Me' Skököl tö Se' a
 New Testament and Shorter Old Testament in Bribri (CS:bzd:Bribri)
 copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective

copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Mar 2019 from source files dated 5 Mar 2019

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca